

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 14 oktober 2019

Tid:

kl. 16:00-21:45

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-28

Justerat den 21 oktober 2019

Anslaget den 22 oktober 2019

Cecilia Brinck

Rana Nasrindotter

Ann-Katrin Åslund

Mats Larsson
Sekreterare

**§ 1
Justering**

Förste vice ordföranden Rana Nasrindotter (S) och andre vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (L) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Cecilia Brinck (M). Justering sker den 21 oktober 2019.

**§ 2
Bordläggning av interpellation**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellation nr 18 för år 2019.

§ 3

Nr 2019:23 av Alexandra Mattsson Åkerström (V) till borgarrådet Jan Jönsson (L) om rätten till bostad och stadens bostadsförsörjningsansvar

KS 2019/553

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Alexandra Mattsson Åkerström (V) har ställt en interpellation om rätten till bostad och stadens bostadsförsörjningsansvar. Kommunfullmäktige beslutade den 8 april 2019 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Jönsson (L) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Alexandra Mattsson Åkerström, borgarrådet Jönsson, Maria Ljuslin och borgarrådet Lindstål.

**§ 4
Bordläggning av interpellationer**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna nr 29, 32, 34, 35 och 36 för år 2019.

§ 5

**Nr 2019:38 av Rashid Mohammed (V) till
finansborgarrådet Anna König Jerlmyr om uppföljning av
arbetet med lokala utvecklingsarbete (LUP) i staden**

KS 2019/822

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Rashid Mohammed (V) har ställt en interpellation om uppföljning av arbetet med lokala utvecklingsarbetet (LUP) i staden.

Kommunfullmäktige beslutade den 27 maj 2019 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet König Jerlmyr (M) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Rashid Mohammed, borgarrådet König Jerlmyr, Sissela Nordling Blanco, borgarrådet Lindstål och Lars Bäck.

**§ 6
Bordläggning av interpellation**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellation nr 40 för år 2019.

§ 7

**Nr 2019:42 av Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) till
kulturborgarrådet Jonas Naddebo (C) om Alliansens och
Miljöpartiets besparingar på stadens bibliotek**

KS 2019/892

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) har ställt en interpellation om Alliansens och Miljöpartiets besparingar på stadens bibliotek. Kommunfullmäktige beslutade den 17 juni 2019 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Naddebo (C) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig Madeleine Kaharascho Fridh, borgarrådet Naddebo, Torun Boucher, borgarrådet Bjuggren och Maria Jansson.

**§ 8
Bordläggning av interpellationer**

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna nr 43 - 48 och 50 - 55 för år 2019.

§ 9 Nya interpellationer

Beslut

1. Interpellationerna får ställas.
2. Interpellationerna bordläggs.

Följande interpellationer anmäls:

1. Nr (2019:56) av Martin Westmont (SD) till borgarrådet Erik Slottnér (KD) om åtgärder för att stävja hatbrotten mot HBT-personer i mångkulturella förorter, Rotel VII
Dnr KS 2019/1489
2. Nr (2019:57) av Peter Wallmark (SD) till borgarrådet Joakim Larsson (M) om Lindhagensplan. Rotel II
Dnr KS 2019/1492

**§ 10
Frågestund****Fråga 1**

Borgarrådet Wanngård (S) ställer en fråga om internationella överenskommelser.

Borgarrådet König Jerlmyr (M) svarar på frågan.

Fråga 2

Rikard Warlenius (V) ställer en fråga: Kommer majoriteten att utlysa klimatnödläge i Stockholm.

Borgarrådet König Jerlmyr (M) svarar på frågan.

Fråga 3

Martin Westmont (SD) ställer en fråga: Hur arbetar stockholmsmajoriteten för att göra Bromma flygplats till en mer attraktiv flygplats.

Borgarrådet König Jerlmyr (M) svarar på frågan.

Fråga 4

Maria Jansson (Fi) ställer en fråga om klimatnödläge.

Borgarrådet König Jerlmyr (M) svarar på frågan.

Fråga 5

Borgarrådet Bjuggren (S) ställer en fråga om förskolan.

Borgarrådet Edholm (L) svarar på frågan.

Fråga 6

Borgarrådet Lindblom (V) ställer en fråga: Hur ser ni på bostadsmålen.

Borgarrådet Wedin (M) svarar på frågan.

**§ 11
Anmälningar****Beslut**

Anmälningarna godkänns.

Skrivelser som har inkommit till kommunfullmäktige under tiden den 1 oktober 2019 – den 14 oktober 2019 och delgivits berörda organ anmäls.

Länsstyrelsen i Stockholm beslut den 26 september 2019 att utse nya ersättare i kommunfullmäktige för tiden till och med den 14 oktober 2022 anmäls.

Marlene Karlén (V), har utsetts till ny ersättare efter Alva Katsoulis (V).

Johanna Hedin (KD) har utsetts till ny ersättare efter Ulf Lönnberg (KD).

**§ 12
Närvaro**

Närvaro antecknas enligt **bilaga 1**.

**§ 13
Justering**

Förste vice ordföranden Rana Nasrindotter (S) och andre vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (L) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Cecilia Brinck (M). Justering sker den 21 oktober 2019.

**§ 14
Valärende****Beslut**

1. Avsigelser och entlediganden godkänns.
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt kommunstyrelsens och valberedningens förslag.
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärende i kommunfullmäktige behandlas den 14 oktober 2019.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och kommunfullmäktige beslutar enligt förslaget.

§ 15**Liljevalchs konsthall fastigheten Konsthallen 1, 3 och 4, till- och ombyggnad och renovering**

Reviderat genomförandebeslut 2

Framställan från fastighetsnämnden och kulturnämnden

KS 2019/917

Beslut

1. Fastighetsnämnden medges rätt att fortsatt genomföra till- och ombyggnad samt renovering av Liljevalchs konsthall inklusive restaurang Blå Porten till en sammanlagd investeringsutgift om 570,0 mnkr.
2. Utgifterna för 2019 ska inrymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2020.
3. Fastighetsnämnden och kulturnämnden ska i övrigt beakta vad som framgår av utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Liljevalchs konsthall fastigheten Konsthallen 1, 3 och 4, till- och ombyggnad och renovering.

I debatten yttrar sig borgarråden Naddebo, Wedin och Valeskog, Martin Hansson, Torun Boucher, borgarrådet Bjuggren, Salar Rashid, Emilie Fors och Madeleine Kaharascho Fridh.

Förslag till beslut

Borgarrådet Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Valeskog (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas förslag till beslut enligt **bilaga 2** till protokollet.

Torun Boucher (V) och Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) ansluter sig till Socialdemokraternas förslag.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra.

Omröstning

Omröstning begärs och verkställs. Kommunfullmäktige godkänner följande omröstningsordning.

Den som vill bifalla kommunstyrelsens förslag röstar ja.

Den som vill bifalla Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Feministiskt initiativs förslag till beslut röstar nej.

Omröstningsresultat

Med 61 ja-röster mot 38 nej-röster beslutar kommunfullmäktige enligt kommunstyrelsens förslag, **bilaga 3**.

§ 16**Gångtunnel mellan Annedal och Solvalla.****Genomförandebeslut**

Hemställan från trafiknämnden

KS 2019/920

Beslut

1. Trafiknämnden medges rätt att genomföra projekt Gångtunnel mellan Annedal och Solvalla till en investeringsutgift om 94,0 mnkr.
2. Utgifterna för 2019 ska rymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2020.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller gångtunnel mellan Annedal och Solvalla.

I debatten yttrar sig borgarrådet Helldén, Cecilia Obermüller och Isabel Smedberg Palmqvist.

Förslag till beslut

Borgarrådet Helldén (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17**Tvårbana norr Kistagrenen, Genomförandeavtal för delsträckan Solvalla**

Genomförandebeslut

Hemställa från exploateringsnämnden och trafiknämnden

KS 2019/918

Beslut

Avtal avseende genomförande av del av Tvårbanan Kistagrenen inom Stockholm stad, Solvalla, med AB Storstockholms Lokaltrafik och Region Stockholm, i enlighet med bilaga 1 till utlåtandet, godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Tvårbana norr Kistagrenen, genomförandeavtal för delsträckan Solvalla.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Helldén.

Förslag till beslut

Borgarrådet Helldén (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 18**Centralupphandling av vård- och omsorgsboenden 2021**

KS 2019/894

Beslut

1. De av kommunstyrelsen föreslagna vård- och omsorgsboenden (Hornskroken på Södermalm, Tussmötesgården i Enskede-Årsta-Vantör samt Solbacken på Kungsholmen) ska ingå i den centrala upphandlingen för 2021.
2. Kommunstyrelsen ska, med ändring av kommunfullmäktiges beslut (2016-10-17, § 14), från och med 2019 ansvara för genomförande av återkommande centralupphandling av entreprenad drift av vård- och omsorgsboenden. Dels de som anges i detta ärende, och de som kommunfullmäktige ev. senare beslutar om.
3. Kommunstyrelsen ska besluta om upphandlingsdokument, tilldelning av kontrakt, avbrytande av upphandling, avtalstecknande, ev. förlängningar, förändringar, kompletteringar och/eller tillägg till avtalen utifrån affärsmässiga grunder, samt häva avtal. Upphandlingen ska genomföras i enlighet med de grundläggande principer som anges i ärendet och tidigare kommunfullmäktigebeslut om valfrihet (2007-11-05 § 15), samt senare kommunfullmäktigebeslut.
4. Ansvaret för förvaltningen av nya och befintliga entreprenadavtal överflyttas från äldrenämnden till kommunstyrelsen.
5. Arkivansvaret för ovanstående delar överflyttas från äldrenämnden till kommunstyrelsen i enlighet med Arkivregler för Stockholms stad.
6. Kommunstyrelsen får besluta om att justera antalet boenden på det sätt som framgår av ärendet om det under arbetet med upphandlingen visar sig vara omöjligt eller uppenbart olämpligt att inkludera boendet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller centralupphandling av vård- och omsorgsboenden 2021.

I debatten yttrar sig Mirja Räihä, Eva Risberg, Fritz Lennaård, Abit Dundar, Robert Mjörnberg, Eva Solberg, borgarråden Slottner och Lindblom, Ulf Walther, Anders Göransson, Christoffer Järkeborn, Anna-Klara Müntzing, Torun Boucher, Maria Jansson, Margareta Stavling, Ulla Hamilton och Mariana Moreira Duarte.

Förslag till beslut

Borgarrådet Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Mirja Räihä (S) och Robert Mjörnberg (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Maria Jansson (Fi) ansluter sig till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19**Skolfastigheter i Stockholm AB:s förvärv av bolag för paketering av fastigheter inför framtida avyttring**

Framställan från Stockholms Stadshus AB

KS 2019/1010

Beslut

1. Stockholms Stadshus AB uppmanas ge Skolfastigheter i Stockholm AB i uppdrag att förvärva fem aktiebolag för paketering av fastigheter inför framtida avyttring.
2. Till styrelse i de bolag som avses förvärvas utses Claes Magnusson, Mona Fagerlund och Sofia Johansson, med Claes Magnusson som ordförande och Mona Fagerlund som vice ordförande.
3. Till lekmannarevisor och suppleant för denne i de bolag som avses förvärvas utses Ulla-Britt Ling-Vannerus och Amanj Mala-Ali.
4. Ny bolagsordning för de bolag som avses förvärvas godkänns enligt bilaga 1 till utlåtandet.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Skolfastigheter i Stockholm AB:s förvärv av bolag för paketering av fastigheter inför framtida avyttring.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 20

Skolfastigheter i Stockholm AB:s kapacitetsökning i och med om- och nybyggnad av grundskolan Hästhagsskolan i Farsta

Genomförandebeslut

KS 2019/995

Beslut

Genomförande av om- och nybyggnad av Hästhagsskolan på fastigheten Vendelsö 2, till en total investeringsutgift om 357 mnkr, godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Skolfastigheter i Stockholm AB:s kapacitetsökning i och med om- och nybyggnad av grundskolan Hästhagsskolan i Farsta.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 21

Motion om utredning av investering i vindkraftverk

Motion av Clara Lindblom och Rikard Warlenius (båda V)

KS 2019/155

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller motion om utredning av investering i vindkraftverk.

I debatten yttrar sig borgarråden Lindblom och Luhr, Fritz Lennaård och Martin Westmont.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Lindblom (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Martin Westmont (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22**Motion om Stjärnmärkt demenskompetens**

Motion av Clara Lindblom och Robert Mjörnberg (båda V)

KS 2019/207

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller motion om Stjärnmärkt demenskompetens.

I debatten yttrar sig borgarrådet Lindblom, Yvonne Fernell-Ingelström, Mirja Räihä, Robert Mjörnberg, Abit Dundar, borgarrådet Slottnér, Torun Boucher och Maria Jansson.

Förslag till beslut

Yvonne Fernell-Ingelström (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Mirja Räihä (S) och borgarrådet Lindblom (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Maria Jansson (Fi) ansluter sig till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23**Motion om en handlingsplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna**

Motion av Clara Lindblom och Alexandra Mattsson Åkerström (båda V)

KS 2018/1524

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller motion om en handlingsplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna.

I debatten yttrar sig borgarråden Jönsson och Lindblom, Alexandra Mattsson Åkerström, Robert Mjörnberg och Maria Jansson.

Förslag till beslut

Borgarrådet Jönsson (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Lindblom (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Maria Jansson (Fi) ansluter sig till Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 24

Motion om halvering av tomträttsavgälden för seniorbostäder

Motion av Clara Lindblom och Robert Mjörnberg (båda V)
KS 2019/427

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller motion om halvering av tomträttsavgälden för seniorbostäder.

I debatten yttrar sig borgarrådet Lindblom, Johan Nilsson och Torun Boucher.

Förslag till beslut

Johan Nilsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Lindblom (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 25**Motion om framtagande av markanvisningspolicy för
vård- och omsorgsboenden**

Motion av Clara Lindblom och Robert Mjörnberg (båda V)

KS 2019/423

Beslut

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadens utlåtande.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller motion om framtagande av markanvisningspolicy för vård- och omsorgsboenden.

I debatten yttrar sig borgarrådet Lindblom, Johan Nilsson, borgarrådet Slottner och Torun Boucher.

Förslag till beslut

Johan Nilsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Lindblom (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 26**Motion om gemensam finansiering av motiverade merkostnader**

Motion av Emilia Bjuggren och Olle Burell (båda S)

KS 2019/402

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens utlåtande.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller motion om framtagande av markanvisningspolicy för vård- och omsorgsboenden.

I debatten yttrar sig borgarrådet Bjuggren, John Kåberg och Johan Nilsson.

Förslag till beslut

Johan Nilsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Bjuggren (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Socialdemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 27

Motion om att inrätta ett romskt democraticenter

Motion av Sissela Nordling Blanco m.fl. (alla Fi)

KS 2019/583

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtande.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Feministiskt initiativ reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller motion om att inrätta ett romskt democraticenter.

I debatten yttrar sig Sissela Nordling Blanco, borgarrådet Luhr, Madeleine Kaharascho Fridh och Martin Westmont.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Martin Westmont (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Sissela Nordling Blanco (Fi) föreslår att kommunfullmäktige bifaller motionen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

**§ 28
Nya motioner**

Följande motioner väcktes under perioden den 1 - 14 oktober 2019:

1. Motion om långsiktigt boende och skolgång för utsatta EU-medborgare
Motion av Anna Rantala Bonnier (Fi) Rotel VI
Dnr KS 2019/1521
2. Motion om att tydliggöra markeringar på trottoarer för parkering
Motion av Peter Wallmark (SD) Rotel V
Dnr KS 2019/1558
3. Motion om att bygga ett kallbadhus vid Riddarholmskajen
Motion av Peter Wallmark (SD) Rotel X
Dnr KS 2019/1559
4. Motion om att Stockholms stad bör sluta subventionera flygets kostnader
Motion av Karin Wanngård (S) Rotel I
Dnr KS 2019/1563

Närvarolista

upprättad vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 14 oktober 2019

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
49	Brinck, Cecilia (Ordförande) §§ 11-18		M	17:55	21:42
104	Nasrindotter, Rana (1:e v Ordf) §§ 1-9, 19-24		S	15:54	21:42
50	Åslund, Ann-Katrin (2:e v Ordf) §§ 10, 25-28		L	16:30	21:42
56	Abdullahi Ali, Nassir		S	17:48	21:41
23	Bjuggren, Emilia		S	16:17	21:41
7	Boucher, Torun		V	16:11	21:41
24	Burell, Olle	Gustafsson, Lisa	S	16:41	21:41
91	Byström, Felix		SD	17:43	21:41
61	Bäck, Lars		V	16:08	21:42
36	Carlsson, Christian		KD	17:05	21:42
72	Cederschiöld, Anna	Elmlund, Annika	M	18:07	21:41
17	Edholm, Lotta		L	16:54	21:42
58	Edlund, Ingela		S	16:04	21:41
60	Edvardsson, Inger		S	18:01	18:06
41	Elfvén, Anne-Lie		L	17:48	21:41
54	Elmgren, Claes		S	17:54	21:42
45	Ernlund, Karin	Vesterlund, Johan	C	18:01	21:42
76	Fava, Daniele	Sjönell, Jessica	L	17:43	21:42
10	Fernell-Ingelström, Yvonne		M	15:56	21:41
78	Fors, Emilie		L	17:40	21:41
42	Fälldin, Johan	Kåberg, John	C	16:04	21:41
77	Gerdes, Hanna		L	17:32	21:41
33	Granswed Baat, Sophia		M	15:58	21:42
25	Gustafsson, Karin		S	16:08	21:42
53	Göransson, Anders		S	18:04	21:42
11	Hamilton, Ulla		M	17:47	21:42
86	Hansson, Martin		MP	16:31	21:42

52	Hansson, Stefan		S	15:54	21:41
95	Hedelin, Joakim		-	17:11	21:41
34	Hedin, Andrea		M	17:53	21:42
73	Hedrup, Tom		M	17:43	21:42
48	Helldén, Daniel		MP	15:59	21:42
71	Hellström, Anette		M	16:01	21:41
96	Herke, Bengt		-	17:28	21:41
14	Hollis, Michaela	Örbrink, Nike	KD	17:59	21:42
70	Häggman, Börje		M	16:47	21:41
80	Jacobsson, Kristin		C	16:22	21:42
29	Johansson, Tobias		V	17:37	21:42
13	Järkeborn, Christoffer		M	17:43	21:41
18	Jönsson, Jan		L	15:54	21:41
12	Jönsson, Peter		M	17:08	21:41
30	Kratz, Tina		V	16:43	21:42
6	König Jerlmyr, Anna		M	16:02	18:36
93	Larsson, Björn		-	16:02	21:42
5	Larsson, Joakim		M	15:58	21:41
74	Lennaárd, Fritz		M	16:10	21:42
9	Lindblom, Clara		V	16:50	21:42
84	Lindell, Anders		MP	18:03	21:41
20	Lindstål, Fredrik		C	15:54	21:41
16	Ljung, Björn		L	17:15	21:42
64	Ljuslin, Maria		V	15:54	21:41
47	Luhr, Katarina		MP	15:58	21:42
35	Lutz, Kristina		M	17:08	21:42
94	Malmström, Jeanette	Wallsén, Mona	-	16:53	21:42
31	Mattsson Åkerström, Alexandra		V	15:57	21:42
63	Mirsafian, Arvand	Jama, Hassan	V	17:28	21:42
28	Mjörnberg, Robert		V	16:01	21:41
37	Modigh, Sofia		KD	18:08	21:42
82	Mohamed, Ahmed Abdulahi		MP	18:07	21:42
65	Mohammed, Rashid		V	15:59	21:41
85	Moreira Duarte, Mariana		MP	16:41	21:42

19	Naddebo, Jonas		C	15:59	21:41
67	Nilsson, Johan		M	17:34	21:41
107	Nordling Blanco, Sissela		FI	16:34	21:42
79	Nyberg, Claes		C	17:51	21:42
83	Obermüller, Cecilia		MP	17:42	21:42
59	Odin Ekman, Åsa		S	16:38	21:42
101	Ojanne, Alexander	Lekberg, Karin	S	15:54	21:41
68	Paccamonti, Johan		M	17:42	21:41
105	Palm, Lisa	Jansson, Maria	FI	15:56	21:42
99	Pettersson, Fredrik		S	16:15	21:41
106	Rantala Bonnier, Anna	Kaharascho Fridh, Madeleine	FI	16:00	21:42
51	Rashid, Salar		S	17:57	21:42
69	Redin, Jennyfer		M	17:24	21:41
62	Rooth, Rose-Marie	Arce Oliver, Rodrigo	V	16:10	21:42
26	Räihä, Mirja		S	16:09	21:42
44	Sabet, Banar		C	16:44	21:42
57	Said, Suleiman	Carlsson, Elisabet	S	17:56	21:42
39	Silverudd, Patrik	Dundar, Abit	L	17:08	21:41
100	Sjöbergh, Ulla		S	16:01	21:41
103	Sjölander, Johan	Salvo, Maria-Elsa	S	15:54	21:42
15	Slottner, Erik		KD	16:13	21:41
40	Smedberg Palmqvist, Isabel		L	17:54	21:41
75	Solberg, Eva		M	17:37	21:41
55	Stavling, Margareta		S	16:01	21:42
27	Stenudd, Sara		V	16:12	21:41
66	Sundin, Bo		M	16:01	21:41
32	Svärd, Lars		M	17:43	21:42
81	Tonell, Lennart		MP	15:57	21:41
22	Valeskog, Jan		S	17:57	21:41
38	Valier, Mikael		KD	16:47	21:42
46	Vikhe Patil, Nila	Müntzing, Anna-Klara	MP	18:08	21:42
98	Vikman, Arvid	Risberg, Eva	S	15:54	21:42
90	Vinge, Linnéa	Lundgaard, Mads	SD	17:57	21:42

89	Wallmark, Peter		SD	15:55	21:41
102	Walther, Ulf		S	17:33	21:41
21	Wanngård, Karin		S	16:43	21:41
8	Warlenius, Rikard		V	16:44	17:50
8	Warlenius, Rikard	Herrström, Cecilia	V	18:05	21:42
4	Wedin, Dennis		M	16:09	21:42
88	Westmont, Martin		SD	15:54	21:41
43	Wicklund, Susanne		C	16:44	21:41

2019-10-14

**Liljevalchs konsthall
fastigheten Konsthallen 1, 3
och 4, till- och ombyggnad
och renovering**
Reviderat genomförandebeslut
2

Dnr. KS 2019/917

KF ärende 32

Karin Wanngård m. fl. (S)

Förslag till beslut

- Att delvis bifalla förslaget
- Att inkludera planerad sopsugsanläggning i projektet
- Att samverka med intressenter i området, som exempelvis Gröna Lund och Abba The Museum, i syfte att åstadkomma en gemensam klimatsmart lösning för sophantering i området
- Att därutöver anföra.

Liljevalchs är en av de viktigaste platserna för konst och kultur i Sverige. Behovet för konsthallen att utvecklas och få välanpassade och goda ytor för att bedriva verksamheten har länge stått klart för staden. Det beslut som togs av det tidigare moderata styret rörande utbyggnad genom en arkitekttävling år 2013 hade med det som bakgrund goda ambitioner.

Det måste tyvärr konstateras att den praktiska utformningen för det slutliga projektet, om än med höga arkitektoniska kvaliteter, har kantats av flera svårigheter i genomförandet. Dessa svårigheter i kombination med oförutsedda händelser, likt svårare markförhållanden än beräknat, har inneburit fördyringar.

Projektets ökade kostnader speglas tydligt i det reviderade genomförandebeslutet. Kostnaden har nu ökat med 175 mnkr sedan det föregående beslutet. Denna fördyring är betydande och innebär en höjd budget med 44 procent. Mot denna bakgrund är det rimligt att söka möjliga besparingar i projektet. Dessa måste vägas mot och inte gå ut över verksamhetens kvalitet eller stadens övergripande målsättningar, exempelvis rörande stadens klimatmål.

I ärendet framgår att den sopsugsanläggning som planerats föreslås utgå. Vad som emellertid inte nämns i ärendet är att sopsugsanläggningen är en del av en planerad samlösning med flera andra aktörer inom området och att denna med stadens hantering kan komma att riskeras som helhet. Därigenom hotas också den reduktion av transporter och därmed minskad

klimatpåverkan som en gemensam sopsug i området hade kunnat innebära. Tvärtom kan klimatkampen framöver komma att öka tydligt om sopsugen i området uteblir samtidigt som verksamheterna växer. Lastbilstransporter är inte framtiden för en klimatsmart sophantering och staden borde varken sänka de egna ambitionerna eller dra ner andras ambitioner för att vara klimatsmarta.

Det är i det avseendet noterbart att den politiska majoriteten lägger fram ett ärende som man vet kommer att ha stora negativa klimatpolitiska effekter utan att analysera förslaget. Vi anser mot den bakgrunden att sopsugsanläggningen åter bör inkluderas i projektet.

Med den ändringen är det viktigt att projektet nu kan slutföras inom den beslutade budgeten och stockholmarna i närtid får ta del av konsthallens fulla verksamhet.

2019-10-14 18.39

Voteringsresultat

Ärendenr: 32.
Beskrivning: 32.:1

Ärendemening:

Liljevalchs konsthall fastigheten Konsthallen 1, 3 och 4, till- och ombyggnad och renovering

Ja: 61**Nej:** 38 **Avstår:** 0**Frånvarande:**0

Ledamot	Parti	Plats	Funktion	Resultat
Nassir Abdullahi Ali	S	56	Ledamot	Nej
Rodrigo Arce Oliver	V	62	Ersättare	Nej
Emilia Bjuggren	S	23	Ledamot	Nej
Torun Boucher	V	7	Ledamot	Nej
Cecilia Brinck	M	1	Ordförande	Ja
Felix Byström	SD	91	Ledamot	Ja
Lars Bäck	V	61	Ledamot	Nej
Christian Carlsson	KD	36	Ledamot	Ja
Elisabet Carlsson	S	57	Ersättare	Nej
Abit Dundar	L	39	Ersättare	Ja
Lotta Edholm	L	17	Ledamot	Ja
Ingela Edlund	S	58	Ledamot	Nej
Inger Edvardsson	S	60	Ledamot	Kvittad
Anne-Lie Elfvén	L	41	Ledamot	Ja
Claes Elmgren	S	54	Ledamot	Nej
Annika Elmlund	M	72	Ersättare	Ja
Yvonne Fernell-Ingelström	M	10	Ledamot	Ja
Emilie Fors	L	78	Ledamot	Ja
Hanna Gerdes	L	77	Ledamot	Ja
Sophia Granswed Baat	M	33	Ledamot	Ja
Karin Gustafsson	S	25	Ledamot	Nej
Lisa Gustafsson	S	24	Ersättare	Nej
Anders Göransson	S	53	Ledamot	Nej
Ulla Hamilton	M	11	Ledamot	Ja
Martin Hansson	MP	86	Ledamot	Ja

Stockholms kommunfullmäktige

Sida 39 (141)

Stefan Hansson	S	52	Ledamot	Nej
Joakim Hedelin	-	95	Ledamot	Ja
Andrea Hedin	M	34	Ledamot	Ja
Tom Hedrup	M	73	Ledamot	Ja
Daniel Helldén	MP	48	Ledamot	Ja
Anette Hellström	M	71	Ledamot	Ja
Bengt Herke	-	96	Ledamot	Ja
Cecilia Herrström	V	8	Ersättare	Nej
Börje Häggman	M	70	Ledamot	Ja
Kristin Jacobsson	C	80	Ledamot	Ja
Hassan Jama	V	63	Ersättare	Nej
Maria Jansson	FI	105	Ersättare	Nej
Tobias Johansson	V	29	Ledamot	Nej
Christoffer Järkeborn	M	13	Ledamot	Ja
Jan Jönsson	L	18	Ledamot	Ja
Peter Jönsson	M	12	Ledamot	Ja
Madeleine Kaharascho Fridh	FI	106	Ersättare	Nej
Tina Kratz	V	30	Ledamot	Nej
John Kåberg	C	42	Ersättare	Ja
Anna König Jerlmyr	M	6	Ledamot	Kvittad
Björn Larsson	-	93	Ledamot	Ja
Joakim Larsson	M	5	Ledamot	Ja
Karin Lekberg	S	101	Ersättare	Nej
Fritz Lennaárd	M	74	Ledamot	Ja
Clara Lindblom	V	9	Ledamot	Nej
Anders Lindell	MP	84	Ledamot	Ja
Fredrik Lindstål	C	20	Ledamot	Ja
Björn Ljung	L	16	Ledamot	Ja
Maria Ljuslin	V	64	Ledamot	Nej
Katarina Luhr	MP	47	Ledamot	Ja
Mads Lundgaard	SD	90	Ersättare	Ja
Kristina Lutz	M	35	Ledamot	Ja
Alexandra Mattsson Åkerström	V	31	Ledamot	Nej
Robert Mjörnberg	V	28	Ledamot	Nej

Stockholms kommunfullmäktige

Sida 40 (141)

Sofia Modigh	KD	37	Ledamot	Ja
Ahmed Abdulahi Mohamed	MP	82	Ledamot	Ja
Rashid Mohammed	V	65	Ledamot	Nej
Mariana Moreira Duarte	MP	85	Ledamot	Ja
Anna-Klara Müntzing	MP	46	Ersättare	Ja
Jonas Naddebo	C	19	Ledamot	Ja
Rana Nasrindotter	S	2	1:e v Ordf	Nej
Johan Nilsson	M	67	Ledamot	Ja
Sissela Nordling Blanco	FI	107	Ledamot	Nej
Claes Nyberg	C	79	Ledamot	Ja
Cecilia Obermüller	MP	83	Ledamot	Ja
Åsa Odin Ekman	S	59	Ledamot	Nej
Johan Paccamonti	M	68	Ledamot	Ja
Fredrik Pettersson	S	99	Ledamot	Nej
Salar Rashid	S	51	Ledamot	Nej
Jennyfer Redin	M	69	Ledamot	Ja
Eva Risberg	S	98	Ersättare	Nej
Mirja Räihä	S	26	Ledamot	Nej
Banar Sabet	C	44	Ledamot	Ja
Maria-Elsa Salvo	S	103	Ersättare	Nej
Ulla Sjöbergh	S	100	Ledamot	Nej
Jessica Sjönell	L	76	Ersättare	Ja
Erik Slottner	KD	15	Ledamot	Ja
Isabel Smedberg Palmqvist	L	40	Ledamot	Ja
Eva Solberg	M	75	Ledamot	Ja
Margareta Stavling	S	55	Ledamot	Nej
Sara Stenudd	V	27	Ledamot	Nej
Bo Sundin	M	66	Ledamot	Ja
Lars Svärd	M	32	Ledamot	Ja
Lennart Tonell	MP	81	Ledamot	Ja
Jan Valeskog	S	22	Ledamot	Nej
Mikael Valier	KD	38	Ledamot	Ja
Johan Vesterlund	C	45	Ersättare	Ja
Peter Wallmark	SD	89	Ledamot	Ja

Stockholms kommunfullmäktige

Sida 41 (141)

Mona Wallsén	-	94	Ersättare	Ja
Ulf Walther	S	102	Ledamot	Nej
Karin Wanngård	S	21	Ledamot	Nej
Dennis Wedin	M	4	Ledamot	Ja
Martin Westmont	SD	88	Ledamot	Ja
Susanne Wicklund	C	43	Ledamot	Ja
Ann-Katrin Åslund	L	3	2:e v Ordf	Ja
Nike Örbrink	KD	14	Ersättare	Ja

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 14 oktober 2019

§ 3 Nr 2019:23 av Alexandra Mattsson Åkerström (V) till borgarrådet Jan Jönsson (L) om rätten till bostad och stadens bostadsförsörjningsansvar

Anförande nr 1

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret. Jag vill också be om ursäkt för att svaret har dröjt. Vi hade det klart för ganska många månader sedan, men det blev något fel i det tekniska systemet, så det hamnade inte där det skulle. Nu har det äntligen kommit hit.

Anförande nr 2

A l e x a n d r a M a t t s s o n Å k e r s t r ö m (V): Ordförande! Då behöver jag inte tjata om de tekniska problemen, utan kan prata om innehållet.

Bakgrunden till att jag skrev den här interpellationen är oron över bostadsbristen i Stockholm, som i sin tur gör det svårt för personer utan stora ekonomiska resurser att kunna få ett boende över huvud taget. Det gäller till exempel ensamstående kvinnor med barn. Bostadsbristen måste byggas bort. Det behövs fler hyresrätter med rimliga hyror, och det får inte ske några ombildningar av de lägenheter med överkomliga hyror som vi har i dag.

Socialtjänsten har blivit en plats dit många tvingas söka sig trots att de inte har några sociala problem. De saknar bara bostad. Förra året var det ca 600 personer i Stockholm som sökte stöd hos socialtjänsten på grund av strukturell hemlöshet. De behövde inget annat socialt stöd, utan bara en bostad. Den här siffran kommer troligen bara att stiga. Socialtjänstens uppdrag är inte att ansvara för bostadsförsörjningen i en kommun. De ska ha tid och resurser att arbeta med sitt grunduppdrag: personer med sociala problem. Men den akuta bostadsbristen leder alltså till att socialtjänsten får fler klienter vars problem de inte kan lösa. Roten till problemet är såklart bristen på hyresrätter med rimliga hyror, och det är ett systemfel som måste åtgärdas.

Borgarrådet menar att allmännyttan ska fortsätta att ge 500 lägenheter årligen till socialtjänsten och att SHIS ska vara en viktig aktör. Men varför sänkades då i årets budget till exempel målet att 100 lägenheter årligen skulle gå till hemlösa barnfamiljer? Endast 16 sådana lägenheter har förmedlats i år. Det är ett underbetyg. Samma tid förra året hade vi förmedlat över fyra gånger så många till hemlösa barnfamiljer. Detta går också igen när man kollar på antalet försöks- och träningslägenheter generellt.

Det här är en försämring efter ett år med grönbå majoritet. Socialborgarrådet hänvisar i sitt svar till borgarrådet Wedin i frågor om allmännyttan och till borgarrådet Lindstål gällande SHIS Bostäder. Men jag trodde att ni eventuellt hade ett samarbete. Ni kanske kan komma upp allihop i talarstolen. Jag tänker mig att det ändå ligger i

socialborgarrådets intresse att minska antalet klienter hos socialtjänsten vilka helt enkelt inte behöver vara där.

Anförande nr 3

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Jag tackar för interpellationen. Jag vill börja med att säga att Stockholm tar sitt ansvar för att se till att människor har tak över huvudet och för att avhjälpa akut hemlöshet. Vi kommer under hösten att presentera en översyn av tak-över-huvudet-garantin för att öka likvärdigheten och långsiktigheten i insatserna. Bostad först är någonting som vi fortsätter att prioritera. Vi anslår också medel till detta. Allmännyttan och SHIS fortsätter att tillhandahålla lägenheter för sociala ändamål, och staden fortsätter via Micasa att tillhandahålla bostäder för äldre vid hemlöshet. Vi kommer att ta fram den första boendeplaneringen någonsin för bostäder för våldsutsatta. Jag skulle säga att det är få frågor som vi prioriterar så mycket som att socialtjänsten har tillgång till bostäder för att hjälpa dem som behöver det mest.

Man ska komma ihåg att sociala kontrakt utgör en ganska liten del av det totala bostadsbeståndet. Jag känner därför att frågorna kanske skjuter lite bredvid målet. Att det i vissa delar av staden sker begränsade ombildningar och att vi åter har en aktiv förvaltning av stadens fastigheter påverkar inte, som jag bedömer det, förmågan att tillhandahålla bostäder för sociala ändamål.

Sedan finns det en bredare fråga, nämligen hushåll, inte minst barnfamiljer, som inte är hemlösa men som lever i osäkra boendeförhållanden och som har svårt att komma in på bostadsmarknaden. Socialtjänsten ordnar akuta boendelösningar och försöker hitta mer långsiktiga boendelösningar där så är möjligt. Vi fortsätter att vika de här 100 lägenheterna om året inom allmännyttan för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden.

Det gäller också att stärka de här familjerna. Ofta handlar det om ensamstående, inte minst utrikesfödda kvinnor, och deras möjlighet till försörjning. Det handlar också om hur vi kan stärka deras hälsa. Här har vi en del projekt på gång, inte minst inom arbetsmarknadsnämnden. Det är insatser som bland annat syftar till etablering med särskilt fokus på nyanlända kvinnor. En hel del frågor tangerar också arbetsmarknads- och integrationspolitiken.

Vad gäller de här 100 lägenheterna håller jag med om att det inte var så bra att det inte kom med i förra årets budgettext. Vi hade förutsatt att de här lägenheterna skulle jobbas ut, eftersom det var ett beslut från fullmäktige. Sedan har vi försökt hämta in det. Men till nästa års budget har vi lyft tillbaka de här specifika meningarna för att det inte ska råda något tvivel om vad som gäller.

Anförande nr 4

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Jag tackar borgarrådet för hans svar. Jag är övertygad om att vi vill samma sak. Det gläder mig och oss att höra att ni kommer

att satsa på det här och kommer att föra in detta igen. Men det löser ändå inte de problem som vi lyfter fram.

Staden är relativt välförsedd när det gäller möjligheten att tillgodose behovet av akut boende. Men om långsiktigt boende inte kan erbjudas blir de bostadslösa kvar i akutboenden eller blir i värsta fall hemlösa. Det var det som Alexandra lyfte fram tidigare. Det råder stor brist på hyresrätter i Stockholms stad, vilket vi alla vet, i synnerhet hyresrätter med hyror som är överkomliga för människor med låg inkomst. För dessa gruppers behov är det just allmännyttan som tillhandahåller bostäder. Bristen på bostäder och på hyresrätter med överkomliga hyror kan bli ett problem även för bostadssökande som lever på försörjningsstöd, eftersom det finns tak för vilken hyra som kan accepteras.

Stadsdelsförvaltningarna har utöver behovet av tillfälliga boenden, akutboenden och skyddade boenden också ett behov av att kunna erbjuda permanentbostäder för att kunna fullfölja sina åtaganden. Som ni vet har stadsdelsnämnderna ett särskilt ansvar för att bistå med boenden till nyanlända flyktingar som behöver permanent bostad efter etableringstiden och till hemlösa som behöver försökslägenhet. Det handlar också om träningslägenheter och Bostad först-lägenheter. Dessutom handlar det, som borgarrådet just nämnde, om personer som är utsatta för relationsvåld, bor i skyddat boende och inte kan återvända till sin tidigare bostad. Med tanke på dessa åtaganden undrar jag som vice ordförande i det som snart kommer att bli Stockholms största stadsdelsnämnd: Hur anser borgarrådet – utan att hänvisa till arbetsmarknads- och integrationspolitiken – att Stockholms stad kan och ska agera för att öka förvaltningarnas möjligheter att tillgodose ovanstående gruppers behov av bostad?

Anförande nr 5

Borgarrådet **L i n d s t å l (C)**: Ordförande! Jag tackar Alexandra för interpellationen. Eftersom SHIS var på tal tänkte jag säga några ord om hur utvecklingen går där. SHIS har precis det uppdrag som beskrevs av tidigare talare. Det handlar om att säkra bostäder för ungdomar, ensamstående, personer utan tidigare bostadsreferenser, familjer och nyanlända. Totalt är beståndet i dag drygt 43 fastigheter och strax över 4 000 lägenheter.

Utvecklingen är positiv. Det har under det senaste året per sista augusti tillkommit drygt 550 lägenheter, så det går i rätt riktning för SHIS. Jag kommer att gå in på det närmare senare, för vi har faktiskt på föredragningslistan en debatt längre fram i kväll om en interpellation från Feministiskt initiativ rörande de här frågorna. Men jag vill ändå säga någonting nu.

Det kärnuppdrag som SHIS har är oerhört viktigt för staden. Man säkrar upp de här lägenheterna dels genom våra kommunala bostadsbolag, vilket har beskrivits, dels och framför allt genom ett långsiktigt tänkande. För att just göra det till ett strukturellt sådant har vi målet om 150 nya bostäder som ska tillkomma varje år. Givet att vi ligger bra i fas nu finns det också ett underlag för att ställa om i de grupper där det krävs på ganska kort sikt. År 2015 tillkom som vi alla vet uppdraget gällande nyanlända. Detta har varit ett oerhört angeläget uppdrag för SHIS att utveckla och följa. Nu ser vi lite

mindre tryck, vilket gör att vi kan fokusera lite mer på andra grupper inom uppdraget. Men som sagt kommer jag att få anledning att återkomma till det lite senare i kväll.

Anförande nr 6

A l e x a n d r a M a t t s s o n Å k e r s t r ö m (V): Jag håller med borgarrådet Jönsson om att vi klarar det akuta ansvaret för hemlösa hyfsat bra i staden. Det gör vi genom tak-över-huvudet-garantin. Ingen ska behöva sova ute.

Man måste dock ta in att man samtidigt behöver bygga många billiga hyresrätter och inte sälja ut några om de här personerna sedan ska kunna flytta vidare från härbärgena. Jag frågade Jan Jönsson tidigare i dag om vi inte skulle ta och övernatta på ett härbärke en gång för att se hur det är. Det är inget värdigt ställe att bo på år efter år. Jag tycker verkligen att vi ska göra det.

Jag tycker också att det är bra att målet finns kvar om 500 lägenheter som bolagen årligen ska förmedla till socialtjänsten. Det som inte ser så bra ut är att bostadsförmedlingen själv prognostiserar att det bara kommer att finnas 400 i år, och det har bara gått 16 till barnfamiljer hittills i år. Detta är inte bra. Det har att göra med just att den här skrivningen inte fanns med i budgeten förra året, vilket är väldigt tråkigt.

En annan sak som jag tror kan gå ut över SHIS framtida utbyggnad är den försäljningsiver som finns hos majoriteten. Till exempel vill borgarrådet Wedin och andra sälja ut Micasa, som är en stor aktör. Där kan flera boenden försvinna, för där hyr SHIS i dag en mängd olika lägenheter som jag gärna skulle se att vi kunde använda till alla möjliga grupper. Vi har haft många nyanlända, men vi har även många andra som behöver genomgångsbostäder. Jag undrar hur ni ser på det.

SHIS har i dag en kö på ungefär 300 personer. De flesta är unga personer som behöver någonstans att bo. Vissa behöver stöd, men de flesta inte. Hur planerar majoriteten att möta de behov som finns hos SHIS redan i dag, det vill säga den kö som finns där, om man samtidigt säljer ut fastigheter där SHIS hyr?

Anförande nr 7

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Fru ordförande! Jag tackar för de inlägg som gjorts. Jag tror att Fredrik begärde ordet, så han kanske kommer att svara på SHIS-frågan. Den är han nog bättre lämpad att svara på än vad jag är.

Som sagt verkar vi vara eniga om att det i dag funkar ganska bra när det gäller den akuta hemlösheten. Jag ska väl i ärlighetens namn säga att jag inte har lösningen med stort L på hur vi ska få fram en hel mängd väldigt billiga bostäder. Om jag hade den skulle förmodligen mitt eget parti få väldigt många fler röster än vad vi just nu ser ut att ha i opinionen.

Men det innebär inte att vi inte jobbar på denna fråga. Vi har faktiskt tillsatt en liten arbetsgrupp på socialroteln just för att försöka titta på den här typen av frågor – hur man kan tänka kring boende- och bostadssituationen för personer med låga inkomster.

På riksplanet tycker vi att bostadsbidragen och bostadstilläggen behöver höjas och att det är det som är vägen att gå, snarare än via bostadssubventioner till byggherrarna. Men det är en partipolitisk ståndpunkt.

Här finns det också en hel del avvägningar att göra. Jag tycker att det är helt rimligt att erbjuda medborgare möjligheten att äga sitt boende även i stadsdelar där allmännyttan dominerar. Det har att göra med att försöka bryta den segregation som vi alla ser. Då behöver vi i vissa områden få till mer blandade upplåtelseformer. Det kan också vara ett sätt att ge människor som har skaffat sig en bättre inkomstmöjlighet att inte flytta därifrån utan bo kvar i stadsdelen. Genom att ombilda och sälja fastigheter stärker vi också Stockholms möjligheter att göra investeringar i nya bostäder. Det är även en viktig del i att stärka stadens ekonomi och kunna göra de investeringar som krävs, vilket i sin tur innebär att vi till exempel kan lägga våra pengar på fler socialsekreterare och bättre omsorg i stället för att betala högre räntor. Det finns alltså många avvägningar att göra. Att få socioekonomiskt mindre segregerade stadsdelar på sina håll kan vara väldigt positivt även för personer som har lägre inkomst i de stadsdelar som berörs. Det är så att säga flera tankar som behöver tänkas samtidigt i denna fråga.

Anförande nr 8

Borgarrådet L i n d s t å l (C): Ordförande! Jag vill återkoppla till interpellanten gällande hur bostadsmålen i framtiden kan påverkas av en kommande förändring i marknaden och så vidare. Målet för de kommunala bostadsbolagen kommer att bestå, det vill säga att man garanterar att skapa minst 150 permanenta bostäder per år. Sedan kan man exempelvis i utdrag ur T 2 se att vi under året även har haft ett par väldigt lyckade samarbeten med privata aktörer. Det finns åtskilliga privata fastighetsaktörer som är intresserade av att se hur man kan samverka med SHIS uppdrag för att säkerställa det. Rent strukturellt har man i staden även initierat ett ganska nytt projekt tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, socialtjänsten och stadsdelarna för att säkerställa att de som berörs av verksamheten i SHIS alltid har en bostad även på lång sikt. Detta ska inte minst säkerställas vid nyproduktion och exploatering i staden.

Anförande nr 9

A l e x a n d r a M a t t s s o n Å k e r s t r ö m (V): Jag måste först bara kommentera det här med privata värdar. Jag kollade hur många försöks- och träningslägenheter som privata värdar hade gett till socialtjänsten i Stockholms stad. Det var fyra stycken förra året, så man kanske inte ska hoppas på för mycket där.

Jan Jönsson! Du hade inte lösningen med stort L för att få bort all hemlöshet. Det tror jag kanske inte heller att du har. Men jag kan säga en sak: Vi har en del av den lösningen. Vi blev också tredje största parti förra valet. Sälj inte ut! Ombilda inte! Det lät konstigt, va? Behåll fastigheter som finns i staden och använd dem till genomgångsbostäder! Behåll sänkta inkomstkrav i allmännyttan! Prioritera hemlösheten framför skattesänkningar! Det finns fler sätt att ha råd med socialsekreterare, Jan Jönsson. Sänk till exempel inte skatten!

Anförande nr 10

M a r i a L j u s l i n (V): Jag vill ge en kommentar till inlägg från tidigare talare. Ni pratade om det här med att man ska kunna äga sin bostad. För de grupper som vi talar om är det inte ett realistiskt alternativ att köpa en bostadsrätt. Det tror jag att vi alla inser. Vi vet att barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden ökar, trots att hemlösheten minskar. Det är barnfamiljerna och barnen som är de som utsätts värst av att bo i otrygga boendeförhållanden. Den stora anledningen är helt enkelt att de inte har kunnat etablera sig på bostadsmarknaden. Att sälja ut ökar inte deras möjligheter. Lösningen med stort L är, precis som Alexandra var inne på tidigare: Sänk inte skatten! Satsa på de här barnfamiljerna och på att ha kvar allmännyttan och inte sälja ut den!

§ 5 Nr 2019:38 av Rashid Mohammed (V) till finansborgarrådet Anna König Jerlmyr om uppföljning av arbetet med lokala utvecklingsarbete (LUP) i staden

Anförande nr 11

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 12

R a s h i d M o h a m m e d (V): Ordförande! Jag tackar Anna König Jerlmyr för svaret. Anledningen till interpellationen är att LUP-arbete, lokalt utvecklingsarbete, är viktigt för Stockholm och stockholmarna.

Stockholm är en segregerad stad. Det finns stora sociala skillnader inom staden, och människor lever under olika villkor och med olika förutsättningar. Kommunfullmäktige i Stockholms stad fattade därför i oktober 2015 beslut om *Vision 2040 – ett Stockholm för alla*, som tar fasta på allas delaktighet och rättigheter. Staden gav därefter alla stadsdelar i uppdrag att ta fram lokala utvecklingsprogram som syftar till en långsiktig strategi med en kombination av stadsövergripande prioriteringar och lokala insatser som utgår från stadsdelarnas förutsättningar och invånarnas behov.

Ett sätt att garantera att invånarnas intressen tas till vara är att invånarna själva får reella möjligheter att vara delaktiga genom dialog och delaktighet utifrån deltagardemokratiprincipen. Tillsammans har nämnderna och bolag avsatt tid och resurser för ett gemensamt arbete där alla 14 stadsdelar i staden har tagit fram sina lokala utvecklingsprogram, som sträcker sig fram till 2022.

Under slutet av förra mandatperioden kunde vi se vissa ljusglimtar, inte minst inom utbildningen, till följd av ett gediget arbete. Finansborgarrådet understryker i sitt väldigt korta svar en av de prioriteringar som den nya majoriteten har, nämligen trygghetsarbetet, vilket jag tycker är väldigt bra. LUP-arbete är dock så mycket mer. Ska det framgångsrika arbetet fortsätta behövs en styrning mot flera mål. Jag ser inte något konkret exempel vare sig i min egen stadsdel Spånga-Tensta eller övergripande i staden på att detta arbete fortsätter på riktigt. Det är synd.

Anförande nr 13

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Jag tackar för en viktig fråga, som jag tycker ger oss anledning att belysa det trygghets- och säkerhetsarbete som sker i staden.

Stadsdelarna jobbar fortfarande utifrån det lokala utvecklingsarbetet. Det är fortfarande i fokus, både detta år och kommande år, att vi måste jobba med platssamverkan och förebyggande insatser och engagera medborgare och andra på plats med trygghetsinventeringar, så att man kan säkerställa hur den lokala behovsbilden ser ut, för det kan se väldigt olika ut. Genom att göra den här typen av inventeringar får vi en bra bild av hur vi kan sätta in insatser.

Vi har tydliga mål i budgeten, och de följs upp i vårt gemensamma styrningssystem, ILS, genom målet ”Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i”. Här fokuserar vi på gemensamma stadsövergripande strategier, som trygghetsprogrammet och säkerhetsprogrammet, men vi har också en gemensam trygghetsstrategi som har påbörjats för Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta stadsdelsnämnder.

Unga ska inte hamna i kriminalitet. Vi måste titta på de trygga offentliga platserna. Det finns handlare och andra som drabbas hårt av den kriminalitet som finns och som gör att arbetstillfällena på plats minskar. Vi måste fokusera på skolorna, så att fler unga får betyg i årskurs 9 och kan gå vidare till gymnasiet. Vi måste säkerställa att det är tryggt. Där polisen inte har möjlighet att närvara kan vi ha ordningsvakter på plats. Vuxna på offentliga platser kan skapa trygghet tillsammans med fältare och andra uppsökande.

Vi jobbar nu på flera olika håll för att fortsätta det trygghetsskapande arbetet med fokus på att det kan se olika ut lokalt beroende på vilken stadsdel vi talar om. Vissa har otroligt stora problem med gängkriminalitet, öppen droghandel vid tunnelbanan och så vidare. I andra stadsdelar kan det mer handla om bostadsinbrott, i åter andra kan det vara fråga om en rånvåg mot äldre och så vidare. Vi behöver jobba utifrån de lokala lägesbilderna när vi sedan agerar.

Anförande nr 14

R a s h i d M o h a m m e d (V): Det handlar inte bara om trygghet och säkerhet. Lokala utvecklingsprogram är viktiga verktyg för att driva den lokala utvecklingen framåt. Syftet med lokala utvecklingsprogram, LUP, var att skapa ett brett engagemang i staden baserat på ett underifrånperspektiv med utgångspunkt i demokratiska och jämlika former. Alla ska känna sig välkomna att delta.

Visst har man en trygghetsstrategi där några stadsdelar samarbetar. Det har vi hört hela tiden i Spånga-Tensta och Kista-Rinkeby. Där har man sagt att man tar in polisen, brandkåren och liknande, men det har inte gett något resultat. Vi har inte sett något än. Det skulle komma ett ärende redan under hösten.

Arbetet har också koppling till stadens kommission för ett socialt hållbart Stockholm och ska bidra till att minska skillnaderna i Stockholm. Riktlinjerna för LUP är tydliga och ska utgå från ett medborgarperspektiv. Resurser ska styras till områden med stora behov. Det som finansborgarrådet tar upp i svaret, att stadsdelsnämnderna arbetar med tidigare lokala utvecklingsprogram, LUP, stämmer inte. Stadsdelarna arbetar utifrån direktiv och majoritetens inriktningsmål i budgeten för 2019. Det framgår heller inte i svaret hur staden följer upp och bevakar samverkan mellan nämnder och bolag i LUP-arbetet.

Anförande nr 15

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ordförande! Anna König Jerlmyr nämner vikten av det förebyggande arbetet och att barn och unga ska förhindras att

dras in i kriminalitet. Det står också i interpellationssvaret om vikten av samverkan med det civila samhället och lokala organisationer. Men det vi ser i era budgetar är nedskärningar på just välfärden. Detta kommer att drabba de här barnen och ungdomarna. Det görs också nedskärningar på lokalt demokratiarbete, på stödet till lokala kvinnoorganisationer och på ungas organisering, som gör att de får andra aktiviteter än kriminalitet att ägna sig åt. Jag kan ta ett exempel från Sätra, där jag bor. Där diskuteras just nu frågan om en mötesplats för unga mellan 16 och 19 år, för det finns ingenstans för dem att ta vägen. Vi får höra vittnesmål om hur man ser 14-åringar och 17-åringar dras in i kriminalitet bland annat just för att de saknar någonstans att vara. Jag vet att det finns en vilja från nämnden att göra någonting åt det, men problemet är ju att stadsdelarna har så lite resurser. Ni har skurit ned på stadsdelarnas verksamhet för barn, kultur och fritid. Man måste alltså prioritera och ta från någonting annat om man ska kunna skapa en sådan fritidsgård.

Ni pratar väldigt mycket om det förebyggande, om lokalt demokratiarbete och om samverkan med civilsamhället, men samtidigt försämrar ni förutsättningarna för allt det arbete som har pågått. Ni pratade framför allt om trygghetsfonden som en lösning. Det är viktigt med institutionell trygghet, men där finns ju inga pengar att söka för att till exempel stärka lokala organisationer eller skapa mötesplatser för unga.

Anförande nr 16

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Formellt arbetar fortfarande stadsdelsnämnderna utifrån det lokala utvecklingsarbetet. Men ska vi komma åt ojämlikheterna i Stockholm måste vi givetvis också jobba mer aktivt med arbetsmarknadsinsatser. Vi ser ju hur arbetslösheten skiljer sig enormt beroende på om man är inrikesfödd eller utrikesfödd, beroende på var i staden man bor och så vidare. Jag tror att vi verkligen har en resa att göra framöver. Vi ska vässa våra jobbtorg ytterligare och knyta stadsdelarna betydligt närmare arbetsmarknadsförvaltningen, så att vi fångar upp dem som i dag är arbetslösa. Vi har haft en långvarig högkonjunktur. Det har funnits mycket jobb. Men nu får vi signaler i hela Sverige om att arbetslösheten ökar. Då kommer de som i dag står längst ifrån arbetsmarknaden att ha absolut tuffast att komma in på arbetsmarknaden.

Vi behöver en helt ny arbetsmarknadspolitik med en gemensam ingång för alla de nyanlända. Där ska man titta på vad det är för kompetens och erfarenhet personer har med sig och vilka bristyrken det finns framöver. Det finns fortfarande en enorm efterfrågan inom turism- och restaurangnäring. Det är ganska låga trösklar till de jobben. Här kan man också med yrkesutbildning och annat möjliggöra att människor blir anställbara. Jag tror mycket på både vuxenutbildning och yrkesutbildning, särskilt kopplat till sfi. Det är också något som den grönbå majoriteten nu möjliggör, vilket jag är väldigt stolt över. På så sätt skulle tiden kunna kortas till kanske två år från det att man är arbetslös till det att man har gått en yrkesutbildning eller vuxenutbildning och blir anställbar. Vi har sett i andra kommuner hur exempelvis restaurangnäringen samarbetar med kommunen, och så vill vi göra i Stockholm också. Vi vill knyta den här typen av utbildningar närmare branschen. Då är man i praktiken garanterad ett jobb om man fullföljer utbildningen.

Jag tror att vi kan göra mycket mer. Men vi har två stora utmaningar: dels att fokusera på de skolor som underpresterar i att möjliggöra för elever att gå ut årskurs 9 med fullständiga betyg, dels att minska arbetslösheten, där vi fortfarande ser höga nivåer runt om i vår stad. Då kan vi också fånga upp fler och skapa fler arbetstillfällen vid sidan av det lokala företagsklimatet, som också är så viktigt. I Rinkeby finns det nästan ingen bransch där det finns tillväxt. I Kista finns det i alla fall åtta branscher där det finns möjlighet för tillväxt. Det finns alltså även en snedvridning inom stadsdelen. Här kan vi möjliggöra för ett bättre företagsklimat med ökad rådgivning till att starta eget och så vidare för att kunna få fler som startar eget och anställer. Jag tror alltså att vi har mycket att göra. Vi är på rätt väg, men vi delar problemet med att det finns stora utmaningar när det gäller arbetslöshet och dåliga kunskapsresultat.

Anförande nr 17

R a s h i d M o h a m m e d (V): När det gäller arbetsmarknaden och arbetslösheten i olika delar av staden kan jag säga att ni kom till makten i högkonjunktur. Vi ser nu hur samarbetet mellan arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna urholkas. Ni har också skurit ned på feriearbetena, sommarjobben. Ni har satt upp ett mål, 9 000, men ni har inte fått så många. Därför säger ni att man ska tänka på kvalitet, inte kvantitet. Men om man bryr sig om att många fler behöver få jobb måste man börja med sommarjobb till ungdomarna, så att de kan känna att de är viktiga och att de kan jobba vidare.

LUP, de lokala utvecklingsprogrammen, finns inte i er budget för 2019 och har därmed inte följts upp i tertialrapport 2. Jag har inte sett det. Det framgår inte heller av era budgetdirektiv till facknämnderna och stadsdelsnämnderna gällande lokalt arbete. Det finns inte någon planstyrning i budgeten för LUP, inte heller i den nya budget för 2020 som ni släppte förra veckan.

De lokala utvecklingsplanerna är en grund för utveckling av stadens stadsdelar, inte minst stadsdelarna i ytterstaden. Man prioriterar olika insatser, uppdrag och inriktningar. Vi är stolta över de lokala utvecklingsprogrammets arbete, som började förra mandatperioden och som har lett till genomförande av många olika dialogaktiviteter i staden. Det är oerhört sorgligt att majoriteten har valt att inte fortsätta detta arbete.

Anförande nr 18

Borgarrådet L i n d s t å l (C): Fru ordförande! Jag vill passa på att prata lite arbetsmarknadspolitik när finansborgarrådet ändå har det uppe och det kommenteras från oppositionen. Jag är alldeles övertygad om att vi i budgetdebattens tider får lov att återkomma till det, men jag vill kommentera Vänsterpartiets kanske ganska bleka förhållningssätt till de sommarjobb som vi skapar och den höga ambition som vi bibehåller.

Vi gjorde en viktig genomlysning under nuvarande majoritets första år vid makten. Där ville vi verkligen säkerställa att det handlar om kvalitet. Vi delar absolut bilden att sommarjobben är ytterst viktiga för ungdomar, men vi behöver säkerställa att

kvaliteten finns där. Efter mycket dialog med stadsdelarna och de förvaltningar och kommunala bolag som tillhandahållit de här jobben känner vi oss trygga i att vi kan fortsätta att bedriva en satsning med höga ambitioner. Vi bibehåller målet om 9 000 feriejobb. Jag är som sagt övertygad om att vi kommer att återkomma i den frågan.

I ett större arbetsmarknadspolitiskt perspektiv är det så att staden har en ny inriktning. Vi måste som stad vara en del av konversationen och en del av arbetet för att skapa den riktiga kompetensförsörjningen. Vi måste skapa riktiga jobb. De insatser som vi gör är oerhört viktiga. Men staden måste vara en del av att hjälpa stadens invånare att skapa riktiga jobb. Vi måste göra det inom sfi, vi måste göra det inom vuxenskolan och vi måste göra det inom våra egna verksamheter. Jag är jätteglad att vi pratar arbetsmarknadspolitik, och jag ser fram emot att göra det mer.

Anförande nr 19

L a r s B ä c k (V): Fru ordförande! Ärade kamrater i fullmäktige! Jag lyssnade med spänning på finansborgarrådets tidigare inlägg gällande frågorna från Rashid Mohammed. Han berörde situationen i staden som helhet, men pekade också på hur situationen ser ut längs de blå linjerna. Sedan var Sissela Nordling Blanco uppe och berättade om hur det ser ut längs de röda linjerna. Jag tänkte bidra med de gröna linjerna, för jag är också fritidspolitiker i Farsta stadsdelsnämnd.

Jag tror att finansborgarrådet nämnde ordet ”väktare” tre gånger i sitt svar till Rashid. Det stämmer väldigt väl. Är man i Farsta centrum får man se väktare i tre upplagor. Det är två väktare från stadens satsning, två väktare som hör till tunnelbanan och två väktare som hör till Atrium Ljungberg, som är centrumägare i Farsta. Det är vad man möter vid den första anblicken. Däremot kan jag sitta i stadsdelsnämnden och konstatera att vi har mindre med pengar till förebyggande arbete. Man prioriterar hellre skattesänkningar och en åtdragning för oss i förortsstadsdelarna. Pengarna kanske satsas i Stockholm centralt – vad vet jag? De finns i alla fall inte ute i förorten.

När det gäller arbetsmarknaden – hur ska vi kunna bedriva en aktiv politik när det inte finns stolar lokalt, på ren svenska? Det är otillräckligt med resurser. Det går bra att säga att vi ska satsa – javisst. Jag sitter själv i ett lokalt företags- och utvecklingsråd tillsammans med näringslivet. Vi är några från nämnden som gör det. Vi träffar näringslivet regelbundet och så vidare. Men inte heller de kan trolla med knäna. Man kan inte förvänta sig att det privata, både större företag och lokala mindre företag i Farsta, ska kunna ordna det som det pekas på i arbetsmarknadsfrågor. Då måste vi ha pengar i den kommunala budgeten. De fattas nu, och de ser ut att fattas i framtiden också.

Anförande nr 20

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Tänk om vi hade fått behålla de där 5 miljarderna i utjämning som vi betalar varje år! Då hade vi kunnat tala pengar! Trots detta tillför vi ändå totalt kommunsektorn 1,3 miljarder i och med budgeten för 2020, som vi nyss har presenterat. Men det är ju inte bara pengar som skapar arbetstillfällen, utan också att vi har ett gott näringslivsklimat över hela staden,

så att man känner att man vågar anställa en till. Fyra av fem jobb skapas av de små företagen. Jag brukar använda dessa fakta, som är viktiga att få fram. Därför är det så viktigt nu att vi jobbar med näringslivspolicyn och med företagsklimatet i alla våra stadsdelar, så att jobben växer till.

Under vår förra mandatperiod i majoritet flyttade vi en del förvaltningar, inte minst till Farsta. Det gällde både socialförvaltningen, under min tid som socialborgarråd, och äldreförvaltningen. Vi gjorde det för att ge stadsdelar ett tillskott genom våra centrala förvaltningar. Det här satte sedan den socialdemokratiskt ledda majoriteten stopp för. Men det var ett sätt för oss att visa att vi satsar på hela staden och bidrar både med arbetstillfällen och med verksamhetsflyttar. Det är viktigt att vår kommunala service finns över hela Stockholm.

Framöver behöver vi fokusera än mer på att samverka kring vuxenutbildning och yrkesutbildning tillsammans med de näringar som i dag har bristyrken. Vi behöver jobba med trygghet och säkerhet; är inte en stadsdel trygg och säker är det väldigt svårt att jobba med andra behov. Det är därför vi jobbar med inte minst ordningsvakter – vi har färre poliser än tidigare. Det här märker vi när vi reser runt i Stockholm; man efterfrågar poliser där det är otryggt. Då kan ordningsvakter vara en del. Men det är inte hela svaret. Vi måste också jobba förebyggande. Ordningsvakter jobbar dock inte bara repressivt, utan de finns för att hjälpa psykiskt sjuka, motverka ordningsstörande beteende och så vidare – det är så mycket mer egentligen. Detta kombinerat med uppsökande verksamhet för unga i riskzon är en del av det förebyggande.

Men fortfarande är skolan det viktigaste om vi långsiktigt ska minska utanförskapet och attraktiviteten i att dras in i kriminella grupperingar. Jag var i Sättra och pratade med människor på plats. De pekade på att gängen redan i skolan försöker rekrytera ungdomar. Det är helt oacceptabelt. Det är därför vi behöver jobba tillsammans med skola, socialtjänst, polis och andra för att trygga och säkra våra stadsdelar och våra unga, som annars riskerar att hamna i kriminalitet framöver. Det kommer att vara vårt fokus kommande år.

§ 7 Nr 2019:42 av Madeleine Kaharascho Fridh (FI) till kulturborgarrådet Jonas Naddebo (C) om Alliansens och Miljöpartiets besparingar på stadens bibliotek

Anförande nr 21

Borgarrådet N a d d e b o (C): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 22

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Jag tackar för svaret. Borgarrådet lyfter fram flera positiva beskrivningar om utlån och att besöken har ökat under 2019. Det här är givetvis positivt, och det är en utveckling som har pågått under en tid. En större efterfrågan på biblioteken kräver såklart också större satsningar för att personalen ska kunna ge det stöd som krävs. I stället har vi blivit uppmärksammade på de 20 tjänster som har dragits ned. Men om man bara räknar på de löneuppräknningar som skulle behöva göras för befintliga tjänster är det egentligen så att det skulle ha behövts 13 miljoner mer än det som vi har.

Trots positiva siffror här i Stockholm ser vi dock en utmaning. I en ny rapport från Statens medieråd framgår att barns läsning snabbt sjunker. Läsandet av böcker och tidningar når sin lägsta nivå någonsin. År 2012 läste 23 procent av 17- och 18-åringarna dagligen på sin fritid. År 2018 var det 11 procent. Därför behövs stora satsningar som öppnar biblioteksdörren för de små och som håller den öppen för de ungdomar som finns i staden.

I Göteborg pågår ett häftigt initiativ som heter Staden där vi läser för våra barn. Där pågår massor med konkreta satsningar, som sagostunder, uppsökande arbete, popup-bibliotek, satsningar kring Emma Adbåges fantastiska bok *Gropen* och så vidare. Det är inspirerande, och det är ett konkret samlat grepp som främjar barns läsande.

Det är viktigt att barn läser böcker. Det är vi ju egentligen alla överens om. Men det får inte stanna vid de orden. Det krävs initiativ, resurser och lyhördhet. Jag läste en fin rad i dag om Sara Danius och hur hon satte litteraturen på en piedestal. Jag skulle vilja att vi gör det tillsammans här inne också. Litteraturen får oss att känna och reflektera över vårt innersta väsen. Den får oss att diskutera de stora och de små samhällsfrågorna. Vägen dit är såklart läskunnighet, vilket i grunden handlar om makt och demokrati. Ju mer man läser, desto lättare är det att behärska språket, få bättre betyg i skolan, koda myndighetsbesked och så vidare. Biblioteken är den arena där det här får liv.

Jag hör inte Jonas Naddebo prata om den här typen av initiativ, eftersom budgeten inte täcker den typen av satsningar. Därför undrar jag lite vart vi är på väg. Hur ska vi möta den ökade efterfrågan som finns på biblioteken samtidigt som läsandet bland barn och unga faktiskt minskar? Hur ska vi nå dem som vi inte når?

Anförande nr 23

Borgarrådet N a d d e b o (C): Jag tackar Madeleine för hennes interpellation. Hon lyfter fram viktiga frågor om stadens bibliotek. Vi är båda engagerade i den här frågan. Tyvärr innehåller interpellationen även både faktafel och felaktiga farhågor.

Stockholms stadsbiblioteks budget för 2019 är ungefär 700 000 kronor mindre jämfört med 2018. Det är inte några drastiska nedskärningar. Däremot genomför vi under det här året en omorganisation av biblioteksverksamheten för att dämpa den kostnadsökning som vi annars hade haft med oss. Vi ärvt ju faktiskt skenande kostnadsökningar av det socialdemokratiska styret där Feministiskt initiativ också var med och arbetade.

Det viktiga i den här diskussionen är att de organisationsförändringar som vi nu gör är någonting som förvaltningen länge har pekat på som behövligt. Tar man inte ekonomiskt ansvar här och nu kommer man att behöva göra det i morgon. Men jag misstänker att det här inte är en uppfattning som Feministiskt initiativ delar. Jag välkomnar därför denna debatt.

Den röda tråden i interpellationen är att biblioteksverksamheterna är i kris. Det är en verklighetsbild som är näst intill helt felaktig. Vi kan se hur barnmedierna totalt sett ökar med 3,5 procent under det första året jämfört med förra året. Det är superglädjande, och det stämmer inte heller överens med den bild som ledamoten försöker måla upp i frågan.

Både vi och föregående majoritet har jobbat väldigt mycket med att få till bättre ordning och reda på våra bibliotek. Även där har vi fått positiva besked i Stockholm. Incidenterna minskar. Vi får tryggare bibliotek. Man har i år samarbetat med fritidsgårdar, skolor och de lokala brottsförebyggande råden för att få bukt med otryggheten. Får man bukt med otryggheten gagnar det också bibliotekens lockelse för barnen.

I fredags var jag på Högdalens bibliotek. Jag kan nämna för alla att det är stängt just nu. Men det är inte stängt på grund av brist på resurser, utan det är stängt för att vi rustar biblioteket med trygghetsskapande möblering som vi kan satsa medel på från trygghetsfonden. På detta sätt kan vi skapa tryggare bibliotek för våra besökare.

När oppositionen bygger sin politik känns det som att man bygger den på ängslighet och att man inte har vågat ta tag i de strukturella problemen. Det har funnits en rädsla för att åtgärda det som förvaltningen länge har pekat på. Det är väldigt problematiskt om man som politiker inte vågar göra de förändringar som behövs i organisationen på grund av rädsla för personalens ifrågasättande.

Anförande nr 24

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jonas Naddebo hänvisar med viss istadighet till att biblioteken i Stockholm genomgår en nödvändig omorganisation. Just nu verkar den här omorganisationen dock skapa en väldigt stor oro, både bland medborgarna och bland den egna personalen. Till och med

stadsbibliotekarien Daniel Forsman lät orolig när han gick igenom förutsättningarna på kulturnämndens sammanträde. Även om allt ska bli frid och fröjd igen när omorganisationen är färdig, vilket den om jag förstått det hela rätt ska vara den 4 november – hade det verkligen inte gått att genomföra en omorganisation utan att först sätta hela verksamheten i gungning?

Jag vet inte hur många gånger jag har sagt det här, men en omorganisation kan inte göras genom att man först bara drar bort alla pengar, minskar personalstyrkan med 40 personer och skapar misstro hos den kvarvarande personalen. Hur har den här omorganisationen egentligen inkluderat personalen och kommunicerats till medborgarna? Till exempel samlar Husbyborna just nu namn för att rädda sitt bibliotek, som de misstänker kanske tas ifrån dem. Det är inte utan anledning de misstänker detta. Förra gången borgarna styrde försvann Akalla bibliotek.

En omorganisation måste involvera personalen från början. Det måste finnas med en kvalitetsutveckling för dem i målbilden. Det kan inte enbart vara en skattesänkning man har som målbild. Man kan förvisso ha som ett mål att spara pengar. Jag är uppenbarligen, med tanke på föregående debatter, tvungen att understryka den här självklarheten. En ekonomi i balans är bra, även för personalen. Men att man utan begriplig anledning har en skelettekonomi lämnar faktiskt just nu bara frågetecken, även hos mig med den information jag har att tillgå.

Kan majoriteten redogöra för på vilket sätt den här omorganisationen kommer att ge robustare förutsättningar för biblioteken? Det enda jag har hört hittills är det borgarrådet sa alldeles nyss om att ni håller på med en ommöblering för att skapa tryggare miljöer. Det är något som är bra, men vi har faktiskt inte fått någon annan redovisning av vad den här omorganisationen egentligen handlar om.

Anförande nr 25

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Interpellanten ställer i sin interpellation en väldigt viktig fråga om hur de generösare öppettiderna ska bemannas när bibliotekarierna blir färre. Just den frågan finner jag inget svar på i kulturborgarrådets interpellationssvar. Det står att man genomför en omorganisation för att dämpa kostnadsökningarna de kommande åren och att det bland annat innebär en bättre personalomsättning som speglar de förändrade behov som biblioteken har att hantera. Om man pratar om generösare öppettider borde det innebära fler bibliotekarier, men hittills tolkar jag allting som Jonas Naddebo säger som att det är färre bibliotekarier än tidigare som ska göra mer jobb än tidigare på våra bibliotek.

Jag tycker att detta låter ganska likt det löfte som Jonas Naddebo gav inför det här året, nämligen att de stora nedskärningarna inte skulle drabba verksamheten. Nu vet vi hur det gick med den saken. 40 bibliotekarier har fått lämna sina tjänster. Fler bibliotek har minskat sina öppettider, inte minst i ytterstaden. Man har till exempel stängt Husby bibliotek på lördagar. Vi har bibliotekarier som vittnar om att man inte längre hinner ta emot skolklasser, att man tvingas stänga sitt bokkollo och att man tvingas lägga ned bokklubbar. Det är inte bara bibliotekarierna som kommer med sådana vittnesmål. Unga flickor i Husby vittnar om att de minskade öppettiderna på deras bibliotek har

fått direkt effekt på deras möjligheter att göra sina läxor i lugn och ro. Det är klart att det gör mig ont.

Under fyra år satsade vi tillsammans med Vänsterpartiet, Feministiskt initiativ och Miljöpartiet på att öka tillgängligheten, öppettiderna och antalet bibliotek, inte minst med fokus på ytterstaden. Vi öppnade ett nytt bibliotek i Östberga. Vi beslutade att öppna ett nytt i Rågsved. Nu ser vi i stället mindre tillgängliga bibliotek med färre bibliotekarier. Detta är som vanligt någonting som drabbar barn och ungdomar i ytterstaden värst.

Att detta inte skulle ha fått några effekter på verksamheten tycker jag att det är väldigt tydligt att alla dessa vittnesmål motsäger. Jag undrar fortfarande hur de här generösare öppettiderna någonsin ska komma till.

Anförande nr 26

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Ja, precis så är det – den fråga som handlar om generösare öppettider nämns inte i interpellationssvaret. Som jag ser det är det här olyckligt ur ett barnrättsperspektiv. Enligt vad jag hör är det så att det finns en hel del personal som inte har tid att möta de barn som finns på biblioteket, eftersom man behöver ägna så mycket tid åt att stå i infodisken för att hålla biblioteket uppe.

Jag fortsätter med den andra fråga jag hade, nämligen den som handlar om barnkonsekvensanalyser. Den får jag ett lite bristfälligt svar på, tycker jag. Vi lade förra mandatperioden väldigt mycket energi på att inrätta ett program för barns rättigheter, en barnombudsman och väldigt mycket mer. Jag tror att vi delar flera av de ambitioner som finns till exempel i det uppdrag som barnombudsmannen har.

I organisationsöversynen beskrivs barnkonsekvensanalysen kortfattat. Den redogör egentligen framför allt för vad barnets bästa skulle kunna vara och för att det är viktigt med ett barnperspektiv. Själva barnkonsekvensanalysen i sig säger: Det här kommer inte att få några negativa konsekvenser för barn på lång sikt. Möjligen kommer programverksamheten 2019 till viss del att minska med anledning av omorganisationen. Det är dock svårt att på förhand göra en uppskattning av hur omfattande en sådan nedgång skulle kunna bli.

Det är en väldigt begränsad barnkonsekvensanalys utifrån den stora omorganisation som har gjorts och som vi alla vet påverkar barn och unga på olika sätt. En barnkonsekvensanalys är en utredning som ligger till grund för beslutsfattande i frågor som rör barn. Den ska relatera till lagstiftning, till barnkonventionen och till forskning på området. Inte minst ska den försöka fånga upp synpunkter från barn och unga själva. Detta vet jag är en utmaning, men det är en viktig del i en barnkonsekvensanalys. En rimlig del som skulle ha kunnat formuleras i en barnkonsekvensanalys är på vilket sätt de här mindre resurserna för programverksamheten påverkar barn och unga. Till exempel kan man diskutera ett scenario som handlar om vart barn i Husby tar vägen när deras lördagsklubb är stängd. Behövs det då andra stöd på andra bibliotek som kan fånga upp det intresse som barn har av att gå till ett bibliotek på en lördag, eller behöver

man göra andra utomhusaktiviteter för att barn i Husby inte har någonstans att ta vägen när deras bibliotek är stängt? Det är en konsekvensanalys som man kan göra konkret.

Detta är ett utvecklingsområde. En sammantagen barnkonsekvensanalys behöver lyfta fram olika aspekter. Hur tänker du göra för att staden ska vara på tårna i de här frågorna, Jonas Naddebo? Hur kan du se till att beslut som fattas av dig som politiker inte får negativa konsekvenser för stadens barn?

Anförande nr 27

Borgarrådet N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Att staden tillfälligt och under en kort period har behövt stänga vissa bibliotek är en följd av de fackliga förhandlingarna och den omorganisation som vi nu genomför. Oppositionen använder de tillfälliga neddragningarna och den här lördagsklubben i Husby som en möjlighet att slå på mig i debatten och hävda att vi har minskat öppettiderna på biblioteket.

Jag har försökt förklara det här så många gånger, men man är ointresserad av att ens något så när använda sig av fakta. Jag tycker att det är beklagligt att det har blivit vissa stängningar på grund av omorganisationen och det faktum att vi redan har blivit av med vissa personer innan vi har fått den nya organisationen på plats. Men stängningarna har man bland annat gjort för att man måste kunna planera. Man vill inte att besökarna ska mötas av en lapp på luckan när de kommer till biblioteket. De ska kunna veta i förväg vilka de förändrade öppettiderna är. När organisationen är på plats den 4 november kommer man att kunna återgå till ordinarie öppettider; det är det som har varit mitt ingångsvärde i hela omorganisationen.

Vi måste kunna klara av att göra effektiviseringar i verksamheten, så att vi kan leverera mer resurser. Då säger Emilia Bjuggren: Ska han återställa alla 40 bibliotekarier nu när 16 miljoner skjuts till? Hon kan själv räkna ut att de resurserna inte kommer att räcka till det. Men det var så ni jobbade förut, och det är det som är problematiken. Har man inte koll på sin ekonomi och sin utveckling blir det väldigt svårt att göra satsningar.

Jag har träffat många bibliotekarier som under den tid när ni styrde inte märkte av att det kom några satsningar, trots att ni sa att ni satsade på biblioteken. Det pengarna räckte till var hantering av kostnadsökningar. Det märktes inte av någon satsning på verksamheten. Min och förvaltningens ambition med detta är att man ska göra de förändringar som behövs för att vi ska få en effektivare organisation som kan leverera mer på färre bibliotekarier. De resurser vi nu kan lägga på verksamhetsutveckling ska också kunna ge effekt. Hur roligt tror ni att det är att aldrig märka av några resursförstärkningar, trots att politikerna säger att det kommer mer resurser till biblioteken?

Det är dit vi ska komma med den nya organisationen. Men att ha en budget i balans finns det inte speciellt stort intresse för från vänstersidan i den här salen. När vi på kulturnämndens senaste möte skulle hantera T 2 skrev oppositionen: Ett verkligt utvecklingsarbete behöver en annan styrning än en budget i balans.

En budget i balans är alltså ingenting som vänstersidan i salen tycker är relevant. Men det är inte speciellt roligt att jobba i en verksamhet som inte har koll på sin ekonomi eller där de så kallade satsningarna bara går till kostnadsökningar. Vi är på rätt väg nu och går framåt.

Anförande nr 28

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, fullmäktige, ledamöter! Det var kanske en lite för snabb och olycklig formulering. Jag känner bara att jag jobbade hela den förra mandatperioden för att det skulle bli bättre ekonomi i äldreomsorgen. När jag säger att jag inte enbart jobbar med målet ekonomi i balans innebär det att detta mål inte kan vara det enda målet, utan det måste finnas ett kvalitetsutvecklingsmål också. Detta kvalitetsutvecklingsmål måste vara tydligt.

Omorganisationen, som ska skapa en robustare ekonomi, vet jag inte vad den går ut på. Jag vet inte hur många gånger jag har tjatat i denna talarstol om att vi som sitter i kulturnämnden, där jag är vice ordförande, och som är politiskt ansvariga för att det nu är helgstängt i till exempel Husby inte har fått någon information om hur omorganisationen är tänkt att ske eller på vilket sätt den kommer att ge en robustare ekonomi och gynna de bibliotek, däribland Husby, som nu har helgstängt. Kommer personalen att öka igen efter den 4 november? Det är fortfarande en öppen fråga. Kommer ni i så fall att nyanställa, och hur många? På vilket annat sätt kommer ni att säkra verksamheten? På vilket sätt kommer detta att leda utvecklingen framåt? Omorganisation räcker inte som beskrivning för att jag ska bli nöjd.

När det gäller bemanningen är det en sak som från dag ett har förvånat mig med det nya styret och som inte upphör att förvåna mig: att majoriteten tror att man kan öka tryggheten på till exempel biblioteken men också på andra platser genom att dra ned på personalen. Det är en så konstig slutsats att den kräver sin egen förklaring.

Vi har nu i dagarna kunnat ta del av en del incidentrapporter från biblioteket i Järva. Först och främst menar tillfrågad personal att de inte hinner skriva incidentrapporter. Av de 70 incidentrapporter som ändå har skrivits rör två händelser där ungdomar har varit stökiga och högljuda. De andra handlar om personalens bristande tid att ta hand om sina arbetsuppgifter. Jag förstår att detta kanske är övergående, men vad kommer sedan? Vad syftar detta arbete till? Det vill jag veta.

Biblioteken är inte bara böcker utan också sin personal. Ända från folkbibliotekens första stapplande steg på 20-talet har det varit den avgörande skillnaden mellan folkbiblioteken och andra jättebra folkrörelsebibliotek som föregick dem. Att ha utbildad personal var från början ett uttryckligt mål när folkbiblioteken startades. Är det nu dags att frånga den principen, eller vad vill vi med personalen?

Anförande nr 29

M a r i a J a n s s o n (FI): Ordförande, ledamöter! Vi är alla rörande överens om att biblioteken är en viktig verksamhet.

Jag tycker att det är lite nedlåtande av Jonas Naddebo att skriva som han gör i svaret, att han har respekt för att organisationsförändringar innebär frågor och oro från berörd personal. Det är inte bara frågor och oro det handlar om, utan det handlar om att man faktiskt känner politiken i sin vardag.

Jonas säger att bibliotekarierna aldrig är nöjda och att de heller inte var nöjda när vi på den rödgrönrosa sidan satsade på biblioteken under den förra mandatperioden. Detta kan bero på att bibliotekarierna alltid har haft det ganska tufft. Ingångslönen för en bibliotekarie i dag – ett yrke med högskoleutbildning – är 29 000 i månaden. Efter tio år har lönen ökat till 31 500. De har alltså en extremt långsam löneutveckling. Jag kanske inte behöver påpeka att detta är en yrkesgrupp där kvinnor dominerar stort.

Om man räknar på Naddebos egna siffror i interpellationssvaret, där han säger att det inte alls är någon stor minskning utan bara en minskning på 700 000, märker man att det är en sanning med modifikation. Om vi skulle räkna upp det med rimliga löneökningar saknas det ungefär 12,7 miljoner kronor för att bibehålla samma nivå som nu. Det är ganska mycket pengar i en verksamhet. Detta betyder att det finns grund och skäl för att vara orolig och för att få andra svar än bara att det görs en omorganisation och att detta inte kommer att kännas i verksamheten, för det gör det.

Jag har haft min svärmor boende hos mig på grund av ett stambyte, och hon har en lång livskarriär som bibliotekarie bakom sig. Jag kan säga att hon hade det tufft på sin tid, och vi vet att bibliotekarierna har fått massor av nya och viktiga uppgifter. De svarar på frågor från medborgare som inte vet hur man hanterar den nya tidens teknik, från medborgare som inte kan svenska och från medborgare som behöver hjälp med olika saker som rör centrala samhällsfunktioner.

Anförande nr 30

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Naddebo började med att ifrågasätta vilkas perspektiv man har i fokus här – att man liksom ska upp till försvar för bibliotekarierna. Sedan sa han att de minsann inte märkte av några satsningar på vår tid. På det sättet kanske Naddebo är nöjd, för nu märker de definitivt av besparingarna. 172 av stadens medarbetare på biblioteken har skrivit om hur de upplever att nedskärningen slår mot deras verksamhet och hur deras yrkeskår nedvärderas.

Det viktigaste för oss i våra bibliotekssatsningar var dock inte att personalen märker av satsningarna, utan det viktigaste var att invånarna i vår stad märker av dem. Jag kan glädja er med eller åtminstone bekräfta att barnen och även ganska många vuxna i Östberga var väldigt glada över den bibliotekssatsning vi gjorde när vi öppnade ett nytt bibliotek där. Barnen i Husby, just nu, märker verkligen av de besparingar som har skett på biblioteken. Några som jag är övertygad om är lika missnöjda är barnen i Rågsved, som inte får det bibliotek som de hade hoppats på.

Nog märks de nedskärningar som görs på våra bibliotek i dag, och allra mest märks de kanske av ute hos barn och unga i vår stad.

Anförande nr 31

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Jag bollade frågan till dig, Jonas Naddebo, om hur du skulle vilja ta dig an frågan att leda arbetet med barnkonsekvensanalyser och se till att dessa blir bättre och möter det som vi ser, men jag märkte att du inte tog den bollen. Jag tänker ändå fortsätta där, för jag tycker att det är viktigt att vi har underlag som vi kan fatta kloka politiska beslut på.

Du pratar mycket om pengar – det förstår jag, för det är viktigt. Men tyvärr är det så att de pengar som finns nu inte räcker till kostnadsökningarna. Du pratar om bibliotek i kris, och jag tänker att det handlar om prioriteringar.

Jag vill fortsätta att lyfta upp vad detta får för konsekvenser för barn. Det jag hör är till exempel att det inte finns tid att sitta ned och lyssna på ett barns ibland ganska långa utläggningar om sakernas tillstånd, det som kan behövas för att skapa en relation mellan ett barn som besöker ett bibliotek och en bibliotekarie och som sedan kanske bidrar till att barnet deltar i en cirkel, en klubb eller något slags programverksamhet som bedrivs på biblioteken. Det är ju detta som är en del av kittet i vår demokrati, att vi bygger den typen av relationer och tillit mellan människor. Där är litteraturen och böckerna ett fantastiskt verktyg.

Det kommer att finnas färre barnbibliotekarier och begränsat med satsningar för programverksamhet. Detta får konsekvenser för barn och unga. Jag tänker att du som borgarråd har möjlighet att se till att det får färre konsekvenser. Så jag skulle verkligen vilja veta: Hur tänker du att du skulle kunna ta sig an denna fråga?

Anförande nr 32

Borgarrådet N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det var inte jag som sa att biblioteken är i kris. Däremot är det detta man hör från oppositionssidan. Jag försökte ge en annan bild: att vi har en biblioteksverksamhet som samtidigt som det nu är en så stor kris kan leverera en ökning av utlåningen av barnmedier med 3,5 procent. Vi har positiva besked när det gäller ordningsstörningar. När det gäller incidentrapporteringen har vi ökat personalens initiativkraft och möjlighet att inrapportera incidenter, trots vad Maria Jansson sa tidigare.

Det var inte jag som sa att bibliotekarierna aldrig blir nöjda. Det var ett citat som du lade i min mun, Maria. Det jag sa var att personalen inte kände av de stora satsningar som ni gjorde under er tid, utan de upplevde att man från politiskt håll gjorde satsningar men att miljonerna åts upp och att det inte blev så mycket verkstad av dem.

Min utgångspunkt är att vi ska kunna skapa verksamhetsutveckling och att vi ska ha en organisation där man inte känner kniven mot strupen hela tiden utan har möjlighet att jobba med verksamhetsutveckling. Där behöver vi ha en budget i balans – det är en viktig del i detta. Men det är klart att vi också har andra ambitioner och kvalitativa målsättningar. Ni kan kika lite i budgeten på vad det är för insatser som vi vill göra 2019 och som vi vässar inför 2020.

Oj, vad annorlunda det lät att säga 2020! Vi är på väg dit snart.

Vägen går genom att vi gör en effektivare organisation som svarar upp mot användarnas behov och drivkrafter. Och självklart är det så att man visar oro i omorganisationens tid. Jag har respekt för att det finns en oro, men jag har inte respekt för politiker som tar som sin fulla livsgärning att bara bygga sin argumentation på personalens oro. Den är befogad, men vi håller på att ställa om. Jag kan tala om att sjukfrånvaron i T2:an faktiskt har minskat sett till kulturförvaltningen som helhet.

Detta är viktiga frågor som hela tiden måste utvecklas. Vi har många olika kvalitetsmål som vi vill genomdriva under både detta år och nästa år. Jag ska ge Maria kredd för att hon lyfte upp att bibliotekarierna har fått fler olika sorters arbetsuppgifter. Detta behöver vi titta mer på i framtiden så att bibliotekarierna kan fortsätta att vara bibliotekarier. Vi kanske kan ha andra personer som jobbar med mer medborgarserviceliknande insatser. Vi kanske kan ha lite mer fördelning av det som man gör på biblioteket. Alla bibliotekarier behöver inte göra alla delar, utan vi kanske kan ha annan personal som stöttar och hjälper till när det gäller saker som inte bara har med biblioteket att göra.

Jag tackar för interpellationen och debatten. Jag kan tänka mig att vi kommer att få fortsätta att diskutera biblioteken framöver.

Anförande nr 33

M a r i a J a n s s o n (FI): Ordförande, ledamöter! Tack, Jonas Naddebo, för att jag fick kredd för precis allt klokt som har sagts på den här sidan under hela debatten! Det var inte jag som sa alla de ord som du lade i min mun, men det spelar inte så stor roll.

Det jag försöker säga är att det är en ganska trist situation och har varit det väldigt länge för bibliotekarierna. Men medan vi under den förra mandatperioden försökte göra något åt detta, måhända kanske inte tillräckligt, skär ni ned. De facto är det nedskärningar, och de facto får folk gå. Detta är något som känns på golvet. Det betyder att när man bara säger att det finns respekt för att det finns frågor och oro är det ganska nedlåtande, för det är inte bara frågor och oro. Det är faktiska händelser som bibliotekarierna känner av i sitt arbete.

*§ 10 Frågestund**Fråga nr 1. Internationella överenskommelser*

Anförande nr 34

Borgarrådet **W a n n g å r d (S)**: Ordförande, fullmäktige! I förra veckan kunde vi läsa att finansborgarrådet deltog i ett möte i Köpenhamn, där hon skrev under en deklARATION angående matens påverkan på klimatet. Detta fick äldreborgarrådet att gå i taket och säga att han minsann inte skulle följa beslutet. Skolborgarrådet var ute strax efter och meddelade samma sak, att mjölken gäller i de egna verksamheterna.

Några timmar efter detta publicerade Moderaternas kansli en dementi av alltihop i medierna: ”Strategin ligger fast och kommer inte att ändras på grund av mötet i Köpenhamn.” Samtidigt säger miljöborgarrådet i en DN-artikel att matstrategin måste ändras.

Vad gäller?

Anförande nr 35

Borgarrådet **K ö n i g J e r l m y r (M)**: Fru ordförande! Tack för frågan och möjligheten till klargörande!

Det var faktiskt inte bara *ett* möte, utan det var ett antal möten där Stockholm flyttade fram positionerna i klimatarbetet. Bland annat inledde jag hela Business Summit, med 500 företag som är med och vill skapa hållbara innovationer och lösningar för att minska den globala uppvärmningen. Sedan i somras sitter jag också i styrelsen, tillsammans med andra städer. Det är 94 städer totalt som tillsammans är beredda att axla ansvaret för energieffektivisering, för mer hållbara lösningar och innovationer och för att minska den globala uppvärmningen så att den inte överstiger 1,5 grader, enligt Parisavtalet. Detta är något som vi har i budgeten också.

Det finns alltså ett stort intresse för Stockholm internationellt i klimat- och miljöfrågan, där man tycker att vi har kommit väldigt långt. Vi möter många städer som fortfarande har stora problem med luftkvaliteten, dricksvatten och torka, som leder till stora bränder. Bland annat var ordföranden tvungen att lämna mötet på grund av stora skogsbränder.

Vi skrev under en deklARATION som är ett långsiktigt inriktningsdokument. Detta innebär att vi inte behöver ändra någon matpolicy, utan den ligger fast och är antagen. Den är väldigt ambitiös, och vi ska vara stolta över den. Jag tog tillfället i akt i Köpenhamn att presentera vår matpolicy, som bland annat innehåller minskning av rött kött och antibiotikaanvändning. Vi ska inte ha kött med antibiotika, helt enkelt, för att tala klarspråk. Fisk ska vara odlad på ett säkert sätt, i säkra vatten och så vidare. Detta är jag väldigt stolt över, och det var det här vi lyfte fram under Köpenhamnstoppmötet.

Anförande nr 36

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att det är oerhört viktigt att Stockholm representeras på den internationella arenan, att vi står upp för våra goda exempel och att vi lär oss av vår omvärld vad vi kan göra bättre. I det internationella arbetet är det dock oerhört viktigt att våra representanter företräder stadens fastslagna policyer.

Nu har vi uppenbarligen ett finansborgarråd som har representerat staden och som sedan gick ut stort, vitt och brett i en artikel och sa att det nu är dags och att vi ska bli ännu hårdare när det gäller maten. Hon fick mothugg av två av sina egna borgarråd och medhåll från ett borgarråd. Sedan plockade hon bort inlägget, och Moderaternas kansli dementerade alltihop.

Det är klart att man blir lite nyfiken på vad som egentligen gäller och om vi kan lita på finansborgarrådet när hon är ute och representerar staden. Vad gäller i matpolicyfrågan?

Anförande nr 37

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Man kan vara helt trygg i att vi har höga ambitioner i vårt klimatarbete och att vi är internationella föredömen inom många områden.

Vi framförde vår matstrategi och matpolicy som en del i inriktningen när det gäller hur man kan minska klimatpåverkan genom mat. Som jag sa har vi god djurhållning och annat som vi väldigt stolta över i vår strategi. Denna policy ligger fast, och vi ska inte ta fram någon ny policy. Detta kan man vara trygg i.

Det är klart att oppositionen nu vill visa på splittring. Det var bara en olycklig rubrik – att hälften av allt kött skulle försvinna och så vidare – som vi sedan förtydligade. Vi har en matpolicy som är långtgående, som vi stolta över och som vi jobbar efter. Självklart tar oppositionen chansen att visa på splittring, men vi har väldigt gott samarbete och står alla bakom den matpolicy som vi har antagit.

Anförande nr 38

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Denna fråga är lite större än huruvida ni har bra samarbete eller inte. Detta handlar om när Stockholms stad representeras på den internationella arenan.

Du var där och skrev under ett avtal som säger att vi ska maximera köttintaget till 16 kilo per person och år. Det var vad som stod i den deklaration du skrev under. Vi äter i dag i genomsnitt 50–55 kilo kött per år, så det är inte jättekonstigt att det uppfattas som en halvering.

Ditt eget miljöborgarråd säger: ”Vi ska nu se över matstrategin, men det vegetariska utbudet har ju fullkomligt exploderat och många försöker redan nu dra ned på köttet både av klimat- och hälsoskäl.” Det fortsätter sedan. Miljöborgarrådet säger att matstrategin ska ses över. Äldreborgarrådet säger att han inte vill följa detta, utan man

förtjänar kalops på äldreboenden. Skolborgarrådet säger att mjölken ska fortsätta serveras.

Vad gäller?

Anförande nr 39

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Jag kan för tredje gången förtydliga att vår matstrategi gäller. Det gällde ett långsiktigt åtagande och ett inriktningsdokument. Nu ska vi vara trygga i att vår matstrategi säger att det är Livsmedelsverkets rekommendationer som gäller för exempelvis kött. Uppdelat på befolkningen hamnar vi på samma nivå som deklARATIONEN i Köpenhamn.

Det viktigaste nu är att vi har höga ambitioner när det gäller varifrån köttet och fisken kommer, vad de innehåller, djurskydd och så vidare – alla aspekter. Självklart ska vi titta på både hälsoaspekter och klimataspekter framöver. Vi måste ha ambitioner till 2030. Det är om tio år. Det händer väldigt mycket på dessa områden, men här och nu och under den kommande mandatperioden är det matpolicyn som gäller. Sedan kan den förtydligas med indikatorer och så vidare, men strategidokumentet gäller och ska gälla för alla verksamheter.

Fråga nr 2: Kommer majoriteten att utlysa klimatnödläge i Stockholm?

Anförande nr 40

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Ordförande, ledamöter! Jag skulle först och främst vilja jag berömma dig, Anna König Jerlmyr, om du har tid att lyssna, för att du var med och deklarerade ett globalt klimatnödläge på C40-mötet i Köpenhamn i förra veckan. Tack så mycket för det!

C40 är ett nätverk som omfattar över 90 storstäder som gör modiga klimatåtgärder och leder vägen mot en hållbar framtid. Därför var det inte förvånande att just denna samling av städer hakade på ett krav som har drivits hårt av klimatrörelsen de senaste månaderna, nämligen att deklarerar ett nödläge för klimatet.

Klimatfrågan är akut, så därför undrar jag helt enkelt: Kommer ni att deklarerar ett klimatnödläge också här i Stockholm? Hundratals andra städer har redan gjort detta, och jag har skrivit en motion om det till fullmäktige. Min fråga är alltså: Kommer kommunstyrelsen att yrka bifall till motionen så att vi får det här också?

Anförande nr 41

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Tack så mycket för frågan!

Det finns ingen anledning att göra detta eftersom C40, det globala klimatnätverket, har tagit ställning till att vi befinner oss i ett globalt klimatnödläge. Det blir tydligt när man träffar andra städer att det ser olika ut. Warszawa har stora problem med luftkvaliteten. De beskrev det som att ett barn som fyller ett år har lika mycket luftföroreningar i

lungorna som om det hade rökt 1 000 cigaretter. De har alltså allvarliga problem med dricksvatten, torka och bränder som följer av klimatförändringarna och som nu drabbar många städer. Det blir väldigt påtagligt.

Stockholm kunde visa på plats att vi kan förena minskade koldioxidutsläpp med en hög tillväxt. Ibland finns det förutfattade meningar om att det inte går att förena, men Stockholm är en av Europas snabbast växande regioner och har samtidigt minskat utsläppen med 58 procent. Det finns ett intresse för vad vi gör, och vi ska använda oss av att vi är ett föredöme.

Vi har sagt i budgeten att vi ska sträva efter att bli världsledande när det gäller Parisavtalets intentioner. Alla de åtaganden som ligger under deklarationen och uttalandet genomför vi redan. Nu har vi gjort detta. Det är ett globalt klimatnödläge, så det finns ingen anledning att uttala något om Stockholm i det här fallet.

Anförande nr 42

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Okej, ni tycker alltså att man ska ha ett klimatnödläge globalt men att det inte ska omfatta Stockholm eller i varje fall inte antas i Stockholm. Jag kan tycka att man kunde vända på resonemanget och säga: Vad finns det för anledning att inte anta det i Stockholm om det nu på något sätt har bäring på staden?

Du uttalade dig i Aktuell Hållbarhet, tror jag att det var, och sa att du inte tycker att det behövs i Stockholm därför att vi redan har gjort så mycket. Vi har lyckats minska utsläppen med 58 procent, som du rapporterade om igen här. Det är sant att vi har gjort väldigt mycket bra för att minska utsläppen, inte minst inom energisektorn, och det beslutades under den förra mandatperioden att fasa ut kolet och så vidare. Men inom andra sektorer, till exempel inom transportsektorn, kommer det inte så många förslag från er.

Det kan väl inte vara så att ni tyckte att det lät fint att deklarerat ett klimatnödläge i världen men att ni är lite oroliga för att vad det skulle innebära att anta det också i Stockholms stad – om ni skulle kunna fortsätta att bygga motorvägar, driva Bromma flygplats och prioritera låga skatter?

Anförande nr 43

B o r g a r r å d e t K ö n i g J e r l m y r (M): Jag har en motfråga: Varför ska vi utlysa ett nödläge i Stockholm när vi via nätverket nu har utlyst ett globalt nödläge? Jag förstår inte riktigt mervärdet.

Om man jämför med vad Vänsterpartiet vill är det att uppmärksamma en särskild årlig dag för att summera klimatarbetet under året. Ja, det kan man väl göra. Men det man ställer sig bakom är att integrera ett klimatperspektiv i allt beslutsfattande. Ja, vi ska ta fram en klimatbudget. Och det är att kunna visa på en omställning, inte minst inom byggbranschen och andra näringar. Där jobbar vi mycket med olika branscher.

Byggbranschen har en fossilneutral färdplan och vill bli ännu mer ambitiös, och transportsektorn ställer om. Vi har alltså redan ett handslag med olika forskare och näringar när det gäller att jobba mot målsättningen att minska koldioxidutsläppen och driva på för en omställning.

Anförande nr 44

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! Jag har debatterat denna fråga i fullmäktige med klimat- och miljöborgarrådet Katarina Luhr, och hon sa att klimatnödläge bara är symbolfråga, att det inte löser några problem och att det därför inte finns någon anledning att utlysa det. Jag gissar att du höll med henne, Anna. Men både du och Katarina var ju med i Köpenhamn och drev igenom detta, eller hur? Jag antar därför att ni nu inte tycker att det är meningslöst längre, för ni har ju drivit igenom det på global nivå. Men ni tycker att det är meningslöst lokalt därför att det är onödigt, vi är så himla duktiga och så vidare.

För mig hänger detta inte ihop. Nödläge är ett starkt ord. I ett nödläge räcker det inte att man är bättre än vad de andra är eller att man har gjort mycket, utan i ett nödläge har man en skyldighet att göra sitt yttersta, oavsett vilken utgångspunkt man har.

Jag började med tacka dig, men jag vill avsluta med en förmaning: Utlys klimatnödläge även här i Stockholms stad!

Anförande nr 45

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Vi har alla förmånen att bo i en stad som verkligen ligger i framkant i världen på detta område. Vi visar att det går att jobba med näringar och branscher för en hållbar omställning och minska klimatutsläppen samtidigt som det är förenat med tillväxt.

Men det finns städer globalt som har enorma problem, och det är framför allt på nationell nivå som man fortsätter att subventionera kolkraftverk och annat och bygger ut dem. Det är dessa nationer som vi vill kunna påverka, givetvis. Jag upplever att många städer nu inser allvaret, för de är närmast sina medborgare. Det var därför Beijing var representerat på mötet, för också befolkningen där drabbas av dålig luft, föreningar och så vidare.

I Stockholm gör vi otroligt mycket, men världen har stora problem globalt med klimatutmaningarna. Därför utlyste C40 detta nödläge.

Fråga nr 3: Hur arbetar Stockholmsmajoriteten för att göra Bromma flygplats till en mer attraktiv flygplats?

Anförande nr 46

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Bromma flygplats fick en av bottennoteringarna i en internationell mätning som genomfördes 2018. De kriterier

som man gick efter då var punktlighet, service och vad passagerarna hade sagt om flygplatserna på sociala medier.

Av 141 flygplatser hamnade Bromma på en av bottenplaceringarna. Min fråga till finansborgarrådet är helt enkelt: Hur ska vi vända denna utveckling, och hur arbetar Stockholmsmajoriteten för att göra Bromma flygplats till en mer attraktiv flygplats?

Anförande nr 47

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Tack för frågan!

Det är spännande att man som finansborgarrådet har ansvar för så mycket. Socialdemokraterna vill att jag ska avveckla Bromma i förtid, och Sverigedemokraterna vill att jag ska satsa på Bromma. Nu är det dock Swedavia och regeringen som har möjlighet att fatta dessa beslut, inte ett finansborgarråd i Stockholms stad.

Det är Swedavia, tillsammans med statliga nivåer, som fattar beslut om terminalutbyggnad, kapacitet, omställning och så vidare, så jag vill gärna hänvisa frågorna till dem.

Anförande nr 48

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Finansborgarrådet har delvis rätt, men jag tror säkert att Anna König Jerlmyr håller med om att Stockholms stad kan bistå Swedavia i att göra Bromma till en mer attraktiv flygplats, till exempel genom att utveckla kollektivtrafiken och så vidare.

Jag är inte riktigt nöjd med ditt svar, så du får gärna utveckla det. Jag påstår att Stockholm stad, som du säger, kan bistå Swedavia i att utveckla Bromma flygplats. Min fråga kvarstår: Vad gör Stockholms stad för att bistå Swedavia i att utveckla Stockholms cityflygplats, Bromma flygplats?

Anförande nr 49

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Tack för frågan!

Jag kan svara, men det är fortfarande Swedavia som har ansvar för själva flygplatsen och för hur de ska stärka kapaciteten och annat. Kollektivtrafik blir en fråga i en ny förhandling, en Stockholmsförhandling, liknande Sverigeförhandlingen.

Jag är mån om att den skuldsättning som staden har inte drar iväg till 111 miljarder, som den är på väg mot, och att vi kan finansiera de investeringar vi gör. Självklart är en utökad kollektivtrafik viktig. Det var därför vi i dag presenterade en tidigare lagd Roslagsbana. Vi har gjort det tidigare, när det gäller både tunnelbana och Spårväg syd. Det är alltså viktigt för oss.

Hur man förbättrar enskilda flygplatser blir däremot en fråga för Swedavia och regeringen. Men vi jobbar självklart för att stärka flygkapaciteten i regionen.

Anförande nr 50

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Då skulle jag vilja ställa en annan fråga till dig, Anna König Jerlmyr, för det känns inte som att vi kommer så långt i den här diskussionen. Det är helt enkelt: Tycker du att Bromma flygplats är viktig för Stockholms framtida tillväxt, eller är det Moderaternas ambition att även fortsättningsvis driva Miljöpartiets politik i denna fråga? Tycker finansborgarrådet att Bromma flygplats är viktig för Stockholms tillväxt och för att ge företag möjlighet att både växa och etablera sig i vår region?

Anförande nr 51

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! I dag är Bromma nödvändig för att hela landet ska leva och för att stärka flygförbindelserna till mindre orter i Sverige som är helt beroende av detta för att man ska kunna ta sig till olika delar av verksamheten, om man till exempel är egen företagare. Om man behöver experter måste man också kunna säkerställa att det finns möjlighet att ta sig till och från olika kommuner, inte minst småkommuner ute i landet.

Det är mycket affärsflyg i dag under peak-tider, också på Arlanda. Så, ja, det är väldigt viktigt i dag.

Fråga nr 4: Klimatnödläge

Anförande nr 52

M a r i a J a n s s o n (FI): Ordförande, ledamöter! Det blir många frågor till dig i dag, Anna.

Vi i Feministiskt initiativ är glada över att den grönbå majoriteten med dig i spetsen förstår vikten av att åtgärda klimatkrisen genom att erkänna klimatnödläge. När man som styrande politiker talar om nödläge brukar det aktualiseras av att man ser att det finns en överhängande fara som måste åtgärdas och att man gärna vill göra detta genom att vidta extraordinära åtgärder.

Du har pratat mycket om hur klimatet påverkar resten av världen, men klimatet är globalt. Detta betyder att även om problemen kanske inte kommer att vara allra störst här i Stockholm måste alla bidra till lösningen eftersom alla bidrar till problemet. Stockholm är bra, men vi behöver göra mycket mer. De som har möjlighet att göra mer behöver också göra mycket mer.

Med anledning av detta undrar jag: Vilka extraordinära åtgärder, utöver de satsningar ni redan har lanserat, kommer ni att vidta med anledning av klimatnödläget?

Anförande nr 53

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Tack för frågan!

Det är viktigt att vi nu påpekar att det globala klimatnödläget innebär stora problem för nationer och enskilda städer men att Stockholm kan visa på lösningar. Man vill komma hit och titta på exempelvis vår fjärrvärme, som värmer upp 80 procent av Stockholmshemmen via en bra sortering av avfall. Det sker till exempel ingen deponi av avfall, utan vi jobbar med att återvinna avfallet för att skapa värme för stockholmarna.

Vi har också rent vatten, och vår nya vattenreningsanläggning är i världsklass. Där kan vi verkligen visa att vi ligger i framkant internationellt. Vi har biokol som binder koldioxid i marken när vi planterar träd och så vidare.

Vi ska känna oss väldigt stolta över allt vi gör, och vi flyttar fram positionerna ytterligare, med en klimatbudget med målsättningen att vi ska bli klimatpositiva. Där kan vi nog göra mer med forskningen, men då krävs att EU och regeringen tillsätter forskningsstöd så att vi kan titta på hur det blir när man binder koldioxid i marken, vid sidan av att vi energieffektiviserar, satsar på solceller och tittar på förnybart och annat.

Vi kan göra mer här och använda nätverket. De var här för några veckor sedan och hjälpte oss att titta på hur vi kan lagra energi på ett bättre sätt. Vi är ett mörkt land, vilket vi märker vi nu i november, med lite sol. De kom hit med forskare och experter från andra städer, och om de kan hjälpa oss att titta på energilagring i ett land som Sverige är det väldigt intressant också för andra nordiska städer och motsvarande i vår region.

Detta är exempel på när vi samarbetar. Det är inte så att vi behöver skapa något ytterligare, utan vi har höga ambitioner och vill göra mer framöver. Men det är framför allt ett globalt nödläge. Man måste sluta subventionera och bygga ut kolkraftverk i världen.

Anförande nr 54

M a r i a J a n s s o n (FI): Det är ganska enkelt att utlysa ett nödläge när man inte tycker att man behöver göra något själv. Ett nödläge säger att något är akut. Det betyder att forskning, som tar lång tid, kanske inte är det man tänker på först.

Ett annat nödläge utlystes i Sverige 2009, när vi stod inför hotet med svininfluensa. Då satsades enorma resurser på att vaccinera stora delar av befolkningen. Därför tycker jag att det är lite blekt att säga att vi i Stockholm är så bra att vi inte behöver göra något. Ett nödläge innebär ett hot för någon, och då måste vi göra något.

Därför är min fråga fortfarande: Kommer vi att få se några extraordinära åtgärder på strukturell nivå när det gäller miljön? Kommer ni till exempel att trycka på för att få billigare SL-kort? Kommer ni att ställa krav på att lägga ned Bromma flygplats, påskynda avvecklingen av kolförbränningen i Värtaverket och ställa stränga krav på företag som är etablerade i Stockholms stad att helt ställa om från fossila bränslen till miljövänliga alternativ, inklusive att bara köra elbilstransporter i själva staden samt klimatmärkning av varor?

Anförande nr 55

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Varje gång jag träffar näringslivet, allt från byggbranschen till transportsektorn, ser jag att de ställer om. Det sker i en takt som jag aldrig någonsin tidigare har sett. Jag träffade en massa företag i Köpenhamn, och vartenda ett jobbar med hållbarhetsfrågor nu. Vi kommer att kunna se innovationer in en omfattning som vi aldrig har sett tidigare.

Det är klart att vi gör mycket i Stockholm också, men man måste göra ännu mer internationellt och globalt, i städer och länder där kolkraftverk subventioneras och där det är så dålig luftkvalitet att barns lungor är alldeles bruna innan barnen har fyllt 18 år.

Vi satsar miljarder på allt från nya vattenreningsystem och energieffektivisering till solceller i våra verksamheter. Vi ställer om hårdgjorda ytor för att kunna stå emot skyfall i framtiden, något som drabbade Köpenhamn hårt för några år sedan. Vi ska vara stolta över det vi gör. Vi är världsledande på klimatomställning.

Anförande nr 56

M a r i a J a n s s o n (FI): Jag tycker fortfarande att det är att göra det enkelt för sig att deklarerat klimatnödläge för någon annan och inte tycka att man själv behöver göra något annat än att vara en förebild.

Jag tycker att det nu är upp till bevis för er som ansvariga politiker att visa att ni kan fatta extraordinära och strukturella beslut som inte bara handlar om att uppmuntra andra att äta eller köpa något annat utan om att se till att näringslivet, som ni har ett så bra samarbete med, faktiskt tar sitt ansvar, och att ni ser till att det ger effekt på de stackars barn som inte kan andas luften i andra städer. Våra utsläpp, inte bara från det vi producerar här utan också från det vi köper som är producerat någon annanstans, bidrar ju till deras problem.

Mitt löfte till dig är att jag och, utifrån vad jag har förstått av övriga frågor, andra i denna församling kommer att fortsätta att påminna er om att ni har utlyst klimatnödläge och att detta förpliktar till riktiga beslut, som måste få kosta.

Anförande nr 57

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Det är lite bestämt från början, eller hur, att vi inte gör något? Det är vad du har skrivit på dina lappar, och oavsett vad jag står och berättar är det så att vi inte gör något. Det blir så tråkigt med den typen av debatter.

Du skulle ha varit med och sett hur Stockholm blev mottaget för allt vi gör när det gäller innovationer, lösningar och miljardinvesteringar för energieffektivisering, för rent vatten och för minskade koldioxidutsläpp. Här är vi stora förebilder, och detta kan vi använda oss av. Det är därför vi får sitta i styrelsen för nätverket – för att kunna inspirera och påverka andra.

Vi gör jättemycket i Stockholm, och vi kommer att fortsätta att göra mycket med alla de investeringar som jag har talat om. Men vi kommer som sagt inte ifrån att vi måste

göra mer globalt. Titta på vad som händer i länder som Brasilien och Kina! I USA finns det inga fabriker som tillverkar elbussar, till exempel, så det finns mycket som kan göras internationellt där vi kan vara behjälpliga med nya innovationer och lösningar.

Fråga nr 5: Förskolan

Anförande nr 58

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Budgeten för 2020 har knappt hunnit presenteras, och det är redan många föräldrar som hör av sig och är oroade över vilka konsekvenser den borgerliga budgeten kommer att få för förskolan.

Jag vill helt enkelt fråga skolborgarrådet: Är du nöjd med att schablonen räknas upp med 0,9 procent för förskolan nästa år?

Anförande nr 59

Borgarrådet E d h o l m (L): Fru ordförande! Det är en väldigt stram budget, och detta beror på att skatteintäkterna inte alls ökar i samma omfattning som tidigare. Vi går nu in i en lågkonjunktur, och tyvärr kommer det sannolikt att se ut ungefär likadant även nästa år. Om vi hade höjt till 1,5 procent eller något sådant hade vi stått med precis samma problem även nästa år, så det är en väldigt allvarlig situation. Trots detta lyckades vi göra påslag som motsvarar volymförändringarna i förskolan, och vi gör också ett visst påslag.

Det är otroligt viktigt nu att vi har en ansvarsfull budget som kommer att hålla under flera år för att stärka just förskolan. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg när det gäller förskolan att antalet barn nästan inte ökar längre nu. Vi kommer att se en ökning med kanske 100 barn eller något i den stilen nästa år. Det har helt planat ut, och då blir det inte alls samma kostnadsökningar. Men det ställer stora krav nu på stadsdelsnämnderna att, om det till och med blir färre barn i en del stadsdelar, se till att rationaliseringar och så vidare görs.

Förskolan går i dag med ganska stora överskott i våra stadsdelar, och det är också väldigt mycket pengar i resultatfonderna. Det är klart att dessa naturligtvis ska användas när det är lite tuffare tider. Det finns till och med stadsdelar där förskolan har gått med så stora överskott att man har slagit i taket för hur mycket man får lägga över i resultatfonder.

Visst, vi kan alltid satsa mer pengar – det håller jag också med om. Men det är en stram budget, och det kommer tyvärr att vara det även nästa år.

Anförande nr 60

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Skatteintäkterna påverkas också av skattenivån. Om man först prioriterar skattesänkningar och sedan skyller på lågkonjunktur kan det, i alla fall för vissa, verka som att man helt enkelt försöker skylla ifrån sig.

Precis som skolborgarrådet sa är det en väldigt stram budget. Det är den lägsta uppräknings för förskolan sedan 2010, då skolborgarrådet också hette Lotta Edholm. Lärarförbundet är ”förtvivlade och uppgivna inför kommande verksamhetsår”.

Jag vet att bilden att det finns stora överskott inte känns igen på många av stadens förskolor. Den kanske gäller några, men det finns många förskolor som redan innan hade det tajt att få resurserna att räckta till de barn som finns.

Vilket svar vill skolborgarrådet ge de förskollärare som är förtvivlade och uppgivna inför kommande verksamhetsår?

Anförande nr 61

Borgarrådet E d h o l m (L): Tyvärr är det så att förskolan under många år har finansierat andra delar av stadsdelsnämndernas budget, och så är det nu också. Tyvärr har många förskollärare inte ens vetat om att det är på det sättet. Det är inte ens säkert att de vet om att det finns resultatfonder att ta av, för stadsdelarna har använt pengarna till annan verksamhet. Så kan det ju heller inte vara år ut och år in.

Jag tycker att det är viktigt nu att vara väldigt tydlig med att det är en stram budget och att det tyvärr sannolikt kommer att se likadant ut nästa år. Alla människor som läser tidningen eller som ser eller lyssnar på nyheterna vet ju att vi går in i en lågkonjunktur. Att det är på det sättet kan ju knappast komma som en överraskning ens för Socialdemokraterna.

Anförande nr 62

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Inför den lågkonjunktur som kanske kommer beslutade ni 2019 att sänka skatten men lovade att inga verksamheter skulle drabbas. Nu ser vi svaret på område efter område. Ni valde att sänka skatten i stället för att ge förskolan tillräckligt med resurser.

Den skattesänkning som genomfördes i år motsvarar 458 miljoner kronor. Det innebär 700–800 anställda i välfärdens verksamheter. Det är den prioritering som ni har gjort nu när vi kanske, som du själv säger, går in i en lågkonjunktur. Det minsta jag begär är att ni tar ansvar för att det är denna ingång som ligger till grund för att förskolan nu tilldelas en extremt stram budget, som inte kommer att täcka vare sig de löneökningar eller de prisökningar som kommer under nästa år.

Anförande nr 63

Borgarrådet E d h o l m (L): De väldigt höga kostnadsökningar vi har haft i förskolan de senaste åren beror bland annat på att man har byggt ut förskolan kraftigt. Den utbyggnadstakten är nu helt slut i de allra flesta stadsdelar. Antalet barn i förskolan ökar nästa år marginellt. Detta innebär att kostnadsökningarna inte alls kommer att vara lika kraftiga som tidigare.

Det är dessutom så att vi har överskott i våra förskolor. Dessa överskott har delvis lagts upp i resultatfonder. Det finns ungefär 100 miljoner i resultatfonder för förskolan, men

dessa pengar har också använts för andra verksamheter, till exempel Individ och familj, som har finansierats av förskolan. Nu täcker vi upp de underskott som pågick under er tid vid makten, år ut och år in, fullt ut. Dessutom lägger vi mer pengar till Individ och familj. Detta i sin tur innebär att förskolan får behålla sina egna pengar.

Fråga nr 6: Hur ser ni på bostadsmålen?

Anförande nr 64

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Som vi alla vet är bristen på bostäder, särskilt hyresrätter, akut i Stockholm. Trots detta viker byggandet nedåt, vilket vi ser inte minst i exploateringsnämndens prognoser för året.

10 000 bostäder skulle markanvisas i år, men prognosen har justerats till 9 500. Fram till augusti var det bara 3 620 bostäder markanvisade, varav drygt 2 000 hyresrätter. Man hade kunnat tro att det skulle rassla till nu slutet. Det är vad vi har fått höra här i fullmäktige, men på torsdagens exploateringsnämnd är det bara 170 bostäder som ligger framme för beslut. Inte en enda av dessa är en hyresrätt.

Det jag inte förstår, Dennis, är varför ni i praktiken har infört byggstopp för allmännyttan. Stockholmshem har fått 455 markanvisningar hittills i år, och Svenska Bostäder, Familjebostäder och Micasa har fått 0. Samtidigt har ni ett mål för bolagen på minst 500 bostäder per år, men för att bygga dessa bostäder måste de ju få mark.

När vi har en så akut brist på framför allt hyresrätter, varför låter ni inte allmännyttan bygga?

Anförande nr 65

Borgarrådet W e d i n (M): Tack för frågan!

Det stämmer som beskrivs att det är ett tufft läge på bostadsmarknaden. Vi ser att trenden med ett minskat antal byggstarter har hållit i sig sedan det senaste amorteringskravet infördes 2018. Denna utveckling behöver vändas genom politiska beslut och effektivt arbete, och framför allt behövs bostadspolitiska åtgärder på nationell nivå. Där uppmuntrar jag alla i salen att prata med sina partier nationellt.

När det kommer till just hyresrättsdelen kvarstår våra mål om att vi ska ha 50 procent hyresrätter i det som byggs. Och givetvis utgår vi från produktionsmålet för allmännyttan, som är 1 500 allmännyttiga bostäder. Det är en viktig ambition.

Vi ska ju prata budget i ett annat sammanhang, med jag kan kortfattat säga något som jag är glad över, nämligen att vi i den budget som vi nu presenterar ska öka andelen Stockholmshus utifrån när bostadsbolagen bygger. Detta tror jag är viktigt för att jobba medvetet med att få ned hyrorna i sådana projekt.

När det kommer till marken är det givetvis åtråvärd mark vi har i Stockholm. Då är det viktigt att vi håller på uppdelningen med 50 procent hyresrätter. Där kan också nämnas

att även om det inte är bostadsbolagen som bygger finns det privata intressenter för hyresrätter. Där har vi, exempelvis på exploateringssidan, mål för 400 i syfte att nå minskade boendekostnader. Det är positivt att vi ser också privata aktörer på hyresmarknaden som är intresserade av att bygga hyresrätter. Detta ska vi också bejaka.

Anförande nr 66

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Nu blir jag lite konfunderad. Du sa flera gånger att 50 procent av det som byggs ska vara hyresrätter. Jag vet att det är ett av era mål, men betyder detta att när byggandet av bostadsrätter går ned måste också byggandet av hyresrätter göra det för att balansen ska kvarstå?

Vi pratar om att vi har en akut brist på hyresrätter i dag. Människor kan inte flytta hemifrån, företag kan inte rekrytera, folk bor trångt och det är svårt att lämna våldsamma relationer. 5 000 hyresrätter var ert mål, och det är det minsta vi behöver med tanke på den extrema bristen på hyresrätter.

Om det är så att intresset för att bygga bostadsrätter går ned ska självklart hyresrätterna kunna kliva fram. Vi har ett antal bostadspolitiska verktyg i den här staden. Det kommunala planmonopolet är ett av dem, och våra kommunala bostadsbolag är ett annat. Att ni inte låter allmännyttan kliva fram och bygga för att upprätthålla ett jämnt byggande över konjunkturcyklerna och försöka bygga i kapp den extrema bristen på hyresrätter förstår jag inte.

Sedan har ni ju bara markanvisat 2 000 hyresrätter. Målet var 5 000. Privata kan bygga, och allmännyttan kan bygga, men just nu får ingen mark.

Anförande nr 67

Borgarrådet W e d i n (M): Det är givetvis 50 procent – 5 000 bostadsrätter och 5 000 hyresrätter. Det är viktigt. När det är svårt för aktörerna att få till byggprojekt för bostadsrätter ska vi givetvis göra vad vi kan för att hålla uppe ambitionerna för och byggandet av hyresrätter. Detta är en viktig aspekt.

När det gäller att bygga över konjunkturcykeln kan jag säga att vi håller hårt på våra produktionsmål för de allmännyttiga bostadsbolagen. Jag kan nämna, apropå Micasa, att det finns ett ärende med 90 bostäder på torsdag, och även andra projekt kommer fram för beslut i de andra allmännyttiga bostadsbolagen. Det är alltså saker på gång även kring detta.

Vi håller på produktionsmålen. I sammanhanget kan jag nämna att när ni styrde senast klarade ni inte era egna produktionsmål.

Anförande nr 68

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Försök inte, hör du du! Micasas vård- och omsorgsboende i Rinkeby markanvisades 2014. Det är ingen ny mark, utan det är ett gammalt projekt som jag är väldigt glad över att det kommer fram.

Du säger att vi ska göra allt vi kan för att nå våra mål och att vi ska upprätthålla ett högt byggande över lag, men då undrar jag återigen: Varför inte använda allmännyttan? Vi har kommunala bolag som just nu inte ens får tillräckligt mycket mark för att klara de krav som ni själva har satt upp för dem. Det är noll markanvisningar till Svenska Bostäder i år, noll markanvisningar till Familjebostäder i år och noll markanvisningar till Micasa i år. Detta kommer att sätta djupa spår i allmännyttans byggande under många år framöver, samtidigt som vi har en extrem brist på framför allt hyresrätter.

Du pratade om Stockholmshusen. Dessa bygger på upprepning, och tanken är att hela tiden slimma projekten och arbetsmetoderna. Om de inte får mark kommer de inte att kunna upprätthålla processen. Jag tycker att det är oroväckande att ni har infört byggstopp för allmännyttan. Jag tycker att det är ett svek mot alla som i dag bor hemma mot sin vilja eller som inte kan ta jobb eller studieplatser därför att de inte får tag på en bostad i tid.

Detta är oroväckande, Dennis Wedin.

Anförande nr 69

Borgarrådet W e d i n (M): Det stämmer helt enkelt inte att vi har ett byggstopp för allmännyttan. Detta ser vi exempelvis i att Stockholmshem har fått anvisningar och att det är anvisningar på gång i de andra bostadsbolagen. Så det stämmer inte, utan vi håller på våra produktionsmål och arbetar för att följa dem.

En viktig aspekt är att vi har en ideologisk skillnad här. Ni hade mer betoning på att det främst är de kommunala hyresrätterna som ska komma fram. Vi tror på att släppa fram byggande av privata hyresrätter också. Att de får markanvisningar är väldigt viktigt. De privata ska inte uteslutas till förmån för de kommunala.

När det kommer till Stockholmshusen är det, precis som Clara Lindblom säger, viktigt att de bygger på upprepning. Där jag väldigt glad över att vi i budgeten säkerställer att andelen Stockholmshus som bostadsbolagen ska bygga ökar och att vi dessutom säkerställer att de andra förvaltningarna, när det kommer till stadsbyggnad och exploatering, också är med i arbetet med att ta fram Stockholmshusen. Detta krav skärper vi i budgeten, och jag tror att det innebär mycket mer teamwork kring att få fram fler Stockholmshus.

§ 15 Liljevalchs konsthall fastigheten Konsthallen 1, 3 och 4, till- och ombyggnad och renovering

Anförande nr 70

Borgarrådet N a d d e b o (C): Ordförande, åhörare och fullmäktige! Vi delar säkert alla i denna sal ambitionen att Stockholm fortsatt ska vara en levande, inkluderande, öppen och modern kultur- och evenemangsstad. I detta arbete har Stockholms stad en oerhört viktig roll när det gäller att skapa goda förutsättningar för ett rikt kulturliv för alla stockholmare, där vi prioriterar aktiviteter för barn och ungdomar.

Eftersom stadens resurser är begränsade behöver vi samtidigt säkerställa att skattebetalarnas medel används på ett effektivt och ansvarsfullt sätt. I detta fall har kostnaderna sprungit iväg. Det är aldrig roligt att ha nya inriktningsärenden för att projekt har blivit dyrare. Anledningen till att det är så viktigt att projekten inte springer iväg på detta sätt är just att pengar för kostnaderna tas från resurser som vi skulle ha kunnat lägga på att fokusera på barn och unga.

Men vi måste ändå bygga klart tillbyggnaden på Liljevalchs. Liljevalchs är Stockholms konstnärliga flaggskepp och den vackraste utställningsmiljö vi har här i staden. Byggnaden uppfördes mellan 1913 och 1916 och räknas till den moderna arkitekturens genombrottsverk i Sverige. Sedan 1974 tillhör konsthallen Stockholms stad. Byggnaden är blåklassad av Stadsmuseet i Stockholm, och det innebär att bebyggelsen bedöms ha synnerligen höga kulturhistoriska värden.

Liljevalchs är inte bara en vacker byggnad utan också en väldigt populär konsthall för stockholmarna och en viktig del av Stockholms kulturliv. Beslutet om till- och ombyggnad och renovering av Liljevalchs konsthall är en viktig del i att möta dagens efterfrågan när det gäller säkerhet, klimat och service, men också det stora besöksantal vi har på Liljevalchs.

Att nu kunna gå vidare med planerna och låta Liljevalchs utvecklas är därför ett mycket välkommet och välbehövligt beslut för Stockholms framtida kulturliv. Bifall till kommunstyrelsen förslag till beslut!

Anförande nr 71

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Det är med blandade känslor jag står här i dag. Å ena sidan är jag väldigt glad över att Stockholm, som är en levande, inkluderande, öppen och modern kulturstad, nu kommer att få en fantastisk konsthall med tillbyggnad. Å andra sidan är detta ett projekt där kostnaderna tillåtit tredubblas på grund av den tidigare S-ledda majoriteten. Det är pengar som kunde ha gått till mycket mer för stockholmarna.

Liljevalchs är en mycket populär konsthall bland stockholmarna och en viktig del av Stockholms kulturliv. Beslutet om till- och ombyggnad och renovering av Liljevalchs konsthall är viktigt för att möta dagens efterfrågan när det gäller säkerhet, klimat och service. Att nu kunna gå vidare med planerna att låta Liljevalchs utvecklas är därför både välkommet och välbehövligt för Stockholms framtida kulturliv. I dag ska vi

glädjas åt att vi kan leverera en fantastisk konsthall som kommer att berika Stockholm. Denna typ av verksamhet är viktig för att skapa goda förutsättningar för ett rikt kulturliv för alla stockholmare.

Samtidigt måste det konstateras att beslutsprocessen allvarligt brustit när det gäller ekonomin. Det är mitt fokus som fastighetsborgarråd att säkerställa ett ansvarstagande arbetssätt som gör att vi kan få ut så mycket som möjligt av de begränsade resurser vi har. Detta är vårt ansvar gentemot stockholmarna. Detta ärende visar tyvärr hur illa det går när politiken ignorerar sitt ansvar.

Det kanske är fler än jag som har noterat att *Spelman på taket* går på Stadsteatern just nu, med väldigt goda recensioner – ett exempel på vårt fina kulturliv. Dan Ekborg framträder exempelvis med den kända låten *Om jag hade pengar*. Det är väl bara att konstatera att detta är något som Socialdemokraterna inte funderade över under den förra mandatperioden. Låten handlar om hur skönt det vore att ha pengar, och det första exemplet lyder:

”Jag skulle bygga mig ett jättestort hus
precis här i hjärtat utav stan,
med koppartak och golv gjort av ädelträ,
en trapp som går högt upp till tak
och ännu en som går ner fast likadan
och sen en tredje trapp att skryta med.”

Den ursprungliga kostnaden för till- och ombyggnaden av Liljevalchs konsthall beräknades 2014 till 130 miljoner kronor. Detta räckte inte. Efter maktskiftet ville Karin Wanngård få sig ett jättestort hus. Efter omfattande fördyringar på 347 miljoner kronor enligt det senaste genomförandebeslutet blir nu kostnaden totalt 570 miljoner kronor. Jag ställdes som ansvarigt borgarråd först inför en totalkostnad på 630 miljoner men säkerställde då att man i projektet vände på varje sten så att kostnaden till slut kunde räknas ned med 60 miljoner kronor. För mig var detta en förutsättning för att kunna gå vidare med projektet och slutföra det så att exempelvis den tillhörande utbyggnaden Liljevalchs+ kunde göras färdig.

Jag kan föreställa mig att det som finansborgarråd kan vara trevligt att gå runt och tänka sig att man har hela fickan full med guld, som man sjunger i låten. Men detta förutsätter att skattebetalarna hamnar i en oacceptabel situation. Utöver den här fördyringen kan vi exempelvis se hur kostnaderna för Östermalmshallen under förra mandatperioden svällde och dubblerades till över 1 miljard kronor. Totalt fördyrades fastighetsprojekt med över 2 miljarder kronor.

Det kan givetvis finnas godtagbara anledningar till att enskilda fördyringar uppstår. Men på det stora hela har inte de beräkningar som låg till grund för det politiska beslutet hållits, och det är oacceptabelt. Just nu pågår ett jättelikt arbete för att säkerställa rätt kompetens för komplexa projekt i staden. En specifik extern genomlysning av fastighetsnämndens arbetssätt för att uppnå en bättre kostnadskontroll ska genomföras.

Den grönblå majoriteten har en tydlig linje framåt. Vi behöver dra viktiga lärdomar av exempel som det vi beslutar om i dag. Exempelvis har en rad andra besparingar faktiskt genomförts i större projekt det senaste året, något som jag jobbar hårt med.

Vi säger också ja till att stärka Stockholms framtida kulturliv. Det vi säger nej till är ekonomiskt slarv med skattebetalarnas pengar. Med lite mindre koppartak och ädelträ kan resurserna riktas till mer prioriterade saker för skattebetalarna. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 72

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande och fullmäktige! Liljevalchs konsthall anses ju vara en av Stockholms vackraste byggnader och är också en internationellt känd utställningsmiljö. Byggnaden ingår i Evenemangsparken, som är en av världens tio mest besökta evenemangs- och temparker. Det är en fantastisk byggnad i ett fantastiskt område.

Ärendet om Liljevalchs har två gånger tidigare varit uppe för beslut i fullmäktige. Det har i båda fallen handlat om ökade kostnader, och detsamma gäller i detta ärende. Det har konkret handlat om svåra markförhållanden och omfattande grundförstärkningar som har kostat betydande belopp samt om fornlämningar, flytt av spårvägen, mögel och svamp i byggnaden, extrakostnader för att inte hindra verksamhet i kringliggande byggnader och mycket annat.

Kommunfullmäktige har ändå i enighet beslutat att fullfölja detta viktiga projekt. Inga andra förslag har funnits även om Dennis Wedin nyss låtsades något annat. Vi är många som har uttryckt oro för kostnadsökningarna.

I detta ärende sägs att man nu stoppar en sopsugsanläggning, vilket tillsammans med andra åtgärder som omorganiserad projektledning och borttagande av riskpåslag ska spara 60 miljoner kronor. Detta ger dock tyvärr inte en korrekt bild av underlaget till fullmäktige. Nu visar det sig att vi med detta beslut motverkar en sopsugslösning för hela området, med bland annat Gröna Lunds stora verksamhet, Pop House och andra. Alla i området vill ha en sopsugslösning tillsammans med staden för att minska det omfattande trafikarbetet med soplastbilar. Men nu hoppar alltså Stockholms stad av arbetet genom att avstå från att bygga in en sopsug på Liljevalchs.

Trafikkontoret har investerat i rör och mark och säger att det är direkt olämpligt med avfallsfordon som måste backa in bland stora grupper människor på torget. De förespråkar tydligt att en sopsugsanläggning byggs till Liljevalchs. Därför lägger vi också fram ett förslag om att tillsammans med Gröna Lund och ABBA-museet bygga en omfattande sopsugsanläggning så att torra sopor kan hanteras på ett miljövänligt sätt.

Vi vet att över 15 miljoner människor årligen kommer till Djurgårdens olika attraktioner. Självklart måste vi ha ett fungerande sopsugssystem för torra sopor och troligtvis även för matavfall. Därmed vill jag yrka bifall till det utdelade förslaget från Socialdemokraterna, som ni har på bordet.

Anförande nr 73

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag tycker, Jan, att det är lite oseriöst av er att lägga fram detta under pågående möte. Det känns som att det börjar bli en trend att ni går med på ärenden i fastighetsnämnden men sedan när de kommer till KF och blir mer publika hittar någon liten vinkel där ni kan göra någon form av reservation. Det är inte så vi lägger upp ärenden.

Jag undrar också över er avslutande mening: Med den ändringen är det viktigt att projektet nu kan slutföras *inom* den beslutade budgeten. Ni gör nu ett tillägg och vill ha tillbaka sopsugen, som togs bort delvis för att spara dessa 60 miljoner – det inser ni också är fullt rimligt. Detta kostar ju, så jag vet inte riktigt hur ni har tänkt att projektet ska kunna slutföras inom den beslutade budgeten. Ni har ju inte finansierat det förslag som ni nu berättar om.

Anförande nr 74

Borgarrådet V a l e s k o g (S): För det första kostar inte en sopsugsanläggning 60 miljoner kronor utan 25 miljoner för torra produkter, exempelvis. Underlaget från fastighetskontoret var undermåligt, och vi var kritiska när vi fick detta klart för oss i slutet av förra veckan. Fastighetsnämnden fick inte veta att detta berörde många fler på Djurgården än bara Liljevalchs.

I utredningen från trafikkontoret, som vi gärna kan läsa upp senare om vi hinner, visar man att det är en katastrofal lösning att köra upp sopbilarna i detta område, där så många människor kommer att röra sig. Det går inte. Trafikkontoret är tydligt med detta. Man har också investerat i rör och annat, vilket blir en bortkastad investering. Så här kan vi inte hantera detta. Av de 60 miljonerna avser bara en del sopsugarna, inte hela beloppet.

Anförande nr 75

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Om jag hade pengar – det är inte en fråga som Jan Valeskog funderar över. Detta handlar om att vi skulle ha pengar som absolut inte finns. Tack och lov är ni i opposition när ni gör så här; det var värre när ni gjorde det i majoritet och pengar löpande försvann från andra verksamheter och viktiga saker som vi hade kunnat bygga. Men ni håller aldrig kostnaden i projekt, och det är ett bevis för hur socialdemokratiskt ledarskap ser ut.

Min förvaltning gör bedömningen att biltransporterna inte alls skulle minska om det blev en sopsug. Det är alldeles uppenbart att detta är ett arbetssätt som ni tillämpar även i andra projekt. Det stannar inte här. Detta skulle innebära att runt 40 miljoner plussades på i budgeten för projektet. Ni skulle alltså inte hålla er inom ramen.

När det gäller Stadsbiblioteket har ni nu också sagt att det ska lösas med 1 miljard kronor, pengar som inte heller finns. Var hittar du dessa pengar, Jan Valeskog?

Anförande nr 76

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Sopsugen kostar alltså 25 miljoner för torra produkter och naturligtvis ytterligare något för matavfall. Jag tror att jag precis hinner läsa upp vad trafikkontoret säger om platsen:

Backande avfallsfordon på torget är direkt olämpligt. Lösningen bygger in ett trafiksäkerhetsproblem som trafikkontoret inte kan acceptera. Lösningen på problemet är att ansluta konsthallen och Blå Porten till en sopsug, som kan hantera olika avfallsfraktioner. Sopbil behöver fortfarande angöra för att hämta de fraktioner som sopsug inte kan hantera, framför allt glas. Återvinningsrummet bör dimensioneras så att antalet transporter kan minimeras i den här miljön.

Det är solklart vad ni sparar på, nämligen miljöinsatser som är helt nödvändiga i detta område. De ska också ske tillsammans med Gröna Lund, som har väldigt många besökare, ABBA-museet och så vidare. Det är 15 miljoner människor som rör sig här. Självklart måste vi ha ett sopsugssystem i det här området.

Anförande nr 77

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande och fullmäktige! Jag tillhör absolut också de som har oroat sig för kostnadsutvecklingen för Liljevalchs, och jag har en viss förståelse för den oro som Dennis Wedin redogör för. Men jag har ändå kommit fram till att Jan Valeskog har en väldigt stark poäng när det gäller detta beslut. Jag och naturligtvis också Vänsterpartiet yrkar därför bifall till Socialdemokraternas förslag till beslut.

Anförande nr 78

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag vill först, eftersom jag kanske inte hittills sagt det så ofta, säga att jag verkligen instämmer med kulturborgarrådets inledningsanförande i detta ärende. Det är viktigt för Stockholm, både för kulturlivet och för stadens attraktivitet, att Liljevalchs kan fortsätta utveckla sin verksamhet.

Men jag instämmer också med Jan Valeskogs reservation i ärendet gällande den besparing som görs på det som faktiskt handlar om klimatanpassning. Jan Valeskog läste upp vad som sagts om trafiksäkerhetsperspektivet i denna fråga, något som det inte redogörs för i ärendet.

Jag kan förstå att man tycker att förslaget till beslut kom sent, men vi hade inte den information som behövdes för att kunna lägga fram förslaget. Vi fick jaga och jaga för att få fram vad det är för besparing som gjorts i ärendet. Vi fick då till slut uppgiften att den besparing som gjorts avser klimatanpassningen i form av sopsugen, som också är avsedd att lösa trafiksituationen.

Det som Dennis Wedin nu säger att han har sparat in på är alltså en klimatinvestering och ett risktillägg, om vi nu till sist har fått korrekta uppgifter. Jag tycker att det blir lite märkligt. Vi debatterar om och om igen klimatnödläge i fullmäktige, och så läggs det fram ett förslag där man återigen väljer att prioritera bort något som faktiskt kan minska klimatpåverkan när vi gör en stor ny investering i vår stad. Jag tycker att detta

exemplifierar hur man i praktiken agerar när det gäller klimatfrågan. När det kommer till kritan är anpassningar som innebär att vi får ned klimatpåverkan inte värda att göra.

Bifall till Socialdemokraternas förslag till beslut!

Anförande nr 79

Borgarrådet W e d i n (M): Om ni håller budget i era projekt kan vi få till stånd fler klimatåtgärder. Problemet här är att vi inte har pengarna, och det är på grund av att Socialdemokraterna har tredubblat kostnaderna i detta projekt, precis som man har fördubblat kostnaden när det gäller Östermalmshallen. Stå inte och prata om klimatåtgärder som ni vill ha när ni inte klarar budget!

Det är så här man inte tar ansvar för skattemedel, och stadens skulder bara fortsätter öka. Det är på detta otroligt ansvarslösa sätt ni lovar att det ni föreslår när det gäller Stadsbiblioteket genom er rena vilja ska komma till stånd utan den miljard som skulle krävas. Ni har inte en politik som utgår från verkligheten. Det är jätteroligt i opposition, men när ni var i majoritet raserade ni stadens ekonomi. Detta visar hur ni inte kan hantera människors skattepengar.

Anförande nr 80

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Dennis Wedin, upplåningen per månad har faktiskt dubblerats sedan du tog över, så att skylla ifrån sig börjar bli mindre klädsamt. Du tar inte heller ansvar för att den besparing du gör avser klimatinvesteringen. Tyvärr är jag orolig för att vi under ditt styre kommer att få fortsätta se att klimatanpassning prioriteras bort när det ska prioriteras. Det är till syvende och sist inte så viktigt att vi når målet att bli klimatneutrala, trots att jag tror att de allra flesta stockholmare tycker att det är det viktigaste vi har att göra nu, förutom att bygga ihop vår stad.

Jag vidhåller alltså: Bifall till Socialdemokraternas förslag till beslut! Och det är extremt oansvarigt att inte genomföra den klimatanpassning som ingick i projektet.

Anförande nr 81

S a l a r R a s h i d (S): Fru ordförande! I samband med invigningen i mars 1916 visade man upp verk av Carl Larsson, Anders Zorn och Bruno Liljefors. Det blev minst sagt en stor succé. Jag var inte där, men jag har läst om det.

Man hade tidigt bestämt att Liljevalchs främst skulle fokusera på samtida konst och göra den tillgänglig för ett större flertal. På senare tid har Liljevalchs även gett utställningsmöjligheter för både kända och – viktigast av allt – mindre kända konstnärer, och enligt den linjen har man fortsatt att främja konsten i vår stad. Sedan 1921 har Liljevalchs vårsalong varit Stockholms säkraste vårtecken – en välbesökt och av stockholmarna högt uppskattad utställning.

Liljevalchs konsthall är även internationellt sett en mycket känd utställningsmiljö för konst. Med en kaxig attityd och framtoning har man hela tiden bidragit till att aktualisera och tillgängliggöra konst som utmanar. Sedan 1974 tillhör konsthallen

Stockholms stad. Som besökare har jag förstått att den är väldigt uppskattad av många stockholmare och att den har gjort sig väl känd.

Ordförande och ledamöter! Den beräknade inflyttningen planeras som vi kan läsa till våren 2021, både för tillbyggnaden Liljevalchs+ och för restaurangen Blå Porten. På hemsidan kan man läsa: ”En lätt och lekfull tillbyggnad färdig 2021. Den nya byggnaden gör att fler kan ta del av konsten, eftersom vi kan fördubbla antalet utställningar per år. Liljevalchs blir en bättre fungerande konsthall som kan erbjuda utställningar & upplevelser i ytterligare 100 år.”

Detta måste nog vara en av de viktigaste kulturpolitiska uppgifterna här i staden: att se till att kulturinstitutioner som Liljevalchs görs tillgängliga för ett större flertal och att museer, bibliotek, teatrar och även kulturskolans olika delar tillgängliggörs för ett större flertal.

Kulturen har som sagt ett egenvärde. Vi är extremt stolta över att Liljevalchs så snart som möjligt, om ett par år, äntligen ska slå upp sina portar för allmänheten igen. Jag vill även yrka bifall till Socialdemokraternas reservation. Jag tänker inte gå in i en budgetdebatt eftersom detta har föredragits på ett utomordentligt sätt av Emilia och Janne.

Anförande nr 82

M a r t i n H a n s s o n (MP): Fru ordförande! Emilia, jag blir lite provocerad av de här ständiga försöken. Ni lägger fram ett förslag som inte är finansierat någonstans. Vi fick höra att det är 25 miljoner som ni ska trola fram. Du kan inte stå och slå dig för bröstet för något som ni inte har finansierat.

Däremot arbetar vi inom fastighetskontoret med en hel del väldigt konkret klimatpolitik. För närvarande pågår 55 olika klimatrelaterade projekt till en sammanlagd kostnad av ungefär 265 miljoner kronor. Så mycket lägger vi här och nu på projekt som pågår inom fastighetskontorets bestånd. Vi har Klimatmiljarden, som funkar väldigt bra just nu vid fastighetskontoret. Vi kör på med projekt gällande energieffektivisering och solpaneler, och vi fasar ut oljepannorna. Dessa 55 olika projekt till en kostnad av flera hundra miljoner kronor pågår här och nu.

Men ni försöker vinkla detta genom att framhålla att vi inte har med sopsugen, fast ni vet att detta projekt har överskridit sin budget med nästan 170 miljoner kronor. Själva har ni inte ens finansierat den reservation som ni står och slår er för bröstet för. Det är inte ett dugg seriöst, Emilia. Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 83

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Det är såklart ni som har tolkningsrätten gällande finansieringen eftersom det är majoritetens ärende. Vår budget för 2020 har inte ens presenterats ännu. Den debatten ser vi fram emot att återkomma till.

Men i detta specifika ärende är, som vi har förstått det, det enda man tar bort 40 miljoner totalt för sopsugen, om man räknar både torrt avfall och matavfall. Sedan tar

man bort ungefär 20 miljoner i risktillägg. Jag har väldigt svårt att tro att du som miljöpartist inte egentligen håller med mig och tycker att sopsugen borde byggas – att det är en investering i att göra området mer klimatsmart och trafiksäkert som långsiktigt är värd för staden att göra.

Min fråga är egentligen: Visste ni i MP verkligen vad detta beslut innebar? Vi fick verkligen gräva för att förstå det. Fattade ni medvetet beslutet att ta bort klimatsatsningen?

Anförande nr 84

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ja, vi har såklart koll på vilka ärenden vi har fattat beslut om. De 55 projekt som nu pågår med totala klimatinvesteringar på 265 miljoner tillhör inte nästa års budget, utan det är det vi har arbetat med under det här året. Det kommer ännu mer pengar i nästa års budget; det kan vi vara trygga med.

Men återigen – det är anmärkningsvärt att ni i sista sekunden försöker vinkla detta. Du förnekar ju inte ens att ni inte har finansierat det. Du vet också att det här var det enda sättet att göra besparingar. Det går inte att göra besparingar på Blå Porten, med de mögelskador och den svamp som har upptäckts där – det vet du om. Det är en spekulation från er sida att sopsugsprojektet inte skulle kunna gå vidare. Ni uttrycker det som att det finns en viss risk, men i debatten har det plötsligt förvandlats till att det skulle bli så. Det vet ni ingenting om.

Anförande nr 85

E m i l i e F o r s (L): Fru ordförande! Många av oss stockholmare associerar Liljevalchs med fantastisk konst i vacker miljö. För oss kommunpolitiker har Liljevalchs även kommit att förknippas med ständigt ökade renoveringskostnader, ständiga förseningar och otaliga överraskningar av det negativa slaget. Vi från Liberalerna tycker att det är viktigt med ett stort och attraktivt utbud av kultur. Liljevalchs är en viktig del av Stockholms kulturella utbud.

Stadens resurser är inte och har aldrig varit obegränsade. Så är inte fallet nu heller. Jag tycker därför att det är fullständigt oacceptabelt att kostnaden för detta projekt har fått skena iväg som den har gjort. Jag tycker att det är viktigt att det nu sker ett arbete med att se över att rätt kompetens finns inom staden för sådana här mer komplexa projekt.

Jag tycker nu att det är viktigt att vi slutför projektet enligt det nya förslaget om 570 miljoner kronor och inte ett öre mer. Jag tror att många med mig tycker att det ska bli väldigt skönt när detta projekt är klart. Jag yrkar därför bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 86

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! Jag har inte så mycket att tillägga. Jag vill såklart instämma i föregående talareshörsning av Liljevalchs betydelse i Stockholm.

Jag lade märke till att finansborgarrådet lyfte just avfallshanteringen som en viktig del i debatten om klimatnödläge. Det är som Emilia Bjuggren säger: Om man talar om att vissa saker är viktiga är det viktigt att också praktiskt tillämpa detta i den förda politiken.

Med detta vill vi från Feministiskt initiativ bara yrka bifall till S förslag till beslut.

Anförande nr 87

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag tänker fortsätta att ta replik eftersom du säger detta om praktisk tillämpning, Madeleine. Återigen – 55 klimatrelaterade projekt pågår enbart inom fastighetsnämndens bestånd, med en total investering på just nu 265 miljoner kronor. Vi har också Klimatmiljarden, där vi hela tiden löpande pumpar in klimatpengar och för just den konkreta politik som ni efterfrågar. Vi gör ju detta med råge!

Men återigen – det ni reserverar er emot har ni själva inte finansierat. Det är bara en pappersprodukt från er sida just nu. Men det vi håller på med i fastighetsnämnden, de 55 projekten och Klimatmiljarden, är den faktiska politik vi ser i dag. Självklart skulle jag också gärna vilja ha sopsugsanläggningen. Men det är helt orealistiskt när kostnaden för projektet har dragit iväg så här mycket.

Anförande nr 88

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Vi i stadsbyggnadsnämnden var för inte så länge sedan på ett studiebesök i Helsingfors. Där fick vi beröm för våra sopsugsanläggningar. Jag tänker att det är rimligt att vi i Stockholm också investerar i dem.

Det är fantastiskt med en Klimatmiljard. Jag tänker mig att det är helt rimligt att en sådan här investering skulle kunna ingå där för att möjliggöra det som Liljevalchs konsthall har som uppdrag och allt det som händer däromkring.

§ 16 Gångtunnel mellan Annedal och Solvalla. Genomförandebeslut

Anförande nr 89

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Vi är en stad som går i bräschan på väg in i framtiden, och vi tar ansvar och prioriterar klimatet, miljön och en hållbar framtid. Vi har ett globalt klimatnödläge, och i denna kontext agerar vi nu samtidigt som vi skapar en attraktiv och framkomlig stad.

Som tidigare nämnts här i dag har vi nu beslutat att tidigarelägga ett antal stora infrastrukturinvesteringar. För två veckor sedan skrev Anna König Jerlmyr på tidigareläggandet av Spårväg syd. Jag skrev förra veckan på att vi tidigarelägger tunnelbanan från Fridhemsplan till Älvsjö. Anna har i dag skrivit under tidigareläggandet av Roslagsbanans förlängning till T-centralen. Detta är satsningar för staden, framtiden och klimatet och vårt sätt att ta ansvar.

Det ärende vi nu ska fatta beslut om finns i samma härad. Det handlar om Kistagrenen och satsningarna runt den. Detta ärende gäller specifikt gångtunneln mellan Annedal och Solvalla, som är en del av projektet. Egentligen är det tre olika beslut. Vid fullmäktiges förra sammanträde fattade vi beslut om detaljplanen för denna del av Kistagrenen, vid Solvalla-Annedal. I dag fattar vi med detta ärende beslut om den gångtunnel som ska byggas och med nästa ärende om genomförandeavtalet för denna del av Tvärbanan.

Detta är viktiga delar för att gå vidare mot en utvecklad stad. När vi gör detta prioriterar vi helt enkelt gång-, cykel- och kollektivtrafiken, samtidigt som de andra trafikslagen får en bra framkomlighet. Ulvsundavägen går rakt genom detta område, och vid sidan om den bygger vi nu en station för Tvärbanan, som går parallellt med Ulvsundaleden. Vi får också en gångtunnel under Ulvsundaleden för att knyta ihop Annedal och Solvalla. I detta område kommer det, när alla projekt är klara, att bosätta sig totalt 8 000 invånare. Det är alltså en ganska stor mängd människor som kommer att förflytta sig här.

Detta ärende gäller en utmärkt gångtunnel för gående och cyklister så att de kan förflytta sig mellan områdena; vi knyter ihop områdena. Vi knyter ihop Solvalla med Pettsons gata. Detta är inte avsett för katter utan för oss andra. Det är en bra satsning. Vi får en bra, trygg tunnel som är upplyst och ska smälta in i den miljö som finns där. Vi har ett koloniområde där vi tyvärr kommer att behöva flytta två kolonilotter, men det kommer att göras anpassningar för detta. Om vi har tur – vi vet ju att infrastrukturprojekt tar tid – kommer detta att vara klart 2023. Då kan man förflytta sig ända upp till Sollentuna med Tvärbanan.

Själva projektet, som vi nu ska fatta beslut om, är dyrare än det var i det inriktningsbeslut vi fattade 2017. Skälen till detta är flera. Framför allt är kostnadsläget högre. Ett riskpåslag har lagts på; man avsätter mer medel för oförutsedda saker. Vi vet nämligen att det många gånger dyker upp saker vi inte känner till, och det ska vi ta höjd för tidigt. Vi borde redan i inriktningsbeslutet ha tagit höjd för det i större utsträckning, men nu gör vi det i genomförandebeslutet.

Med detta yrkar jag bifall till detta ärende och önskar alla boende där ute lycka till!

Anförande nr 90

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Fru ordförande, åhörare, fullmäktige! Jag vill ta upp detta med gångtunnelns placering. Vi antog ju detaljplanen vid kommunfullmäktiges förra sammanträde, och vi tycker givetvis att det är bra att vi får till Tvärbanan och en gångtunnel mellan Annedal och den nya hållplatsen.

Men det hade varit önskvärt att anlägga gång- och cykelpassagen i den befintliga kopplingen genom koloniområdet. Detta beslut innebär tyvärr att två kolonilotter rivs för att man ska kunna göra stråket igenom. Hade man kunnat flytta det bara 45 meter längre norrut hade man sluppit detta och troligen kunnat slippa ett överklagande. Jag har fått alla tekniska rapporter kring ledningsdragningar och pålningar, och man har landat i att man måste lägga tunnelpassagen just här.

Med brasklappen att vi härtill är nödda och tvungna bifaller vi givetvis ärendet i enlighet med kommunstyrelsens förslag till beslut och välkomnar att den konstruktions- och produktionsmetod man föreslår innebär mindre av störningar, både för koloniområdet och för trafikleden.

Anförande nr 91

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Jag vill verkligen ställa mig bakom vad du sa tidigare om placeringen av gångtunneln. Det är väldigt olyckligt att de två kolonilotterna behöver flyttas eftersom vi borde kunna vara lite mer tillmötesgående när det gäller olika behov. Liberalerna ställer sig verkligen bakom ditt bekymmer och hoppas att vi kan ta med det i det fortsatta arbetet.

§ 17 Tvärbana norr Kistagrenen, Genomförandeavtal för delsträckan Solvalla

Anförande nr 92

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Detta är den andra delen, som gäller själva genomförandeavtalet för Tvärbanans norra gren, delsträckan Solvalla. Staden går in med 15 miljoner kronor i projektet. Det handlar om en standardhöjning, bland annat i form av nya på- och avfartsramper för gående, cyklar och bilar. De byts ut och blir bättre. Vi tycker alltså att det är rimligt att vi går in med pengarna för att få dessa standardhöjningar. I beslutet ingår också ett antal avtal.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 18 Centralupphandling av vård- och omsorgsboenden 2021

Anförande nr 93

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande och fullmäktige! De centrala upphandlingarna väcker ofta känslor hos de boende och hos anhöriga. De flesta mejl jag har fått har handlat om byte av utförare. Man har valt en viss utförare, och nu är det någon annan som bestämmer att man inte får ha kvar den. Detta är vad anhöriga och boende ofta uttrycker när de centrala upphandlingarna har gått vidare.

I de centrala upphandlingar som gjordes under förra mandatperioden var det i princip ingen av de utförare som haft uppdraget som också fick behålla det. Som boende och anhörig blev man då överraskad och tyckte inte om förändringen.

Vi ser med stor oro på att majoriteten nu återigen bestämmer att äldrenämnden inte ska få fatta beslut om centrala upphandlingar. Äldreförvaltningen, som hittills har skrivit tjänsteutlåtandet, är experter på området och vet vad som behöver göras. När detta inte räcker utan också kommunstyrelsen ska handha ärendena får stadsdirektören fullständig delegation i samtliga beslut om dessa upphandlingar, det vill säga de beslut som berör våra brukare och deras anhöriga. Detta tycker vi givetvis inte är särskilt roligt.

Ordet ”valfrihet” klingar väldigt tomt. Som äldre får du välja precis när du får en biståndsbedömning. Men sedan då? Det är en enda person i Stockholms stad som får besluta vem som ska vara utförare när det gäller ditt äldreboende. Om detta ska kallas valfrihet vet i alla fall inte jag vad valfrihet egentligen är. Det första beslutet är den äldres; resten är stadsdirektörens.

Jag yrkar givetvis bifall till den reservation vi har i kommunstyrelsen tillsammans med Vänsterpartiet.

Anförande nr 94

E v a R i s b e r g (S): Ordförande och fullmäktige! Jag skulle vilja diskutera förslaget att låta verksamheten vid Solbackens vård- och omsorgsboende på Kungsholmen ingå i den centrala upphandlingen för 2021. Jag anser att vi saknar ett resonemang om hur upphandlingen verkligen kan ge den högsta kvaliteten i verksamheten. Ett sådant beslut måste vara välgrundat.

När Alliansen tidigare styrde i Stockholm privatiserades de flesta offentliga verksamheter på Kungsholmen. Ofta styrdes detta inte av att det gick att se en kvalitetsförbättring genom förändringarna utan av att Alliansen var övertygad om att privat drift var det bästa.

När vi styrde under förra mandatperioden var vi noga med att inte göra samma misstag. Vi slog fast att alla förändringar av driftsstruktur som sker måste kunna försvaras av kvalitetsskäl. Detta är särskilt viktigt eftersom vi vet att ägarförändringar kan medföra lägre kvalitet i början, när personal och rutiner förändras och många äldre, ofta dementa, måste lära känna nya människor. Nu med den borgerliga majoriteten kan vi

konstatera att den ideologiska övertygelsen att privat drift alltid är det enda saliggörande är tillbaka.

När det gäller valfrihet måste vi alltid se till att det kommunala alternativet är bra, tryggt och kvalitativt för den som önskar det. Man hade kunnat pröva om den kommunala verksamheten kan erbjuda en högre kvalitet än de privata utförarna genom att lägga ett anbud från egen regi. Utan att ha utrett den möjligheten kan vi inte säga att vi vet vilket alternativ som erbjuder högst kvalitet för de äldre.

När det gäller principen att 60 procent av äldreboendena ska drivas i offentlig regi och 40 procent i enskild regi bör man uppmärksamma att det i de 60 procenten även ingår privata aktörer som bedriver sin verksamhet på entreprenad. Med den målsättningen är det alltså fullt möjligt att helt ta bort den kommunala utföraren som en valmöjlighet för den enskilde.

Man ska också komma ihåg att en av fördelarna med kommunal drift av äldreboenden är att vi kan garantera både kollektivavtal och att verksamheten deltar i allt det jämställdhetsarbete som pågår i Stockholms stad.

En blandning av olika aktörer i vår gemensamma välfärd är säkert bra, bara målet är att tillhandahålla en så hög kvalitet som möjligt i vården och omsorgen. Men vad vi behöver är en oberoende prövning av vilken driftsform som erbjuder den högsta kvaliteten, utan några borgerliga, ideologiska skygglappar som gör att man ser den privata driften som det enda målet.

Anförande nr 95

F r i t z L e n n a á r d (M): Jag vill till att börja med bara påpeka att andelen boenden i kommunal regi faktiskt kommer att öka på Kungsholmen om en månad i och med de ideologiskt drivna beslut som den förra majoriteten fattade under den gångna mandatperioden. Men för mig, till skillnad från er, är inte det viktiga hur många boenden som drivs i privat, upphandlad eller enskild regi, utan det är kvaliteten i äldreomsorgen och de äldres möjligheter att själva välja vilken utförare de vill ha.

Jag vill också påpeka att vår tidigare erfarenhet är att kvaliteten i den upphandlade verksamheten är god. Solbackens äldreboende drivs redan i dag i privat regi, och kvaliteten är högre och kostnaderna lägre än om det drivits i egen regi. Jag vill därför fråga dig om det inte är bäst att de äldre själva får avgöra vilken utförare de vill ha bland de alternativ som finns.

Anförande nr 96

E v a R i s b e r g (S): Det är nog svårt när man betänker att många av dessa är väldigt dementa. Men vi är ute efter att bästa kvalitet ska väljas. Vill man verkligen hitta den bästa kvaliteten måste även ett kommunalt alternativ prövas, som ger kontinuitet, särskilt för just de dementa, och som dessutom har lång erfarenhet och resurser. Ni har inte ens velat titta på ett kommunalt alternativ. Valfrihet måste innebära att alla aktörer är med och att man inte väljer bort ett kommunalt alternativ av ideologiska skäl. Det är det som sker nu.

Anförande nr 97

A b i t D u n d a r (L): Eva, du säger att ni under förra mandatperioden gjorde återkommunaliseringar, men inte av ideologiska skäl. Det stämmer inte. Jag är verksam som lokalpolitiker i Hägersten-Liljeholmen, och hos oss var det väl fungerande omsorgsverksamheter som ni kommunaliserade. Det enda skälet var just driftsformen, som ni inte gillade. Det skedde av ideologiska skäl.

Du står här och säger att ni aldrig gjort sådana upphandlingar, men det stämmer inte. Jag vill bara påpeka det. Du får ringa till dina kompisar i Hägersten-Liljeholmen och ta reda på vilka verksamheter jag talar om.

Anförande nr 98

E v a R i s b e r g (S): Problemet som jag ser det kvarstår. När man inte prövar alla alternativ – alltså även det kommunala alternativet, som ger kontinuitet vilket är viktigt för dementa så att det inte händer oväntade saker – utan bara tittar på upphandling av privata råder inte valfrihet. Då har man valt att agera utifrån ideologiska skäl, och det är inte första gången. Det är det vanliga från de borgerliga.

Anförande nr 99

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, ledamöter, stockholmare! Under den förra mandatperioden anklagades den dåvarande majoriteten för att av ideologiska skäl återreglera privat verksamhet. Vi ville kommunalisera allting, hette det. Nu gör ni precis tvärtom, och det med höga insatser i potten.

Ett av de viktigaste besluten under förra mandatperioden var att flytta de centrala upphandlingarna till äldre nämnden. För oss är det helt naturligt att äldrefrågorna finns sammanhållna där spetskompetensen i fråga om äldreomsorg finns. Vi flyttade ansvaret till äldre nämnden för att få till stånd en sammanhållen och övergripande bedömning av behov och framtida trender, med fokus på kvalitetsutveckling – ett helhetsansvar för äldreomsorgsfrågorna, helt enkelt.

Nu delegeras beslutsfattandet återigen till kommunstyrelsen, som i sin tur delegerar det till stadsdirektören. Vad har ändrats på tre år, kan man fråga sig. Vad jag kan läsa i handlingarna från då det begav sig gjorde ni inget större ståhej i protestväg. Tvärtom välkomnade ni utvecklingen och tyckte att det var bra att överföra ansvaret till äldre nämnden.

Konsekvensen av politiken blir nu att äldre nämnden inte längre får fatta de allra viktigaste besluten. Ni låter, som flera tidigare talare har varit inne på, ideologi styra verksamheterna för äldre. Det är inget annat än ett minskande av demokratiskt inflytande och ytterligare ett steg i riktning mot att göra äldreomsorgen till något abstrakt och byråkratiskt, vars organisation politiker inte ska bry sig så mycket om.

Verksamhetens kvalitet blir aldrig bättre än de villkor personalen har. Här är bemanningsgrad, trygghet i anställningen och sysselsättningsgrad centralt. Det har vi redan talat om många gånger i denna debatt.

Vidare vill jag tala lite om de föreslagna vård- och omsorgsboenden som ni vill ska ingå i den centrala upphandlingen. Vi talade nyss i debatten om Solbacken på Kungsholmen, där det finns en övervikt av privata alternativ. Ändå förirrar man sig i något slags resonemang om att det skulle vara kopplat till att man vill bibehålla det principiella förhållandet mellan det privata och det offentliga. Det förstår jag inte riktigt.

Det andra exemplet gäller Hornskroken på Södermalm och Tussmötegården, båda demensboenden och väldigt känslig verksamhet som enligt oss borde drivas helt i egen regi. Kontinuitet är en av de stora kvalitetsindikatorerna när man talar om demensomsorg. Jag förstår inte hur valfriheten skulle gynnas av att man konkurrensutsätter detta.

Det de äldre vill ha är framför allt en bra omsorg där de känner igen personalen. Det är mycket svårt att se att vem som driver boendet skulle vara en parameter. Detta säger jag som anhörig till en dement som bor på ett liknande boende i Eskilstuna. Hon bryr sig inte om vilken logga det är på personalens ryggsäck. Hon bryr sig om att hon är trygg, och det är personalen som ger henne den tryggheten.

Jag yrkar bifall till V:s förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Anförande nr 100

E v a S o l b e r g (M): Fru ordförande! Det finns flera saker, Robert. När man lyssnar till er får man intrycket att äldrenämnden inte kommer att finnas med i det här arbetet och inte heller någon annan stadsdelsförvaltning. Det är fel. Det är väldigt tydligt i det här skrivna arbetet att man ska vara delaktig och att det är av stor vikt. Det är de som kan verksamheterna bäst och som också vet vad man behöver beställa i den behovsanalys som kommer att göras i centralupphandlingen. Tanken är att både stadsdelar och äldrenämnd ska vara med. Det står ingenstans att äldrenämnden inte ska vara med.

Anförande nr 101

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Det jag egentligen vill fokusera på är det centrala när det kommer till kvalitetsarbetet inom äldreomsorgen. Vi vet vad som är det viktigaste i min värld. Det första som får stryka på foten när man inte ens vill kika på möjligheten att bedriva i egen regi, till exempel, är arbetsvillkoren för personalen. De blir lidande. Våra yrken låter sig inte organiseras som industrins jobb. Vi vill ha en annan ideologisk riktning där personalens trygga anställningar är det som är i fokus.

Har ni pratat med personalen? Vad tycker de själva om det som debatteras?

Anförande nr 102

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Det blir lite svårt att ta oppositionen på riktigt stort allvar när man låter påskina att det inte spelar så stor roll om det är privat eller kommunal verksamhet, utan att det är kvaliteten som är det bästa, och ändå

är så otroligt upprörd när vi nu ska upphandla tre verksamheter. Det är nästintill aggressiva uttalanden om talarlistor och upprörda toner från talarstolen.

Ärligt talat ser jag ärendet mest som ett formaliaärende. De tre berörda stadsdelsnämnderna har begärt att tre verksamheter ska gå ut på ny upphandling, och det verkställer vi nu i kommunfullmäktige utifrån att demokratiska beslut har fattats i stadsdelarna. I två av fallen går upphandlingstiden ut, och då vill man gå ut med ny upphandling. I ett av fallen vill man lägga ut en kommunal verksamhet på upphandling, och detta sker i en stadsdel där andelen kommunal äldreomsorg är ganska hög.

Jag tycker inte att det här är så dramatiskt. Ungefär så här gick det väl också till under den förra mandatperioden. Jag vill minnas att det fanns något fall där man gick emot en majoritet i Älvsjö stadsdelsnämnd, men i övrigt har det varit så här det har gått till. Att kalla detta för ideologiskt drivna privatiseringar är faktiskt att överdriva väldigt mycket. Vi kommer att ha många kommunala verksamheter även efter detta beslut.

Sedan har vi i den här salen – det har jag varit med om många gånger under debatterna – stått och reflekterat över och debatterat för- och nackdelarna med LOU- och LOV-upphandlade verksamhet. Jag har många gånger sagt att jag tycker att LOV är en bättre upphandlingsform än LOU. I och med den nya boendeplanen där fler och en större andel av boendena har en privat fastighetsägare kommer med stor sannolikhet också andelen LOV-upphandlad verksamhet att öka i förhållande till LOU-upphandlad verksamhet. Det gör att vi slipper handla upp verksamhet som fungerar bra på nytt igen, och det skulle vara väldigt önskvärt.

Men det alternativ som ni verkar ha fastnat för är egentligen att all verksamhet ska vara kommunal. Det är så dumt när man måste upphandla på nytt och när man måste byta utförare, säger ni. Ja, men för att vara helt säker på att slippa detta måste all verksamhet drivas kommunalt. Det tycker jag skulle vara väldigt olyckligt, för jag är övertygad om att det skulle sänka kvaliteten i äldreomsorgen och även minska valfriheten.

Därmed yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 103

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Till er som inte vet det kan jag säga att jag var äldreborgarråd under förra mandatperioden och lade fram ärenden om att flytta centralupphandlingarna från stadsdelsdirektören till äldreförvaltningen och äldrenämnden. Syftet var att vi skulle ha en instans med ökad politisk insyn och att besluten skulle fattas där kompetensen finns. Det skulle bli en helhetssyn på hela stadens äldreomsorg.

När detta förslag lades fram i fullmäktige och när beslutet fattades var alla partier med på tåget. Det var inte en enda ledamot i den här salen som röstade emot. Vi var överens om att besluten ska fattas i äldrenämnden och äldreförvaltningen. Men vad har hänt, Erik? Varför kasta tillbaka detta till stadsdirektören? Jag trodde att vi var överens om

att det är i äldreförvaltningen och äldrenämnden som kompetensen finns och att det är där vi som politiker har insyn i frågorna.

Anförande nr 104

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det här är ett beslut som står med i förra årets budget och som vi var överens om i den grönbå majoriteten efter majoritetsskiftet. Detta var en förändring vi skulle göra. Man vill samla upphandlingskompetensen på ett mer centralt ställe och inte ha det hela alltför mycket i olika förvaltningar.

För mig är inte det viktiga exakt var beslut fattas. Det viktiga är att man tar till vara den kompetens som finns i stadsdelarna, som är närmast verksamheten, och som finns i äldrenämnden. Men exakt var själva beslutet sedan fattas är inte så viktigt för mig, utan det viktiga är att den eller de som fattar besluten tar med sig den kompetens och erfarenhet som finns ute i verksamheterna.

Anförande nr 105

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Det här är nästan humor. Erik Slottnér säger att vi är upprörda och tar till brösttoner. Han säger att det här inte är ideologiska privatiseringar – efter fyra år när man har kallat de kommunaliseringar som vi gjorde som ideologiska kommunaliseringar. Skärp dig, Erik!

Det är klart att det här är ideologiska privatiseringar. Vi kan se på det hela sammantaget. Först gick icke-vals-alternativet i hemtjänsten. Där skulle det hittas något annat än kommunen. Nästa sak var den här upphandlingen, och det nya är också att Micasa inte längre får bygga enligt den plan som togs fram under förra mandatperioden utan måste minska sitt byggande när det gäller både äldreboenden och seniorbostäder.

Kan du påstå att detta icke är ideologiskt, Erik? För mig är det det.

Anförande nr 106

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Det är klart att det är ideologi. Vi håller på med politik, och då ska ideologi spela roll. Det är klart att mångfald och att behandla kommunala och privata utförare lika är ideologi. Det är klart att vi står bakom det med de partier som styr i denna majoritet.

Men att kalla detta att vi nu ska lägga ut ett kommunalt boende på entreprenad i en stadsdel där andelen kommunal äldreomsorg är väldigt hög för ideologiskt motiverad privatisering av Stockholms äldreomsorg – det tycker jag är att överdriva och att ta till brösttoner, Mirja.

Anförande nr 107

U l f W a l t h e r (S): Ordförande! Jag tänker tyvärr också ta upp det här med ideologi, Erik. Det är inte konstigt att vi ser ett rött skynke här när detta väldigt korta

ärendet egentligen bara innehåller ordet valfrihet. Det är det som lyser. Det finns inte så mycket om till exempel kvalitet eller bättre verksamhet.

Jag känner mig lite naiv, men vad är syftet med de här upphandlingarna? Vad är syftet med till exempel den kommunalt drivna Tussmötegården, Erik? Är det något problem med denna verksamhet, som ni vill lösa med upphandlingen? Jag kan inte läsa syftet i ärendet. Det går inte bara att hänvisa till vad stadsdelsnämnden säger eller vad fullmäktige har sagt i ett beslut 2007 eller senare. Jag vill att du som är högsta ansvarig för det här berättar för mig: Varför gör ni det här? Vad är syftet med upphandlingarna?

Eftersom vi inte kommer att kunna få tillbaka ärendena för beslut i äldrenämnden, stadsdelsnämnden eller kommunstyrelsen måste jag ställa några kompletterande frågor om innehållet i de förfrågningsunderlag som ska tas fram. I min stadsdel, Enskede-Årsta-Vantör, jobbade vi stenhårt på att få fram uppgifter om uppföljning av exempelvis kollektivavtal och hur man jobbar med klimat- och miljöfrågor.

Jag undrar: Kommer stadsdirektören att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor när hon tar fram förfrågningsunderlaget? Och i motsvarande mån: Kommer man att ställa krav på de ganska ambitiösa klimat- och miljötankar som fullmäktige i den här salen har? Jag har alltså tre frågor: Vad är syftet med detta? Hur ser man på kollektivavtalsliknande villkor? Och kommer stadsdirektören att ställa krav på ambitiösa klimat- och miljöfrågor?

Anförande nr 108

Borgarrådet **S l o t t n e r** (KD): Ordförande! Jag trodde att det skulle vara blå skynken ni skulle se och inte röda skynken. Men det är bra att även ni räds röda skynken.

Syftet med detta är att stadsdelsnämnden har begärt det. En majoritet av Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har beslutat att man vill upphandla denna verksamhet. Att jag skulle gå emot detta är för mig främmande. Jag föreställer mig att viljan att nu gå ut med en ny upphandling beror just på att Enskede-Årsta-Vantör har en relativt sett rätt hög andel kommunal äldreomsorg. Man har flera boenden, inte minst tre servicehus, som är kommunalt drivna. Det är helt naturligt för mig att tillmötesgå nämndens önskan.

Vilka krav som stadsdirektören sedan kommer att ställa vid upphandlingar kan jag faktiskt inte svara på här och nu. Det får jag återkomma till.

Anförande nr 109

U l f W a l t h e r (S): Det är just dessa tre frågor: syftet, kollektivavtalsliknande villkor och ambitiösa klimat- och miljöfrågor. Det kommer vi att återkomma till om ni inte följer upp detta. Om ni frånhänder er ansvaret och ger det till stadsdirektören kommer vi rödrosa – och kanske även de gröna – att följa upp frågan.

Det finns också andra orsaker till det här. Tussmötegården har ett nära samarbete med KI och KTH, till exempel. Det är jättesvårt att utforma ett enkelt förfrågningsunderlag

om man tar höjd för oklarheter och framtida ovissheter. Forskning och samverkan är jättesvårt att planera för, och jag förstår inte hur man ska kunna skriva ett tillräckligt bra förfrågningsunderlag så att detta akademiska arbete kan fortsätta. Jag är riktigt orolig för det.

En annan oklarhet är strategin för god och hälsosam mat. Nu vet vi att äldreborgarrådet inte vill tillämpa den stadsövergripande strategin, men nu är ju det ett kommunfullmäktigebeslut. Då ska det styra även vid upphandlingarna. Det är ingenting som äldreborgarrådet eller någon annan folkvald kan göra någonting åt eftersom vi inte har tillfälle att tycka till om detta när det ligger hos stadsdirektören. Det gör mig orolig.

Anförande nr 110

A b i t D u n d a r (L): Fullmäktige och åhörare – även om det inte finns några på läktaren! Vi borde vara överens i den här debatten och även tidigare när det gäller att alla säger att man inte upphandlar av ideologiska skäl. Men tyvärr måste jag säga att det är en sanning med modifikation. Även i min stadsdel skedde, som jag nämnde tidigare, förändringar under den förra mandatperioden. Som lokalpolitiker kan man fråga sig: Varför ska vi återkommunalisera väl fungerande verksamheter? Man gjorde det ändå för att man hade en majoritet av de röstande.

Jag tycker att det är viktigt med olika aktörer inom omsorgen och välfärden. Det bidrar, och det berikar våra verksamheter. Annars skulle det inte alls vara bra och positivt för brukarna och för de äldre inom omsorgen som tar del av våra tjänster. Det skulle vara väldigt ensidigt, och det skulle över huvud taget inte gagna kvaliteten i deras vardag.

Jag tycker att även våra verksamheter ska finnas, det vill säga de kommunala verksamheterna. Vi måste bibehålla kompetensen inom organisationen, så vi kan inte rakt av bara privatisera. Å andra sidan är det, som jag nämnde, inte bra att bara kommunalisera rakt av. Det här tycker jag är det dilemma som jag har sett under mina 20 år som lokalpolitiker här i staden och med de erfarenheter jag har dragit. Det är både det ena och det andra. Men det är viktigt att man som ny majoritet ser till att man säkrar den mångfald som ska finnas inom omsorgen.

När jag läser reservationen ser jag mellan raderna direkt att det handlar om vinstdrivande aktörer. Det speglar indirekt det ideologiska ställningstagandet. Jag som liberal tycker självklart inte alls att den linje och det ställningstagande ni har är hållbart.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 111

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Du pratar om mångfalden, Abit. Vi har haft 40 procent privata och 60 procent med kommunen som huvudman. Av dessa 60 procent var det när vi slutade 35 procent kommunala och 25 procent entreprenörer. Jag tror att vi har väldigt mycket mångfald även om vi låter bli att ta in nya entreprenörer.

Du säger också att man vill ha kvar bra privata utförare. Det är ju precis det jag säger; det finns inga garantier att en bra utförare får vara kvar. Det finns absolut inga garantier för det. I samtliga centrala upphandlingar under förra mandatperioden, som gjordes enligt all profession, var det så att man bytte utförare. Man bytte varje gång. Det var detta som boende och anhöriga var upprörda över. Det var då mejlboxen fylldes av alla mejl som sa: Vi valde den här utföraren, och nu blev det en annan.

Anförande nr 112

A b i t D u n d a r (L): Äldreborgarrådet har redan sagt vad som gäller för de här stadsdelarna. Man har i de här tre stadsdelarna läst noga hur förvaltningen, det vill säga de som jobbar med frågorna, uttalar sig i sakfrågan. De ser inget hinder för detta. Min frågeställning bygger mycket på detta. Tyvärr finns det inga garantier.

Men återigen: Ordningen finns på stadsdelarna. Det är stadsdelarna som har hand om den ordning och den process som beskrivs här. Då ser jag ingenting som gör mig orolig. Vi har haft en ordning som alltid har gynnat mångfald. Det kommer att finnas mångfald. Jag är inte ett dugg orolig.

Anförande nr 113

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det är härligt att prata ideologi! Vänsterpartiet ser gärna en lång rad olika utförare och en bra mångfald i verksamheten. Vi släpper gärna fram kooperativa företag, stiftelser och andra verksamheter som sätter fokus på kvalitet i omsorgen och har bra villkor för de anställda. De är varmt välkomna.

Men är det så det ser ut i dag? Det enda jag hör är valfrihetsargumentet. Hur många av de här privata aktörerna driver i dag verksamhet på grunden av personalens villkor, till exempel? Vad händer med kvaliteten i omsorgen när ekonomin blir den huvudsakliga drivkraften? Effektiviseringar och sämre arbetsvillkor går i min värld hand i hand med detta. Titta bara på det som Mirja tog upp, i synnerhet på Södermalm, där samtliga boenden de senaste sex åren har bytt utförare! Är det ett mått på kontinuitet och kvalitet? Inte i min värld.

Återigen till personalperspektivet: Vi som arbetar på golvet vet vad som gäller.

Anförande nr 114

A b i t D u n d a r (L): Det är fortfarande vi som har ansvaret för uppföljningen. I min stadsdel har MAS, den medicinskt ansvariga sjuksköterskan, det övergripande ansvaret oavsett driftsformen. Det ansvaret har vi, och det måste följas upp noga. Jag håller inte med dig om att det skulle vara katastrof att en annan huvudman kommer in. Det stämmer inte. Det finns väldigt bra verksamheter oavsett driftsform; det har vi sett i uppföljningar. Det du säger stämmer inte. Det är det ena.

Det andra är att jag är tveksam till Vänsterpartiets vision. Jag hoppades att det skulle vara mångfald, och det är min erfarenhet, men absolut inte! Menar verkligen

Vänsterpartiet att det är kris i omsorgen, eller tvärtom? Alla kommunaliseringar leder alltså till att kvaliteten håller måttet, enligt er. Det tycker inte jag stämmer.

Anförande nr 115

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Fru ordförande! Mycket klokt har sagts i debatten, men jag vill ändå förlänga den lite. Valfriheten är central för den här majoriteten. Ett av inriktningsmålen lyder som följer: en modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.

Valfrihet för *alla*! Precis som har konstaterats här har alla vård- och omsorgsboenden som har upphandlats den senaste mandatperioden bytt utförare. På Södermalm lämnade stadsdelen ganska nyligen över Bergsund till A&O Ansvar och Omsorg. De håller i sin tur på att överlämna Guldbryllloshemmet till Vardaga. Vardaga ska i sin tur överlämna ansvaret för Magdalenagården till stadsdelen. Ingen, oavsett politiska preferenser, kan vara nöjd med detta system – ingen. Det kan omöjligt vara så.

Vi har ett ärende i dag där ett antal personer har valt Tussmötegården. Nu får de en ny utförare, inte därför att de har uttryckt att de vill det utan därför att någon annan har tänkt åt dem. Då är min fråga till Eriks Slottners men också till andra som vill svara: Är det här förenligt med ert inriktningsmål om en valfrihet för alla?

Anförande nr 116

C h r i s t o f f e r J ä r k e b o r n (M): Kul att få diskutera de här frågorna med dig igen, Anders! Vi har gjort det många gånger i stadsdelsnämnden.

När det gäller de upphandlingar du nämner gjordes flera av dem under din tid som ordförande i stadsdelsnämnden. Det är inte någonting nytt att upphandla vård- och omsorgsboenden. Precis som äldreborgarrådet sa – och det har vi också diskuterat förut – tycker jag själv att LOV kanske är en bättre modell än LOU. Ni gjorde också saker under er tid i majoritet. Er tes är att ni kritiserar majoriteten för att vilja privatisera. Men om vi exempelvis tar Magdalenagården, som då skulle gå över till kommunal regi, kan ju någon faktiskt ha valt det för att de ville ha fristående regi. Detta problem har vi med LOU-verksamhet. Men det jag tycker är positivt är att vi i huvudsak har väldigt bra vård- och omsorgsboende på Södermalm. Vi har en mix av både kommunalt drivna utövare och av LOV-organisationer. Om det var ideologiskt betingat gäller det i så fall alla beslut.

Anförande nr 117

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Det är klart att kvaliteten är avgörande. Men en majoritet som säger att allas valfrihet är det centrala och sedan ser till att de som har valt inte får det som de har valt har faktiskt en sak att förklara. Det är obegripligt för mig.

Dessutom har Socialdemokraterna i Stockholm konstaterat att vi ska röra oss bort från LOU mot andra lösningar just för att det inte fungerar. Det är väl alldeles uppenbart

om man har ett system där varje utförare som vi tidigare har valt inte vinner nästa gång. Vad är det för kvalitetsutveckling? Det är ett dramatiskt fel i hela systemet.

Anförande nr 118

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Anders Göransson! Om man ska eliminera risken att ett boende byter entreprenör eller utförare ska man kommunalisera all privat äldreomsorg i Stockholm. Då eliminerar vi den risken. Men det har aldrig Socialdemokraterna velat – åtminstone inte under de senaste 20–30 åren. Det vore i annat fall en lösning, och jag tror att det vore väldigt dumt.

Jag håller med dig om att LOV är bättre än LOU, för man slipper gå ut med nya upphandlingar hela tiden. Men att kommunalisera all privat äldreomsorg för att det skulle eliminera risken att någon gång få byta utförare tror jag skulle försämra äldreomsorgen i den här staden.

Anförande nr 119

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Huvudpoängen i mitt inlägg var Tussmötegården, det vill säga att människor hade valt den och att någon annan nu valde om åt dem. Men jag noterar att ingen som har gått upp i talarstolen här har tagit upp och svarat på detta. Jag ställde ju en fråga om detta, så det förvånar mig. Jag ser gärna att Erik Slottnér begär ordet på nytt och förklarar på vilket sätt det säkerställer allas rätt till valfrihet att man väljer åt dem.

Dessutom, när det gäller Södermalm och i samband med Vintertullen, som vi har diskuterat tidigare, tillkom 90 platser nere vid Hornstull, Vardaga och Bräcke Diakoni inom ramen för LOV. Borgerskapet har stora planer på att bygga ut bakom Lundagatan. Vi har dessutom Blomsterfonden som har planer på att bygga ut. Alla tre dessa exempel är inom ramen för LOV. Jag tror att det vore mycket bättre att röra sig i den riktningen än att ha den här upphandlingen, som inte är till gagn för någon.

Anförande nr 120

C h r i s t o f f e r J ä r k e b o r n (M): Ärendet handlar om upphandling av tre vård- och omsorgsboenden i Stockholm, varav ett är från Södermalms stadsdelsnämnd. Jag är ordförande i Södermalms stadsdelsnämnd. Precis som tidigare är det här en fråga som vi har diskuterat. Vi har haft ett omfattande underlag i stadsdelsnämnden innan vi fattade beslut. Det jag tycker är det allra viktigaste är att vi har en bra äldreomsorg i Stockholm och en äldreomsorg med hög kvalitet. Och det tycker jag att vi har överlag i Stockholm.

Jag tror att vi också behöver fundera mer på alla de utmaningar som vi står inför med digitalisering och alltfler äldre framöver. Vad behöver vi göra för att se till att vi har en välfungerande äldreomsorg framöver? Jag tycker att frågan om att upphandla och att ha kommunal regi eller LOV är alltför svartvit. Vi har i alla fall på Södermalm – och så tror jag att det ser ut i de flesta stadsdelar – en mix. Vi har kommunala vård- och omsorgsboenden. Vi har boenden som är upphandlade, och vi har boenden i LOV. Om boenden inte sköter sig ska vi naturligtvis se till att de entreprenörerna inte får

fortsätta. Förra gången jag var ordförande i stadsdelsnämnden hade vi ett sådant exempel. Det var ett boende som vi till och med bröt kontraktet med eftersom vi kände att vi måste ta till så pass stora åtgärder.

Som vi har diskuterat finns det för- och nackdelar med LOV. Det finns för- och nackdelar med LOU. Jag kan vara förespråkare för LOV eftersom det blir mer långsiktigt. Jag kan ha förståelse för det som flera har tagit upp: att man väljer ett boende, och sedan kan det under tiden man bor där bli en annan utförare. Men jag tycker inte heller att man ska döma ut LOU helt, för jag tror att det finns en risk med LOV: De större företagen har det enklare med det. Om man har LOU-upphandling tror jag att det är lägre trösklar att komma in om vi nu vill se fler mindre företag och ideellt drivna organisationer.

Jag tycker alltså att diskussionen blir väldigt svartvit. Det låter på er som att vi från den nuvarande majoriteten vill upphandla allting, men så ser det ju inte ut. Om det hade varit ideologiskt betingat skulle vi ha tagit alla de kommunala äldreboenden som vi har på Södermalm, och det gör vi ju inte. Vi har en mix på Södermalm, och det tror jag att alla stadsdelar har. Det hade vi även under förra mandatperioden, så det här är inga jättedrastiska förändringar.

Jag tycker att vi ska titta på hur vi kan jobba fram LOV och få mer av det just för att få en långsiktighet. Men om vi på riktigt vill få in fler mindre aktörer och fler ideellt drivna som driver vård- och omsorgsboenden tror jag inte att vi helt ska döma ut LOU som upphandlingsform.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 121

A n n a - K l a r a M ü n t z i n g (MP): Ordförande, fullmäktige! Det är första gången jag står i den här talarstolen.

Det här handlar om valfrihet och mångfald när det gäller boende för äldre. För många är det innehållet i vården som är det viktigaste och inte så mycket vem som är utförare. Det kan handla om utsikten från fönstret, hur rummet ser ut, vilka som jobbar där, hur maten är och så vidare. Men för en del är det också viktigt vem som är utförare. En del vill ha en kommunal utförare, och andra vill av olika skäl ha en privat. Man vill kanske ha någon som har gott renommé.

Det finns ett tredje sätt, som vi pratar väldigt lite om. Det är de idéburna vårdgivarna. Där finns ett klart utvecklingsområde, som vi från Miljöpartiet vill lyfta fram. Vi har en strategi i staden när det gäller upphandling som gäller nu. Jag tror helt enkelt att det här inte är så skiljande mellan partierna i salen. Vi hade med i planen att det är viktigt med idéburen sektor. Små och medelstora företag i idéburen sektor är en viktig del av marknaden och bidrar till en mångfald i varor och tjänster. Staden ska när så är lämpligt underlätta för dessa att delta i upphandlingar genom att onödiga administrativa krav undviks och anbudsgivning förenklas så långt som möjligt. Så står det i den plan som gäller nu.

Det finns ett nytt förslag till program som just nu är på remiss. Vi får se hur det landar, men det handlar om att ta detta ett snäpp längre. Jag tycker att det är väldigt bra. Det står att hänsyn ska tas till små leverantörers och idéburen sektors specifika förutsättningar för att man ska få en mångfald av aktörer. Om man ser på vilka som deltar i upphandlingar märker man att det i ganska liten utsträckning är just idéburna organisationer. De har svårt att vinna. Ni känner säkert till organisationen Famna, som brukar lyfta att det finns speciella delar som inte riktigt kommer fram. Jag tycker att det är viktigt att vi trycker på detta i det kommande programmet och försöker gå vidare på det spåret.

Jag håller med om att LOV är bättre och leder till mer långsiktighet, men det är också ett slags möjlighet för idéburen verksamhet att komma in på arenan. Det tror jag är viktigt för många människor som känner igen sig i den ideologi som finns bakom denna typ av organisation. Det finns även på nationell nivå utredningar som pågår på området.

Anförande nr 122

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Vi har inte heller någonting emot detta – om det vore så att de idéburna organisationerna skulle klara sig i upphandlingarna. Men Bräcke Diakoni på Södermalm förlorade uppdraget, och det kommer in ett helt annat företag. Det är det här som är poängen: Vi har inga garantier för att en bra utförare får behålla uppdraget, utan det kan bli lite hipp som happ. Det är det här som anhöriga och boende inte tycker om. Det är jobbigt för de boende, och det är jobbigt för anhöriga.

Ofta är det sämre anställningsvillkor när det gäller privata företag, vilket också kan göra att kontinuiteten försämras och att kompetensen försämras. Äldreomsorgen kan i dag inte anställa direkt från gatan eller pendeltågsstationen. Det krävs bra utbildning hos personalen.

Jag yrkar fortfarande bifall till vår reservation.

Anförande nr 123

A n n a - K l a r a M ü n t z i n g (MP): Jag ville också säga något om de utredningar som alltså pågår på nationell nivå. Det finns en som redan har lagt fram en massa förslag som skulle ge större möjlighet för idéburna aktörer att finnas med på arenan så att det verkligen blir större mångfald än det är i dag. Det tror jag att också många anhöriga skulle välkomna. Det är många som intresserar sig för de här frågorna.

Det sitter också en utredning just nu som tittar på de här förutsättningarna. Den ska också titta på IOP, som i och för sig är en lite annan fråga, men ändå.

Jag hoppas och tror att det finns möjligheter till förbättringar på området för mer mångfald.

Anförande nr 124

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag kanske kommer att slå in några öppna dörrar samt upprepa en del som redan har sagts, men jag tar mig den friheten.

I våra synpunkter i dagens ärende kan man läsa att entreprenörer med nya och olika idéer om hur verksamhet för äldre ska bedrivas berikar den äldreomsorg som erbjuds i Stockholms stad. Erik Slottner och jag är uppenbarligen fortfarande, till min stora glädje, hyfsat överens om att upphandlingar enligt LOU inte är det smartaste sättet att just berika vare sig valfriheten eller kvaliteten. Anledningarna är två.

Som ganska många här redan har sagt handlar det dels om den bristande kontinuiteten. Varenda upphandling som gjordes förra mandatperioden innebar ett byte av entreprenör. I några fall föranledde det väldigt arga protester från brukare.

Den andra anledningen är den allt starkare styrningen i avtalen inom LOU, som kanske inte har varit uppe så mycket nu. De nya och olika idéerna om hur äldreomsorg ska bedrivas ligger i ärlighetens namn på marginalen. Det är beroende dels av de avtal som vi måste ha enligt inte minst Socialstyrelsen numera. Det är också beroende på de ekonomiska ersättningar vi ger och på uppföljningarna. Vi har ju en allt starkare styrning av välfärden, och det gäller framför allt LOU.

De boenden som i dag är populärast i Stockholms stad är boenden som är upphandlade enligt LOV. Det är också boenden som drivs av stiftelser och ideella idéburna föreningar. Det är alltså inte alla de här andra stora företagen som är de populäraste i Stockholms stad, utan det är de gamla som har funnits väldigt länge och som är inarbetade. Dem kommer vi naturligtvis aldrig att kommunalisera. Det går ju inte att återkommunalisera dem, för det är privata bolag som alltid har varit privata. De började sin privata karriär på 1800-talet, en del av dem. Det gäller till exempel Pavres Honteux i Nockeby. Jag skulle aldrig komma på idén att börja kommunalisera alla dem som vi har LOV-avtal med och som är privata från början.

Däremot kan jag tycka att det finns en poäng med att vi har egenregi och huvudmannaskap i tillräckligt stor andel för att det ska vara ekonomiskt försvarbart för vår egen kommun, och detta i varje stadsdel. Då får staden en bra egenregiverksamhet, och det är viktigt att värna. Den egna regin ska stå stark; det borde helt enkelt vara ett kärnuppdrag för varje ansvarstagande kommunpolitiker. Det var mot det målet vi arbetade förra mandatperioden.

Anförande nr 125

M a r i a J a n s s o n (FI): Ordförande! Jag tänker ställa frågan: Vad är egentligen valfrihet? Det saknas ju platser för många äldre som känner att de vill flytta till ett boende. Vad är valfrihet när man kanske har valt ett kommunalt boende som sedan övergår i privat regi? Och vad är valfrihet när man hamnar på ett boende kanske just för att man inte förstår att man kan välja?

Jag tycker att det här är att sätta en etikett som har positiv klang på någonting som egentligen handlar om att kanalisera skattepengar till privata företag. Ingenstans blir det så tydligt som just i äldreomsorgen. Tyvärr för denna kanalisering av skattepengar till privata företag med sig en rad andra konsekvenser. Staden tappar kontroll över verksamheten på olika sätt. Vi kan inte garantera att de som arbetar där har kollektivavtal. Vår måltidspolicy gäller inte, för att anknyta till dagens tema om miljö. Vi har inte heller möjlighet till samma insyn i verksamheten.

I stället för att ägna sig åt den här typen av valfrihet kanske man borde satsa lite mer på att säkerställa kontinuitet och snabb handläggning av de ärenden där äldre faktiskt behöver få plats på ett äldreboende.

Med detta yrkar jag avslag till förslaget. Vi i Feministiskt initiativ ansluter oss till den reservation som S och V har lagt.

Anförande nr 126

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! För det första vill jag bara korrigera en sak rent sakligt: Det saknas inte platser inom äldreomsorgen i Stockholm. Vi har uppemot ca 1 000 tomma platser. De som får biståndsbeslut om en plats på ett äldreboende får också en plats inom lagens ramar på tre månader. Sedan kanske man inte alltid får en plats på det boende man önskar – det är kö till vissa boenden – men det är nog svårt att åtgärda. Generellt saknar vi alltså inte platser än så länge på äldreboenden.

För det andra ställs frågan: Vad innebär valfrihet när man har valt kommunen och sedan får en privat utförare? Men om vi läser er reservation ser vi att ni vill återkommunalisera två privata utförare. Vad är det för valfrihet om man har valt en privat utförare men får en kommunal? Den frågan kan jag lika gärna ställa tillbaka, och detta vill ni nu göra med två fall bara i kväll plus alla andra fall där ni har velat göra det tidigare.

Anförande nr 127

M a r i a J a n s s o n (FI): Jag tänker att valfriheten handlar om att det är individen som ska välja. Att man då inte har plats på det boende som man har valt är ju att likställa med något slags platsbrist. Dessutom är det många äldre som upplever att de faktiskt inte får plats fast de tycker att de behöver det. Det rapporteras i tidningarna hela tiden. Man kan förstås säga att vi har 1 000 platser lediga, och det är ett problem i sig när det nu är många som vill ha ett boende.

Jag tycker att det viktiga, och poängen i det vi talar om nu, är den ideologiska frågan. Är det staden som ska bedriva verksamheten, eller ska vi låta privata företag göra det här? Och i vilken utsträckning ska man kanalisera skattepengar till privata företag?

Anförande nr 128

M a r g a r e t a S t a v l i n g (S): Ordförande, ledamöter! Först vill jag bara säga något om att stadsdelarna har beställt det här. Det är ju era partikamrater; ni pratar väl med dem? Det gör vi inom minoriteten.

Låt oss säga att man har valt att bo på ett boende och det är väl fungerande och man vill bo kvar där – man tycker om det och trivs – och det sedan går ut på upphandling och det kommer något nytt. Ska man då välja att flytta? Ska man lämna sina omgivningar och lämna de människor som man har omkring sig, boende och så vidare, utan att veta vad man får för någonting? Det är varken frihet eller val.

Det här handlar om de kanske sköraste människor vi har i vårt samhälle – förutom knattingarna, alltså barnen. Äldre människor är ofta sköra. Om man är dement är man ännu mer utsatt och skör. När vi har verksamhet i egen regi har vi också andra möjligheter till insyn. Vi har andra möjligheter till inflytande och andra möjligheter till rådgivet. Det blir också en kontinuitet; man byter inte vart femte eller sjätte år som det kan vara med de privata.

Det finns olika saker som man ska upphandla i en stad. Men de här sköra dementa människorna lämpar sig inte att utsätta för sådant här. De behöver kontinuitet, de behöver veta vad som händer och de behöver sin omsorg.

Bifall till S och V:s reservation!

Anförande nr 129

E v a S o l b e r g (M): Fru ordförande! Jag tror att vi är ganska överens, Margareta, om att de äldre och i synnerhet denna grupp individer behöver vara med i hela processen. Det här med avtal har tagits upp flera gånger under kvällen. Det är därför vi nu gör den här centralupphandlingen – för att få bättre styrning och bättre uppföljning.

Men det kommer inte att bli någon annan typ av verksamhet. De äldre är kvar, de dementa är kvar, och det är deras och deras anhörigas behov som styr. De är kvar i verksamheten, och det är därför man nu också tittar mycket mer på hur det hela kan följas upp. Som flera har sagt tidigare har avtal sagts upp förr, och man har tagit in nya. Det beror på att man hela tiden måste följa upp om vi får det som de äldre behöver. Det är det man kan göra på det här sättet. Det finns alltså ingen konflikt i att vi skulle tycka att det är mindre viktigt att de äldre är med. Tvärtom – de kommer att få vara med, och deras anhöriga kommer också att vara med. Vi ska undvika just detta hattande och vara mer tydliga när det gäller hur vi följer upp de avtal vi har och de krav vi har ställt.

Anförande nr 130

M a r g a r e t a S t a v l i n g (S): Det blir ju ändå nya utförare, nya människor och nya rutiner. Det här är gamla och sköra människor som man inte ska utsätta för det. Om man har egenregi har man en helt annan möjlighet att se till att man får den kontinuitet och den rådgivet som de behöver, och man kan ändra på det som behövs.

Anförande nr 131

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag kan inte låta bli att kommentera några saker som har kommit upp under debatten.

Erik Slottner säger att det här är ett formaliaärende. Det är det verkligen inte. Detta är *inte* ett formaliaärende. Varje sådant här ärende är i mitt tycke väldigt principiellt, i synnerhet när man nu flyttar över centrala upphandlingar från äldrenämnden till kommunstyrelsen. Det är betydande.

Miljöpartiet vill ha mer mångfald. Vi har 35 procent i egenregi av helheten. Ska vi lägga det under klubban också? Vi får väl se hur det blir under mandatperioden.

Jag tror att det var Fritz du hette, du som sa: Ska inte de gamla få veta vilken utförare som kommer? Sedan när har de boende fått välja en ny utförare? Det är fullständig sekretess på upphandlingar. Den enda som äger rätt att fatta beslut om vilken utförare som kommer efter detta beslut är stadsdirektören – ingen annan. De äldre får inte välja, om de nu råkar bo på ett boende.

Det är ingen idé att försöka slå blå dunster i ögonen på mig. Jag är alldeles för gammal för att ta det.

Anförande nr 132

U l l a H a m i l t o n (M): Det är en rörande omsorg om de äldre i den här debatten. Därför skulle jag tycka att det vore intressant att få ett svar på frågan: På vilket sätt fick de äldre påverka när ni återkommunaliserade äldreboenden?

Anförande nr 133

M i r j a R ä i h ä (S): Men det är ju så offentlig upphandling fungerar! Det är aldrig den äldre som får fatta beslut annat än första gången. Det tror jag att jag har sagt.

Anförande nr 134

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, fullmäktige! Jag vill gärna kommentera att det jag försökte säga – även om det blev lite rörigt sist – är att där staden har huvudmannaskap bör vi kanske börja med att se över vilken kapacitet staden också ska ha som egenregi. Vi bestämmer oss för vad vi behöver ha i egen regi för att det ska vara kvalitetsmässigt och ekonomiskt försvarbart, och sedan slutar vi helt enkelt att konkurrensutsätta detta. Det tycker jag vore en jättebra strategi, och det var precis den strategin jag själv hade förra mandatperioden. Jag kände att Östermalm behövde ha en viss kapacitet för att det ska bli både kvalitetsmässigt och ekonomiskt försvarbart och för att det ska finnas kunskap i Östermalms stadsdel om hur man bedriver äldreomsorg. Det är nämligen kommunens förstahandsansvar. Dit vill jag.

När vi tar tillbaka upphandlad verksamhet i egen regi, som Erik Slottner var inne på, byter vi visserligen utförare. Men det gör vi ju när vi upphandlar också! Det är det som är själva besvärligheten med upphandlingarna: Vi byter utförare. Det är det som är kruset. Vi tvingas byta utförare vare sig vi upphandlar eller tar tillbaka i egen regi. Det

är bara när vi har bestämt oss för att vi vill ha viss kapacitet i staden som drivs i egen regi som är ekonomiskt och kvalitetsmässigt försvarbart så att staden verkligen tar ansvar för sin egen äldreomsorg som vi slutar att byta utförare hela tiden. Sedan kan vi se till att det blir LOV-upphandlingar på andra verksamheter. Det går faktiskt att göra.

Anledningen till att Tussmötegården nu går ut på upphandling är inte bara att stadsdelen har kommit på det, utan det beror på att det står i budgeten att verksamheterna ska konkurrensutsättas. Det är en ideologisk styrning från er sida; jag är hemsk ledsen. Ni anklagade oss hela förra mandatperioden för att vi ville återkommunalisera precis allting. Det har aldrig någonsin varit vår ambition, och det är det inte i dag heller. Eftersom ni var så ihärdiga med att hela tiden anklaga oss för ideologiska återkommunaliseringar får ni väl helt enkelt leva med att vi anklagare er för att ni bara håller på med ideologiska privatiseringar. Vi är ideologiska, allihop. Så här kan vi hålla på i evigheter. Det bästa vore om vi faktiskt kunde komma fram till en hållbar strategi för Stockholms stads äldreomsorg.

Anförande nr 135

M a r i a n a M o r e i r a D u a r t e (MP): Hej Torun! Det jag alltid har respekterat med dig är att du är ideologisk ända ut i fingertopparna, och du står för det. Det är en egenskap inom politiken som jag beundrar. Men – det måste självklart komma ett men – du själv resonerar på ett visst sätt. Alla andra resonerar också på ett sådant sätt: att det aldrig förekom upphandlingar under förra mandatperioden. Och vi vet båda två att det inte stämmer.

Jag samarbetade med er under förra mandatperioden, och jag satt själv i opposition under mandatperioden före den. Det här är alltså min tredje mandatperiod. Jag har sett detta från den här sidan, jag har sett det från den andra sidan och nu ser jag det från det här hållet eftersom jag själv är med i det grönbåla samarbetet. Det är så det fungerar. Det var så det fungerade under förra mandatperioden, och det fungerar så den här mandatperioden också. Det finns någonting absurt i detta att varenda person som har stått här i talarstolen från er sida påstår att detta inte skedde under förra mandatperioden. Så var det inte.

Anförande nr 136

T o r u n B o u c h e r (V): Jag tror inte att du riktigt lyssnade på vad jag sa. Jag sa aldrig att vi inte upphandlade under förra mandatperioden. Vad jag sa var att mitt mål var att vi skulle ha egen regi i tillräckligt stor kvantitet som var ekonomiskt och kvalitetsmässigt hållbart i varje stadsdel. Jag tog strid för att vissa äldreboenden skulle vara i egen regi.

Däremot tog jag inte strid för *alla* äldreboenden. Jag tyckte inte att det var intressant. Jag tyckte att det var intressant att börja bygga en stad där staden själv har egen kapacitet och egen ekonomi för äldreboende. Det tycker jag fortfarande, och jag tror faktiskt fortfarande att vi skulle kunna komma fram till en sådan lösning.

Anförande nr 137

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag har sagt det förr, och jag måste uppenbarligen påminna om detta: Beslutet i kväll handlar om att *ett* boende, som i dag drivs i kommunal regi, ska gå ut på upphandling. Detta enda boende ligger i en stadsdel som har en hög andel egenregi i sin äldreomsorg. Och ni i oppositionen kallar detta för ideologiskt driven privatisering av Stockholms äldreomsorg. Tycker inte Torun Boucher att detta är att överdriva aningens, i alla fall?

Anförande nr 138

T o r u n B o u c h e r (V): Torun Boucher tycker att äntligen får jag säga detta till er – ni som tjtade så himla mycket om detta under förra mandatperioden! Jag ska bara replikera: Ni gör också ideologiska privatiseringar i precis lika hög eller låg grad som vi gjorde ideologiska återkommunaliseringar under förra mandatperioden. Ni får helt enkelt äta upp den kakan under den här mandatperioden; det är jag helt trygg med att ni får göra.

I övrigt är Tussmötegården precis ett av de där ställena som jag antagligen skulle ha tagit strid för förra mandatperioden om det hade varit en fråga. Det är en akademisk nod, som är viktig för Enskede-Årsta-Vantör. Det är en central äldreomsorgsenhet, och jag tycker att det är väldigt tråkigt att den nu försvinner från den egna regin.

Dessutom tycker jag att vi för närvarande ska sluta upphandla egen regi och börja titta på en mer långsiktigt hållbar strategi när det gäller upphandlingar av äldreomsorg i Stockholm stad.

Anförande nr 139

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, ledamöter! Jag har ett par saker som jag inte hann med att säga tidigare. Jag tycker att vi hamnar på en lite olycklig nivå när vi pratar i ett makroperspektiv. Det jag vill lyfta fram är just personalen, i synnerhet när det kommer till Tussmötegården. Personalen och brukarna ska vara delaktiga. Är det någon som har frågat dem vad de själva vill?

Jag har pratat med flera människor som är jätteoroliga över detta. Brukarna har varit nöjda med verksamheten, och personalen är såklart jätteoroliga nu och undrar vad som kommer att hända med deras arbetsplats.

§ 21 Motion om utredning av investering i vindkraftverk

Anförande nr 140

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Nu ser vi den stora nackdelen med att vara en flitig motionskrivare. Följande fem motioner är det jag som är föredragande för, så ni kommer att få höra min ljuva stämma i två timmar – hurra!

Den 27 september, alltså för inte alls länge sedan, demonstrerade miljontals människor över hela världen för klimatet och för att det är dags för politisk handling. Det är allvar nu. Vi måste lägga om vår ekonomi, vi måste förändra vårt sätt att leva och vi måste investera på nivåer som vi inte har sett förut om vi ska hinna ställa om. Det är helt avgörande att vi kan bryta fossilbolagens makt och ställa om till fossilfritt fortare än vad vi någonsin hade kunnat tro för bara ett antal år sedan.

Motionen handlar om att staden ska utreda förutsättningarna för att genom sina bolag investera i egna vindkraftverk för att bryta vårt eget fossilberoende och vara en aktiv och pådrivande kraft i energiomställningen. Ett enda förnybart energislag kommer självklart inte ensamt att räcka för att vi ska kunna göra oss av med kärnkraften och den fossila energin. Men vi tror att vindkraft kommer att vara ett av de viktigaste energislagen om vi ska lyckas minska koldioxidutsläppen.

Det finns också många fördelar med vindkraft. Den tekniska utvecklingen har ökat effektkapaciteten betydligt de senaste åren. Kostnaden för att bygga nya vindkraftverk har minskat, och faktum är att vind och sol ofta är de billigaste alternativen för nyproduktion – långt billigare än till exempel kärnkraft. De svenska förhållandena är också på många sätt ideala just för vindkraft. Vi har en lång kuststräcka och goda vindförhållanden. Det blåser mer under vintertid, då vi också förbrukar mest el. Vi har en utmärkt möjlighet att förena vindkraften med vattenkraften, där vi kan reglera och lagra på ett annat sätt.

Vi har skrivit motionen för att vi tror att staden genom våra bolag aktivt kan bidra till vindkraftsutbyggnaden. Majoriteten har valt att besvara motionen, vilket vi tycker är synd. Vi tycker att den ska bifallas. Vindkraftsfrågan ska ses över inom ramen för den pågående revideringen av riktlinjerna för förnybar energi. Det är en utredning där fokus uttryckligen ligger på solenergi och inte på vindkraft.

Det är många frågor att ta ställning till här. Ska vi investera i uppförandet av ett nytt vindkraftverk? Ska vi köpa ett befintligt? Ska det vara andelsägande eller PPA? Ska produktionen lokaliseras inom det regionala elnätet eller stamnätet? Pratar vi land- eller havsbaserad vindkraft? Är det genom bostadsbolagen vi ska investera, eller är det dags för staden att starta ett eget sol- och vindkraftsbolag? Alla de här sakerna förtjänar en egen utredning.

Det är också olyckligt att majoriteten redan nu lutar åt PPA, Power Purchase Agreement på engelska, vilket är ett ganska passivt sätt att förhålla sig till den vindkraftsutbyggnad som krävs för att klimatomställningen ska komma till. Vi tycker att vindkraft ska prövas i en egen utredning. Alla alternativ prövas förutsättningslöst.

Därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 141

Borgarrådet L u h r (MP): Fru ordförande! Tack, Clara, för en bra motion! Vi har, som vi har sagt många gånger i dag, en stor utmaning i att lyckas med en klimatomställning snabbt nog. Att bidra till att den nordiska elmixen, som är ganska ren i dag, ska bli ännu mer fossilfri är *en* del som kommer att bidra till både Stockholms och Sveriges omställning. Alla pusselbitar behövs.

Som det är i dag köper Stockholm bara miljömärkt el, vilket är bra. Däremot skulle vi kunna få ännu större klimatnytta om vi kunde trycka på för ännu mer produktion av ny sol och ny vindkraft som kan kopplas in på elnätet. Här finns det flera vägar att välja bland. Det är därför någonting som vi kommer att behöva fortsätta att utreda vitt och brett under de kommande åren. Marknaden för förnybart bara exploderar, och det händer saker hela tiden.

I den studie som vi har gjort nu för kommande elupphandlingar visar det sig att just PPA, som är en typ av bilateralt elhandelsavtal där man skriver ett långsiktigt avtal för att köpa vindkraftsel från specifika vindkraftsparker som driftas av producenten, just i dagsläget ser ut att vara ett bra och prisvärt alternativ för Stockholms stad. Jag hoppas på att vi i kommande elupphandlingar kommer att få in, se och bidra till mer förnybar el från just vindkraft.

Jag skulle precis som Clara vilja slå håll på myten om att det inte blåser på vintern. Den svenska vindkraftsproduktionen är som störst just på hösten och på vintern. Detta säger jag med anledning av Sverigedemokraternas reservationstext.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 142

F r i t z L e n n a á r d (M): Mycket bra har redan sagts av Katarina Luhr, men jag vill ändå tillägga ett par saker. Att vi tar ansvar för vår gemensamma miljö och minskar stadens klimatpåverkan är naturligtvis av största vikt. Det är också glädjande att se att staden redan effektivt arbetar med att minska sin klimatpåverkan både genom att använda energi effektivare och genom att ersätta fossila bränslen med förnybart.

Exempelvis tycker jag att det är alldeles ypperligt med utfasningen av kolkraften i Värtan, en åtgärd som förväntas minska stadens utsläpp med uppemot en tredjedel. Det är en åtgärd som ger mycket effekt för att minska vår klimatpåverkan. Riktigt samma potential ser jag inte med kommunala vindkraftverk. Staden köper, som Katarina just sa, redan i dag 100 procent förnybar elektricitet. Detta förslag skulle därför nödvändigtvis inte direkt minska påverkan från stadens egen elkonsumention.

Staden köper som sagt redan in 100 procent förnybar el, och dessutom till en rimlig kostnad. Det är kanske ingen överraskning att Vänsterpartiet tycker att vi ska ha politisk kontroll över produktionsmedlen, men jag anser att när vi redan i dag har

möjlighet att köpa in billig och miljövänlig el till konkurrenskraftiga priser saknas en uppenbar anledning att äga egna vindkraftverk.

De besparingar man hoppas på att det här ska leda till är inte heller säkerställda. Det gäller investeringar som ska återtas över lång tid. Det finns politiska risker, som att ny teknik radikalt ändrar ekonomin i det hela. Som Katarina har påpekat föreligger redan nu ett uppdrag om hur vi ska se över våra riktlinjer för egen energiproduktion. Det kan mycket väl finnas tillfällen då det är motiverat för staden att vara engagerad i energiproduktion. Men jag är som sagt mycket skeptisk till att detta ska ske genom ett eget ägande av vindkraftverk.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 143

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Sverigedemokraterna är inte negativa till att vi bygger ut vindkraften som energikälla, men vi vill också understryka att vi även fortsättningsvis kommer att vara beroende av kärnkraften. Vi är också av den uppfattningen att vindkraftverk inte är så väl lämpat för Stockholm med tanke på att det är en relativt tätt bebyggd stad.

Med detta yrkar jag bifall till vårt avslagsyrkande i kommunstyrelsen.

Anförande nr 144

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Att SD vurmar för kärnkraften är väl inte direkt förvånande. De har dock mött sin överman i verkligheten. Faktum är att förnybara energikällor är både billigare och mer hållbara, och de går dessutom snabbare att bygga ut än kärnkraft. Behovet av att stabilisera klimatet är dessutom akut, medan kärnkraften är trög. Det är bara att titta på Finland, till exempel, och det oerhörda fiasko vad gäller utbyggd kärnkraft som vi kan se där. Det visar tydligt varför kärnkraft inte är en hållbar väg att gå.

Nu ska inte detta vara en kärnkraftsdebatt, utan vi ska prata vindkraft. Jag vill bara förtydliga att det självklart är bättre att besvara motionen än att avslå den. Men motionens intentioner tillgodoses inte på något sätt genom nuvarande revidering, som man hänvisar till. Jag tycker att man borde läsa miljöförvaltningens svar, som skrevs fram till sammanträdet den 11 juni. Det motsäger mycket av den argumentation som vi fick höra av Moderaterna tidigare. Jag skulle också vilja hänvisa till majoriteten i miljö- och hälsoskyddsnämndens eget förslag till beslut den 11 juni. Man skriver så här: Vi anser därför att ett eventuellt uppdrag till kommunstyrelsen om utredning av vindkraft skulle behöva ges ett bredare uppdrag att undersöka hur klimatnytta och ekonomi kan gynnas av olika strategier för att påskynda omställning till mer förnybar el i stadens elmix. Det är alltså ett ganska brett utredningsuppdrag.

Stadshus AB skriver också att en utredning skulle bli omfattande, då det är komplexa samband och förutsättningar som behöver utredas. Det är alldeles riktigt; det är därför vindkraften behöver en egen utredning, och det är därför de frågeställningar vi har lyft

här inte kan tillgodoses genom den pågående revideringen, som uttryckligen fokuserar på solenergi. Det står också i handlingarna.

Jag vill förtydliga att det finns många olika sätt att investera i vindkraft. Jag rekommenderar en skrift från Sveriges Kommuner och Landsting som är bra även om den har några år på nacken. Det är lite skattetekniska saker som har förändrats, men man kan ändå se olika strategier som en kommun som vill investera i vindkraft behöver ta ställning till. Det kan vara andelsägande, PPA, att köpa befintliga vindkraftverk och uppförande av nya. Det man trycker på, vilket gjordes redan under alliansregeringen, är att man gärna ser att kommuner och myndigheter är aktiva i utbyggnaden av vindkraft. Jag menar att PPA är passivt.

Vad gäller lokalisering kan man göra som Sigtuna, till exempel, och lokalisera ett vindkraftverk i en vindkraftspark utanför kommunens gränser, som exempelvis Ockelbo, som har en stor vindkraftspark. Problemet är dock att vi, som vi alla vet, har en kapacitetsbrist eller effektbrist i elnätet. Vi behöver öka vår lokala elproduktion. Jag tycker därför att det är intressant att titta på Sörmland och Uppland men också till exempel på havsbaserad vindkraft. Den är visserligen dyrare, men den har långt högre effekt än den landbaserade.

Utifrån det Katarina säger och utifrån det hon själv har skrivit i nämnden tycker jag att vi ska bifalla motionen om vi menar allvar med att pröva olika alternativ för vindkraft och se viket som passar Stockholm bäst. Vi kan ta steg framåt, och detta är en utredning och ingenting som vi tar ställning till i dag när det gäller vilket alternativ vi ska välja.

Anförande nr 145

Borgarrådet L u h r (MP): Det är inte så att man bara har tittat sol och PPA. Man har i utredningen tittat på olika sätt att upphandla vindkraft och då kommit fram till att just PPA är ett bra alternativ i dag. Men framåt, just för att det händer så oerhört mycket på området, tror jag att man kommer att behöva kontrollera detta och göra om sådana här undersökningar.

Du sa att PPA är en passiv metod. Om man läser till exempel miljöförvaltningens tjänsteutlåtande kan man se att man även för PPA kan ställa krav på att det ska komma in ny vindkraft i nätet i den upphandling som man gör. Jag tycker inte alls att det är ett dåligt alternativ när det gäller att trycka på för mer förnybart i elnätet.

Anförande nr 146

Borgarrådet L i n d b l o m (C): Jag sa inte att PPA var ett dåligt alternativ. Jag tycker dock att det är passivt. Jag tycker att vi som kommun som har oerhört solida bolag skulle kunna ta ett aktivt steg och bidra till att också bära en del av riskerna för uppbyggnaden av vindkraftverk. När Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, rangordnar de olika alternativen rankar de själva just PPA som det minst aktiva. Det finns helt enkelt tydligare sätt att gå i bränschen för detta.

När det gäller utredningen är det bra att man har tittat på vissa alternativ. Men Stadshus AB säger själva i sitt remissvar att om man verkligen ska titta på vindkraftverk är det

en ganska omfattande utredning som skulle behövas. Någon sådan har man inte gjort, utan detta görs inom ramen för revideringen av riktlinjerna. Vi menar att det är så pass komplexa frågor med juridik, ekonomi, lokalisering och olika strategier för investeringar som vi behöver ta ställning till att det här förtjänar en egen utredning om vi nu menar allvar med att staden ska ta steg framåt och investera aktivt i ökad infrastrukturbyggnad.

§ 22 Motion om Stjärnmärkt demenskompetens

Anförande nr 147

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Nu är jag uppe i talarstolen igen – trevligt att se er, allihop! Detta är en motion som handlar om Stjärnmärkt demenskompetens. Jag har förlagt mina anteckningar, så jag får försöka minnas dem i huvudet.

Det här är en modell som utvecklades av Svenskt Demenscentrum tillsammans med Stockholms stad. Våra verksamheter, fyra hemtjänstenheter och ett vård- och omsorgsboende i Enskede-Årsta-Vantör, var pilotverksamheter när modellen togs fram. Detta är ett samarbete som blev lyckosamt, och det utmynnade i modellen Stjärnmärkt demenskompetens. Den har nu börjat sprida sig både till andra kommuner i landet och till exempelvis tyska delstater, som har varit intresserade.

Det jag tycker är viktigt och det som skiljer denna demenssatsning, som vi påbörjade under förra mandatperioden, från andra är formen. Det är väldigt vanligt att vi initierar olika typer av tvärsnittsutbildningar. Vi skickar alla biståndshandläggare på en utbildning i demens eller, som vi gjorde, initierar till exempel samarbete med Unizon, kvinnojourerna, för att lyfta frågan om mäns våld mot kvinnor även i den äldre gruppen. Vi gjorde också en spetsutbildning med Sophiahemmet för att ha en högskoleutbildning kring demens för biståndshandläggare.

Problemet med denna typ av utbildningar är att man kan utbilda all personal, men sedan är det personal som slutar. Man måste hitta ett sätt att bygga in kompetens i organisationen. Det som är intressant med denna modell är att det sker just en årlig uppföljning. För att man ska få behålla sin stjärnmärkning måste man precis på samma sätt som med Silviahemscertifieringen visa att kompetensen finns kvar i organisationen. Det betyder att 80 procent av medarbetarna vid varje uppföljningstillfälle ska ha genomgått och blivit godkända i utbildningsstegen. Det är alltså ett sätt att säkerställa att kompetensen, trots att vi gjorde en hel del demenssatsningar år ett, finns kvar också år tre.

Om jag fick välja helt fritt skulle vi i alla våra verksamheter inom äldreomsorgen i Stockholms stad ha antingen Stjärnmärkt demenskompetens eller Silviahemscertifiering. Jag skulle vilja ha det på varenda beställarenhet där det finns en biståndshandläggare som skulle kunna möta en person med demenssjukdom. Jag tycker att vi ska ha det på medborgarkontor och på bibliotek – alltså på alla de verksamheter som kan möta en person med demens och kognitiv svikt.

Svenskt Demenscentrum har till exempel i samarbete med stora affärskedjor – jag tror att det är Ica om jag inte missminner mig helt – om hur man ska bemöta personer med demens. Det här är inte bara en fråga för äldreomsorgen utan en fråga för hela samhället. Personer med demens rör sig överallt.

Jag tycker att den här kompetensen ska finnas i organisationerna, och då är den här utbildningsmodellen ett väldigt smart sätt att säkerställa att kompetensen finns kvar. Annars kan vi lägga jättemycket pengar på utbildning, och år två har hälften slutat. Då

riskerar man att personen med demenssjukdom inte får det stöd och den omvårdnad som man har rätt till.

Bifall motionen!

Anförande nr 148

Y v o n n e F e r n e l l - I n g e l s t r ö m (M): Ordförande, fullmäktige och åhörare – fast det finns visst ingen på läktaren! Tack, Clara, för din motion! Det är bra att vi alla här på olika sätt och från olika partier arbetar med ökad kompetens inom demensområdet. Det behövs, eftersom man beräknar att alltfler kommer att få en demenssjukdom. Därför är det också bra att olika stadsdelar arbetar med frågan även om det nu sker på lite olika sätt, med olika modeller och med olika metoder.

Äldrenämnden har enligt gällande reglemente till sin uppgift att i dialog med stadsdelsnämnderna samordna och utveckla äldreomsorgen i Stockholm. Därför brukar inte äldrenämnden förespråka en viss metod eller modell som stadsdelarna ska jobba efter utan stimulera stadsdelarna att utveckla äldrevården på ett generellt sätt. Det blir därför inte heller rätt att kommunfullmäktige bestämmer vilken modell man ska arbeta efter. Detta måste vi överlåta till stadsdelarna själva.

Vi vet att det finns ett antal bra metoder för att arbeta med den här frågan. Clara har berättat utförligt om Stjärnmärkt. Vi har Silviacertifiering. Vi har specialiserade hemtjänstgrupper. Det finns flera olika sätt att arbeta med demens, och det gör verkligen stadsdelarna på ett bra sätt. Det har varit ett lyft när det gäller vårt arbete med demens ute i stadsdelarna på olika sätt.

Jag vill understryka vikten av ledarskap och organisation, som är en naturlig förutsättning om man ska lyckas med detta arbetssätt, oavsett vilka metoder man använder. Kommunstyrelsen har därför ansett att motionen ska anses besvarad.

Jag tycker i sammanhanget att det är viktigt att nämna att 160 000 personer i Sverige lider av en demenssjukdom. Man behöver genom forskningen hitta orsakerna till att nervceller i hjärnan dör i förtid. I takt med att befolkningen lever allt längre kommer antalet demensdiagnoser också att öka avsevärt. I dag kostar demensvården ca 70 miljarder kronor per år i Sverige. Det är en kostnad som kommer att öka i takt med att människor lever allt längre. Drygt 47 miljoner människor i världen är drabbade av demenssjukdomar. Det innebär att en ny person får diagnosen demens ungefär var tredje sekund. Världshälsoorganisationen klassar sjukdomen som ett av världens största hälsoproblem.

Ju tidigare vi kan upptäcka tecken på sjukdomen, desto bättre är möjligheterna att ge rätt stöd och hjälp. Möjligen blir scenariot ljusare i framtiden när man bedriver omfattande forskning kring att hitta bromsmediciner, det vill säga att med mediciner försöka bromsa sjukdomsförloppet progression. Troligtvis kan vi inom en relativt snar framtid räkna med att många kan hjälpas helt eller delvis med denna typ av medicinering.

I övrigt yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag att anse motionen besvarad.

Anförande nr 149

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen och därmed bifall till motionen.

Det är helt rätt att det finns många olika sätt att öka kompetensen hos dem som arbetar med demenssjuka. Men det är de facto så att just denna grupp är den absolut svåraste gruppen att arbeta med när man jobbar inom äldreomsorgen.

Anledningen till att jag tycker att det är viktigt att bifalla motionen är att dess mening inte är att försöka att tvinga arbetssättet på samtliga stadsdelar. Motionens att-sats handlar om att främja detta arbetssätt, som har varit väldigt effektivt, för att öka kompetensen och bibehålla den på det enskilda gruppboendet eller den enskilda avdelningen på äldreboendet.

Nu låter det som att vi försöker tvinga på någon ett arbetssätt. Nej, vi vill bara att staden med äldreförvaltningen i spetsen ska främja ett smart arbetssätt som faktiskt har ökat kompetensen och förståelsen för dem som har den här typen av sjukdomar.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation.

Anförande nr 150

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, ledamöter, stockholmare! Arbetssättet Stjärnmärkt demenskompetens är något som vi är oerhört stolta över. arbetet påbörjades under den föregående majoriteten i form av en utbildningsmodell, främst riktad till hemtjänsteheter, särskilda boenden med flera.

Enligt VHO står vi på en global skala inför en fullkomlig demografisk explosion, då vi 2030 kommer att ha drygt 75 miljoner människor med demenssjukdom. År 2050 kommer siffran att ha stigit till 135 miljoner människor. En stor del av detta beror såklart på att vi lever längre liv. Samtidigt vet vi att vi ligger efter på en nationell skala, och Socialstyrelsen pekar på att vi har en kompetens- och kunskapsskuld. I den nationella demensstrategin är just utbildning ett av de sju områden vi behöver prioritera.

Forskning visar tydligt på att kommunikation mellan anhöriga och personal med en utökad demenskompetens är en grundförutsättning för en god demensomsorg. När detta inte fungerar leder det till otrygghet både hos personalen och hos den dementa. Mot denna fond skapades den stjärnmärkta demenskompetensen som ett pilotprojekt 2016–2017 med mycket goda resultat. Äldreförvaltningen konstaterar i sitt tjänsteutlåtande att enligt Svenskt Äldrecentrums uppföljning av piloten har stjärnmärkningen gett just detta: grundkompetens och trygghet i arbetet.

För mig är inte detta någon fråga som det egentligen borde finnas några politiska skiljelinjer i. Självfallet finns det flera vägar till att bredda kompetensen: specialiserade hemtjänstgrupper, Silviahemscertifiering etcetera. Alla vägar är bra utom de dåliga. Däremot vet vi att Stjärnmärkt demenskompetens är en jättebra väg.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 151

A b i t D u n d a r (L): Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag. Jag ska inte upprepa vad många har sagt här, men detta är verkligen en intressant modell. Det är självklart viktigt även utifrån Socialstyrelsens riktlinjer. Där påpekar man att kunskapen och kompetensen när det gäller demens inom vården och omsorgen är bristfälliga. Det är oerhört viktigt att vi uppmärksammar detta. Det är en i framtiden ökande problematik som vi måste vara observanta på. Vi måste försöka höja kompetensen hos personalen. Det är oerhört viktigt. Det gäller även chefer och ledning.

Jag vänder mig däremot mot en sak. Man säger här att det inte ska uppfattas som att man tvingar stadsdelarna. Men det är precis så jag tolkar detta. Vi har investerat i stadsdelarna, till exempel i min stadsdel, Hägersten, både i år och under förra mandatperioden. Då började man med Silviahemscertifieringen. Vi fortsätter med det inom stadsdelen just för att inte tappa kompetensen och för att höja ännu fler olika grupper inom förvaltningen som kommer i kontakt med äldre.

Signalerna blir att man befrämjar bara denna modell. Jag menar att det finns massor med andra modeller och områden: lågaffektivt bemötande, välfärdsteknik och andra. Det kommer också att bli fler modeller eftersom mycket forskning pågår inom området. Jag tycker att det blir märkligt att fullmäktige ska besluta. Jag säger som Pensionärsrådet: Låt stadsdelarna bestämma! Det tycker jag är oerhört viktigt. Det är den hållning vi ska ha och detta vi ska hålla oss till eftersom det är stadsdelarna som äger frågan. Det ska inte vara upp i fullmäktige att besluta vilken modell vi ska använda i stadsdelarna.

Anförande nr 152

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag skulle vilja uppmana dig att läsa att-satsen som vi föreslår. Det handlar om att främja arbetssättet, inte om att påtvinga.

Självklart ska inte denna metodik ersätta till exempel Silviahemscertifiering. Men den här modellen är som sagt framtagen av Svenskt Demenscentrum. Den bygger på Socialtjänstens nationella riktlinjer, på Demens ABC och på Demens ABC plus och på Checklista demens. Det är sådana saker som vi ska följa som kommun, och jag tycker att vi borde hitta en metodik för att grundkompetensen ska finnas i alla våra organisationer – både dem som är direkt inriktade på äldreomsorg och där man kan möta personer med demens och kognitiv svikt. Det kan också vara personer under 65 år.

Jag anser att man som medborgare med demens och kognitiv svikt ska ha rätt att möta personal som har grundkompetens om just demens oavsett var någonstans man vänder sig. Detta är ett främjande; det är inte ett påtvingande. Det är ingen som kommer att tvinga någon att sluta med Silviahemscertifiering – tvärtom.

Anförande nr 153

A b i t D u n d a r (L): Jag har läst motionen, och som jag sa är den absolut intressant. Men det blir indirekt så att fullmäktige beslutar att man ska befrämja och ta fram en enda modell. Det är inte säkert att andra modeller är sämre, utan tvärtom. Ibland kan de komplettera varandra. Det gäller till exempel sådant som vänder sig till anhöriga, till de nätverk som finns kring de äldre och så vidare. Det är också oerhört viktigt. Men att plötsligt komma med detta tycker jag inte är bra. Även Pensionärsrådet tycker så, och de förvaltningar som har yttrat sig i frågan håller med. Ni håller den linje som ni föreslår, och jag uppfattar det som att man framhåller bara denna enda modell. Det kan till och med ta död på kreativiteten, och signalerna får motsatt effekt. Stadsdelarna ska ansvara!

Anförande nr 154

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Tack för många bra inlägg hittills! Det visar verkligen på vilken stor utmaning det ökade antalet personer med demenssjukdomar är och innebär och hur otroligt viktigt det är att vi i verksamheterna blir bättre på att bemöta och ta hand om alla de människor som är drabbade av olika former av demenssjukdomar.

Precis som både Yvonne Fernell-Ingelström och Abit Dundar har framfört ökar antalet personer med demens inte bara i Sverige utan runt om i hela världen. Yvonne sa att var tredje sekund beräknas en person insjukna i demens. Kunskapen och omsorgen om personer med demenssjukdomar är alltså en jättestor utmaning framöver. Både den tidigare majoriteten och den här tar detta på stort allvar, och det är också därför vi redan gör så mycket och jobbar så mycket med frågan. Jag kan säga att för mig som äldreborgarråd är denna fråga viktig.

Jag tycker att Stjärnmärkt är en jättebra modell. Jag har ingenting emot Stjärnmärkt, och i det avseendet är inte detta någon dålig motion. Men vi har 14 stadsdelsnämnder, och ansvaret för äldreomsorgen ligger på stadsdelsnämnderna. De måste få tillåtas jobba på olika sätt; annars försvinner liksom idén med att ha olika stadsdelsnämnder. I motionen låter det som att man bara jobbar med Stjärnmärkt i en stadsdelsnämnd. Men man gör det i fem stadsdelsnämnder i dag. Därutöver jobbar fem stadsdelsnämnder med Silviahemscertifierade verksamheter. 10 av våra 14 stadsdelsnämnder jobbar alltså redan med Stjärnmärkt eller Silviahemscertifierade verksamheter. De andra fyra jobbar på andra sätt med att bli bättre inom området.

Vi gör kompetensutvecklingssatsningar på att fortbilda personalen i demenskunskap. Det innebär att vi redan främjar bland annat Stjärnmärkt eftersom så kallade KUS-medel även för 2019 har gått till att stjärnmärka verksamheter. I och med denna höst har dessutom alla stadsdelar, eller kommer att ha, kompetensen på beställarsidan vad gäller demenskunskap. Bara den här hösten skickar Stockholms stad runt 20 biståndshandläggare på den särskilda Silviahemsutbildningen för biståndshandläggare. Jag har varit väldigt angelägen om att vi skulle skicka ett stort antal.

Vi gör alltså mycket. Stadsdelsnämnderna jobbar på olika sätt. Många jobbar med stjärnmärkning, och jag hoppas att fler kommer att göra detta. Jag menar att vi egentligen redan nu främjar detta arbetssätt, och därmed är motionen besvarad.

Anförande nr 155

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag vill bara understryka en sak. Det motionen talar om är att modellen arbetades fram i Enskede-Årsta-Vantör. Det är tack vare våra hemtjänstmedarbetare i de fyra hemtjänstenheterna och Mårtensgården som modellen över huvud taget finns. Det var där den testades, och det var där den arbetades fram. Våra medarbetare fick direkt vara med och påverka hur modellen skulle läggas upp – den som nu sprids runt om i landet och även internationellt.

Det jag menar är att man har rätt till gott bemötande på en grundnivå. Jag vill verkligen understryka att det här handlar om en grundkompetens, och den menar jag ska finnas i alla stadsdelar. Man ska ha rätt till ett gott bemötande oavsett vilken instans i staden man vänder sig till.

Sedan ska man absolut jobba med olika typer av utbildningar som svarar mot de direkta behov som finns i verksamheterna. På vissa verksamheter kan det finnas ett jättestort behov av utbildning i lågaffektivt bemötande. Det är jättebra. Men det här handlar om att säkerställa en grundkompetens. Du hänvisar till KUS, alltså kompetensutvecklingsfonden. Jag har ett medskick: Fyll på den fonden! De medel ni nu använder avsatte vi. Om ni vill att arbetet ska fortsätta måste fonden fyllas på.

Anförande nr 156

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Ordförande! Egentligen var det inte så mycket att replikera på. Det finns fortfarande pengar kvar i kompetensutvecklingsmedlen, så de kommer även 2020 – vilket vi ser om vi läser budgeten – att användas för att utveckla våra anställda inom äldreomsorgen både på beställarsidan och i verksamheterna, bland annat inom demenskunskap men också inom en del annat.

Jag delar bilden av att våra anställda behöver en grundkunskap i de här frågorna, och jag menar att vi främjar detta på många olika sätt. Men stjärnmärkning är icke det enda, och det är också därför vi kan jobba på många andra olika sätt. Det gör vi också i staden.

Anförande nr 157

T o r u n B o u c h e r (V): Fru ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen och dessutom verkligen tacka Clara och Robert för detta flitiga motionsskrivande. Nu har vi en massa debatter om äldreomsorg, och även om vi ibland är lite väl överens känner jag att det kanske är ett slags kompetenslyft för hela fullmäktige att vi äntligen håller på och diskuterar äldreomsorg så mycket här i salen.

Jag vill gärna bland annat framhålla att jag tycker att det är bra att Erik Slottnér lyfter kompetensutvecklingsmedel för reflektionsledare. Det är jätteviktigt också när det

gäller demensfrågorna. Det är jättebra att staden har Silviasystrar; jag har själv varit med om både Silviacertifiering och utdelning av examensbevis av nya Silviasystrar. Det är jättebra! Den stjärnmärkta demenskompetensens styrka är att det är hela arbetsstyrkan som får denna grundutbildning genom Svenskt Demenscentrums ABC-utbildning.

Den politiska styrningen, som ni är så oroliga för, finns för alla de insatser som Erik Slottnér nämner i sina synpunkter. Alltihop är resultat av budgetprioriteringar; det är så himla självklart! Om vi vill ha en spridning även av Stjärnmärkt demenskompetens behöver vi budgetprioriteringar. Det verkar vi också i och för sig vara överens om, så jag förstår inte riktigt denna konfliktlinje.

Svenskt Demenscentrum arbetar oavbrutet för ett demensvänligt samhälle på alla nivåer. Clara nämnde handeln i sitt inlägg, så jag kan inte låta bli att berätta om det. Svenskt Demenscentrum delar varje år ut ett pris som heter Årets mest demensvänliga butik. Vad handlar det egentligen om? Jo, det handlar hur butiken kan vara anpassad för personer med demens. Hur är den möblerad? Hur är den ljussatt? Vilken typ av musik spelas? Jag har fortfarande inte sett det någonstans, men vi skulle kunna ha en långsamkassa. Jag vet att Svenskt Demenscentrum har lyft frågan. Jag känner verkligen att även folk som inte har demens ibland skulle ha behov av en långsamkassa. Som ni vet finns det snabbkassor för oss som är stressade. Men en långsamkassa, där alla som känner sig lite långsamma och fumliga, inte hittar sina småmynt och så vidare, kan stå i lugn och ro utan att någon står bakom och är stressad vore kanske bra.

Hela detta sätt att se på samhället är lite grann det som den stjärnmärkta demenskompetensen handlar om. Hela personalstyrkan ska få en känsla för vad som behöver göras för att personer med demens ska må bra.

Jag vill bara snabbt tillägga att antalet personer med demens ökar därför att den äldre befolkningen ökar. Men faktum är, vill jag bara säga, att andelen sjunker. Vi blir friskare och mår bättre medicinskt. Det är det positiva i detta: Andelen sjunker!

Anförande nr 158

M a r i a J a n s s o n (FI): Jag ska inte bli så långrandig. Jag yrkar bifall till motionen. Jag är en relativ nykomling i denna församling; det här är min första mandatperiod. Jag har varit med i nästan ett år.

Ibland behöver man reflektera lite grann över arbetsformerna här i salen. När jag började sa mina partikollegor att alla motioner anses besvarade; så är det alltid. Och så är det ju alltid, det har jag märkt. Jag förstår att det var så här förra mandatperioden också och att det inte är någonting nytt. Men jag tycker ändå att vi behöver reflektera över det här, och det kanske vi kan göra när vi går hem härifrån. Oavsett om det är SD som har skrivit en motion som handlar om att lansera begreppet utträngningseffekter, som jag uppfattade att alla i den här salen var väldigt mycket emot, eller om Clara och Robert lägger fram en motion om stjärnmärkningen, som alla är för, blir svaret på motionen samma sak: Den anses besvarad.

Jag tycker att det skickar signaler om hur demokratin fungerar i vår sal, och jag tycker att vi alla borde fundera på om man inte ibland borde bifalla motioner även om de kommer från motståndarlaget.

Bifall till motionen!

§ 23 Motion om en handlingsplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna

Anförande nr 159

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Tack för denna motion! Tack för att jag äntligen får ha ett lite mer riktigt ärende och inte bara svara på olika frågor och sådant! Så skriv gärna fler motioner, så får jag möjlighet att prata mer!

Vi är ganska positiva till denna idé. Under tiden som ärendet har handlagts har vi arbetat fram vår budget, så jag har skrivit om detta manus fyra gånger, tror jag, beroende på när motionen skulle komma upp. Vårt förslag i det budgetförslag som finansborgarrådet presenterade häromveckan är att vi tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna i ett uppdrag till socialnämnden ska ta fram ett förslag till färdplan med tillhörande kostnadsanalys för införandet av en enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna.

Det finns nämligen en del saker som behöver utredas. Det handlar dels om kostnaderna, dels om vilken titulatur man ska ha och framför allt om vad titlarna ska innehålla. Det finns lite olika uppfattningar, dels mellan de olika fackliga organisationerna, dels mellan hur olika kommuner har valt att göra. Det handlar om vilken nivå man ska ha på antalet poäng och så vidare.

Det är helt klart att både Göteborg och Malmö redan är igång med detta, och de flesta fristående aktörer har redan börjat gå denna väg. Därför kan det vara viktigt för Stockholms stad att göra det här, inte minst för att vi ska kunna rekrytera kvalificerad arbetskraft till vår LSS-verksamhet framöver.

Jag har egentligen inte så mycket mer att tillägga än att vi som sagt ställer oss positiva till idén.

Anförande nr 160

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag såg det, Jan, i er budget. Jag tycker dock att det är lite roligt att ni väljer att kalla det "färdplan" i stället för att skriva "handlingsplan", som vi föreslog i motionen redan för ett år sedan. Men så kan man förstås inte göra! Ska man sno en idé från Vänsterpartiet – hur skulle det se ut?

Anledningen till att vi skrev motionen är en fråga som jag har brunnit för länge. Jag har arbetat som vårdare på ett av stadens korttidshem för barn och ungdomar med autism och intellektuell funktionsnedsättning i sex år. När jag anställdes hade jag inte ens slutbetyg från gymnasiet, utan jag läste in komvux under nattpassen de tider när det var lugnt. Det jag vill understryka är att detta arbete är ett avancerat sådant. Trots att jag inte ens hade slutbetyg från gymnasiet förväntades jag bland annat ta hand om barn och ungdomar med svår epilepsi. Det kunde handla om omfattande medicinering med långa medicinlistor, allvarliga födoämnesallergier, kommunikation med Bliss-tecken och Tidal och utåtagerande beteende. Vid ett tillfälle mottog jag till och med en delegation för skötsel av trakeostomi direkt från överläkare på Karolinska sjukhuset.

Men framför allt handlar denna typ av arbete inom LSS om att underlätta för personer med funktionsnedsättning att leva ett liv precis som alla andra. När vi började detta arbete under förra mandatperioden fanns inga enhetliga titlar eller kompetenskrav, ingen koll på kompetensnivån hos medarbetarna inom LSS och inga ordentliga och tydliga utbildningsvägar på gymnasial eller eftergymnasial nivå – och detta trots att vi talar om ett väldigt kvalificerat yrke inom vilket man redan nu har svårt att rekrytera personal med relevant kompetens. Det kommer inte heller att bli lättare under de närmaste åren.

Den vanligaste titeln i staden inom LSS är vårdare. Det är en otidsenlig titel som inte speglar yrkets karaktär eller innehåll. Det som är vårt stora problem inom staden är att vi har 29 olika titlar för detta yrke. Det gör att det är väldigt svårt att följa löneutveckling och kompetensnivåer och få ett samlat grepp om professionen. Det jag tycker är tråkigt är att vi har ett förlorat år bakom oss. Det första steget vad gäller denna yrkestitulering togs våren 2018. Vi fattade ett beslut om att införa enhetliga titlar, stödassistent och stödpedagog, i socialnämnden. Det skulle införas via nyanställning och validering. Det var över ett år sedan det här beslutet fattades.

Jag undrar framför allt: Vad har hänt sedan dess? Har personer nyanställts med befattningen stödassistent eller stödpedagog? Har det skett validering av kompetens hos befintlig personal? Vi har trots allt redan ett beslut i socialnämnden. Och återigen: Vad händer framöver? Det finns en aktivitet i budgeten, men det finns inga pengar. Våra chefer ute i verksamheterna har jobbat i Forum Carpe-nätverket i årtal. Alla vet vad som behöver göras, men det är ingen som förväntar sig att det ska ske över en natt.

Ni tycker uppenbarligen att motionen är så pass bra att ni har använt den i er egen budget. Jag bjuder på den. Men då kan vi också bifalla den och helt enkelt inte behöva förlora ytterligare tid. Vi vet vad som behöver göras. Vi behöver inte fler utredningar. Ta fram en handlingsplan nu!

Bifall motionen!

Anförande nr 161

Alexandra Mattsson Åkerström (V): Ännu fler vänsterpartister i talarstolen! Jag kan lova dig, Jan, att jag ska se till att du får komma upp i talarstolen oftare och komma med lite socialpolitiska idéer och så vidare.

Vi i Vänsterpartiet har skrivit denna motion. Det är en fortsättning, som Clara var inne på, på det arbete som vi påbörjade förra mandatperioden. Det handlar om att se över personalen inom LSS och deras arbetssituation. Det finns i dag 28 olika titlar, och utbildningsbakgrunden inom LSS är väldigt varierad. Vi menar att det behövs en handlingsplan nu, och för att detta ska komma till stånd behöver man avsätta pengar. Det är väl det utredningen ska komma med något slags analys av – vad det kommer att kosta.

Vi beklagar ändå att motionen inte kan anses bifallen nu när ni har plockat in detta i er budget för att ni tycker att det är så bra. De flesta remissinstanser tycker också att det

är bra, inte minst Rådet för funktionshinderfrågor. Det är klart att det kommer att innebära kostnader att utbilda fler, att validera kompetens och att få vikarietäckning när personal ska gå utbildning. Vi menar dock att det är en kostnad som staden måste ta för att höja statusen på de här yrkena och för brukarna. Det handlar också om att kunna rekrytera framöver; det är många som går i pension inom området.

Vi hoppas alltså att ansvarigt borgarråd kommer med svar på frågorna så att vi kan fatta beslut om det som nu kallas för färdplan men som egentligen är en motion från Vänsterpartiet om att ta fram en handlingsplan.

Anförande nr 162

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, ledamöter, stockholmare! Ännu en vänsterpartist i talarstolen! När jag började arbeta som personlig assistent 2004, när jag var 24 år gammal, gjorde jag det med ingångspunkten att jag hade bra koll på vad jag kunde förvänta mig i mitt yrke. Det hade jag inte. Vi måste vara bra på problemlösning, och vi ställs inför realiteter i vårt yrkesutövande som vi inte är rustade för att hantera.

Jag hade dock turen att ha en arbetsgivare som var en av dem som satsade på min utbildning, helt enkelt för att jag skulle klara mitt jobb. I det här sammanhanget är mitt yrke lätt att definiera både lagmässigt och när det gäller vilka verktyg jag behöver.

Vad gäller yrkesgrupperna inom LSS-området i kommunens regi är det egentligen en annan femma. De största problemen, som jag ser det, är precis de som lyfts i motionen – att det finns en rad otidsenliga yrkestitlar och att den formella kompetensen hos mina kollegor och nästan-kollegor varierar. Missförstå mig rätt, de gör ett fantastiskt jobb och är en absolut förutsättning för verksamheten. Däremot har de som kollektiv inte fått rätt förutsättningar för det. Det är inte heller alltid helt lätt att definiera vad de ska göra.

Ett exempel på kunskaper som blir allt mer relevanta, till exempel vid arbete med neuropsykiatriska funktionsvariationer, är att lagstiftningen ställer krav på kvalitetsarbete, dokumentation, hygien och livsmedelshantering som ligger på en nivå som jag skulle ha varit chanslös på. Utbildningsvägarna är splittrade och spretiga, och ett skäl till det är att de utbildningsanordnare som finns erbjuder så pass olika utbildningar. Vissa kommuner har till exempel egna utbildningar som är så pass specialiserade att de bara är gångbara inom den egna verksamheten. Självklart är detta till stor del en nationell angelägenhet.

Flera av de yrken vi diskuterar i dag lider av en brist på yrkesidentitet som jag tror är kopplad till att kompetenskraven ser så olika ut. En ganska tydlig och logisk konsekvens av detta är att gruppen halkar efter i löneutveckling. En annan lika allvarlig konsekvens är att det uppstår svårigheter att locka folk att jobba i de här yrkena. Det vi behöver är en långsiktig plan och att skapa vägar till utveckling och utbildning även för anställda inom de här yrkena.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 163

M a r i a J a n s s o n (FI): Ordförande, ledamöter! När man blir förälder till ett barn med funktionshinder, som jag har blivit, öppnar sig genast en ny värld. Ibland brukar jag jämföra med Harry Potter och hur det är när han för första gången kommer till Diagongränd och ser alla trollkarlsbutiker. Det här är en värld som inte alla möter. I denna Diagongränd för föräldrar finns bland annat väldigt mycket jättebra personal. Men det är svårt att rekrytera personal, och det är svårt att kvalitetssäkra personalen. På det sättet tror jag att detta är ett steg i rätt riktning för att vi ska kunna rekrytera kompetent personal som möjliggör för föräldrar till barn med funktionshinder och för funktionshindrade att leva ett så normalt liv som möjligt.

Jag vill återigen yrka bifall till motionen, som vi alla är överens om men som ändå anses besvarad. För Feministiskt initiativs räkning yrkar jag bifall till motionen.

§ 24 Motion om halvering av tomträttsavgälden för seniorbostäder

Anförande nr 164

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Hallå allihop – kul att se er igen! Vi står inför stora demografiska förändringar; det har ni hört mig säga väldigt många gånger i den här talarstolen under föregående mandatperiod. Det vi också har framför oss är, allt annat lika, ökade kostnader inom äldreomsorgen med 38 procent fram till 2040. Det ligger alltså i stadens intresse att med alla till buds stående medel skjuta upp behovet av kostnadskrävande och omfattande vård- och omsorgsinsatser, till exempel särskilda boenden.

Det gäller att på olika sätt, till exempel genom en äldrevänlig stad i stadsplaneringen, främja ett så självständigt och aktivt liv som möjligt för stadens äldre befolkning. Här är bostaden en nyckelfråga. Den som bor tillgängligt och har möjlighet till social samvaro har också möjlighet att få intellektuell stimulans, att ta sig ut och att upprätthålla den fysiska förmågan. Det är någonting som både gynnar den enskilda individen och stadens ekonomi.

Under förra mandatperioden gjorde vi väldigt mycket på den här fronten. Vi fördjupade äldreboendeplanen till att även innefatta seniorbostäder. Vi gav ett uppdrag till Micasa att bygga. De fick inte bygga seniorbostäder tidigare. Vi införde en indikator om 300 seniorbostäder upplåtna med hyresrätt varje år eftersom vi vet att efterfrågan på just seniorbostäder med hyresrätt är hög och stiger med ålder. Vi införde särskilda förmedlingsregler som skulle göra det lättare för äldre som till exempel känner otrygghet och isolering och som bor otillgängligt att få komma till en mer anpassad bostad.

Det jag tycker är tråkigt här är för det första att vi har sett noll markanvisningar till seniorbostäder med hyresrätt. Det är en stor röd plupp i exploateringsnämndens T2:a. För det andra tycker jag att vi ser för lite av olika politiska initiativ för att få igång flyttkedjorna. Det vi måste göra är att på olika sätt underlätta för äldre att flytta från en otillgänglig bostad till en mer tillgänglig. Här är hyran helt avgörande. En person som bor i en avbetald villa eller i en billig stor hyresrätt måste få incitament att flytta till någonting mindre. I dag är detta det mindre alternativet, nämligen de nybyggda seniorbostäderna, tyvärr alldeles för dyrt för att det ska vara ett reellt alternativ.

Jag tycker också att vi ska titta på en annan motion som jag har skrivit som jag hittade i er budget. Det handlar om tillbyggnad på befintliga fastigheter för att få in hissar. Jag vill att vi tittar på stöd till flytt. För många äldre är det ett stort steg att packa flyttkartonger. Det var ett stort steg också för mig i höstas, när jag flyttade till Hökarängen. Det handlar om att packa, att beställa adressändring och allt sådant. Vi bör titta på våra möjligheter att underlätta själva flyttmomentet för äldre. Vi får återkomma i en kommande motionsdebatt till detta. Det handlar också om utökade informationsinsatser, där man aktivt uppmuntrar äldre att flytta.

Men återigen: Hyran är helt avgörande. En stimulans så att vi får fart på byggandet av seniorbostäder är visserligen en inkomstförlust för staden, men den är ytterst marginell

i förhållande till vad vi kan vinna på att få fler seniorbostäder och att få fler äldre att flytta till en tillgänglig bostad i tid.

Bifall motionen!

Anförande nr 165

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige! Tack till motionärerna för motionen som lyfter upp ett viktigt faktum, nämligen att Stockholm står inför demografiska utmaningar med en växande och äldre befolkning och att detta kommer att öka efterfrågan på bostäder för äldre!

I takt med att 40- och 50-talisterna nu blir äldre växer behoven av attraktiva boenden för dessa grupper. Många stockholmare som inom de närmaste åren fyller 70–80 år kommer, vad jag tror, att ha stora och olikartade krav på sitt boende. Då är det viktigt att det finns flera olika boendemöjligheter.

Jag delar helt klart uppfattningen att vi behöver säkerställa i staden att det finns lämpliga bostäder till en åldrande befolkning. Däremot har jag svårt att förstå varför tomträttsavgälden ska vara lägre för seniorbostäder. Om vi börjar resonera så finns det många typer av upplåtelser som mot olika bakgrund och av olika skäl skulle kunna ha lägre tomträttsavgäld och lägre hyra.

Det största problemet med förslaget om en lägre tomträttsavgäld för seniorbostäder är, som exploateringskontoret konstaterar i sitt remissvar, att detta är oförenligt med den kommunala kompetensen att lämna understöd åt enskilda. Ett sådant stöd är inte av ett rent kommunalrättsligt intresse. Det är alltså inte tillåtet eller möjligt i enlighet med likställighetsprincipen att göra på det här sättet. Det skulle innebära att man måste ha reducerad tomträttsavgäld inte bara för de nya seniorbostäder som byggs utan också för all nyproduktion av bostäder i beståndet. Det kan också leda till att ekonomin och lönsamheten i olika projekt försämras.

Vidare är det svårt att säkerställa att lägre tomträttsavgälder också kommer att komma hyresgästen till del. Jag uppfattar att ni motionärer är fullt medvetna om detta, för ni skriver i er motion att ni tror det. Det är därför ni vill att exploateringsnämnden ska få i uppdrag att utreda hur en rabatterad avgäld ska återspeglas i hyran, exempelvis genom något tilläggsavtal. Min uppfattning är att det då börjar bli ett ganska komplicerat laborerande, där varje upplåtelse skulle kräva särskilda granskningar, avtalsuppföljande, beräkningar etcetera från exploateringsnämndens sida när det gäller hyressättning. Detta gör vi inte i dag, utan vi säkerställer i stället hyran genom lagstiftning. Det är hyreslagen som säger att hyran inte får uppgå till ett oskäligt belopp.

Huvudmålet för staden borde i stället vara att hålla en hög takt i bostadsbyggandet och se till att vi markanvisar blandade typer av bostäder för en blandad befolkning även i framtiden.

Mot denna bakgrund vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 166

T o r u n B o u c h e r (V): Fru ordförande! Jag tar alla tillfällen i akt att diskutera äldreomsorg på alla håll och kanter. Det främsta argumentet för att göra så mycket som möjligt och att undersöka allt som över huvud taget går att undersöka – allt som över huvud taget går att göra och hur det går att göra – handlar precis om det som Clara säger och det hon sa oavbrutet under hela förra mandatperioden: den demografiska utvecklingen.

Det är inte klimatnödläge, men vi behöver göra mycket här och nu för att möta den demografiska utvecklingen, och detta av flera skäl. Det handlar om att de äldre ska få ett bra liv och en äldrevänlig stad när de blir äldre, men det handlar också om rent krassa ekonomiska skäl för Stockholms stad. Nu är detta sagt.

Staden behöver verkligen både öka antalet seniorbostäder och öka incitamentet för att flytta till dem. Vi påbörjade som sagt arbetet under förra mandatperioden med att göra seniorboendena till ett mer attraktivt boende. Det arbetet är långtifrån avslutat, men jag är glad att ni i huvudsak fortsätter detta arbete. Men hyran är en viktig pusselbit. Bostadsbidrag i all ära, men de kommer inte att lösa problemet för de äldre personer som till exempel bor i en billig äldre hyresrätt som är alldeles för stor och inte så funktionell men som ändå inte flyttar till något betydligt mindre boende eftersom det är betydligt dyrare.

Vi måste göra allt vi kan för att äldre själva ska vilja flytta till ett anpassat socialt seniorboende för att de ska få en bra ålderdom och samtidigt få lite ruljängs på bostadsmarknaden och av de krassa ekonomiska skälen.

Anförande nr 167

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktig och Torun! Jag har bara en liten fråga. Vi är helt överens om behovet av bostäder för äldre och seniorbostäder. Sedan kan det finnas många olika former. Det finns hyresrätter, det finns bostadsrätter med olika koncept som växthus, aktiviteter och allt möjligt. Oavsett vad behöver vi ha en stor mix och en stor blandning i Stockholm.

Men jag undrar lite grann över en sak. Ni har ju också läst remissinstansernas svar. Oaktat hur bra tanken är – om nästan alla remissinstanser konstaterar att det här inte går att genomföra för att det strider mot den kommunala likställighetsprincipen: Hur tänker du då?

Anförande nr 168

T o r u n B o u c h e r (V): Jag tänker att vi ska titta närmare på det. Jag ska medge att detta inte är mitt expertområde. Men vi ska titta närmare på det, för jag känner igen själva sättet att diskutera. Jag tror att vi har använt samma sätt att diskutera förra mandatperioden om en del andra saker som numera står i er budget att ni ska göra när det gäller just äldreomsorg gentemot socialtjänstlagen och diverse olika juridiska möjligheter. Det handlar om att tillåta att alla som är över 85 år får komma till ett äldreboende och sådana saker.

Vi måste faktiskt pröva olika saker så långt vi kan och i alla fall låta utreda dem.

Anförande nr 169

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag kan lugna alla som är oroliga för den kommunala likställighetsprincipen med att Stockholms stad redan halverar tomträttsavgälderna för en viss kategori boende i dag, och det är studentbostäderna. Avgälderna för studentbostäder halverades inom ramen för Stimulans Stockholm. Metodiken att sänka avgälderna för kategoriboenden, som vi vill stimulera byggandet av, tillämpas alltså redan. Detta är alltså fullt möjligt, eller så är vi olagliga as we speak. Faktum är att avgälderna är halverade för studentbostäderna.

Vad det handlar om är att man måste ha synnerliga skäl för att särbehandla kommuninvånare eller näringsidkare. I studentbostädernas fall handlar det om att omflyttningen i studentbostäderna är så pass hög att det påverkar driftskostnaderna och att det i sin tur medger en halvering av avgälderna.

När det gäller seniorbostäderna ställer vi åtminstone krav på att de ska ha en gemensamhetsyta, det vill säga en yta som man som fastighetsägare inte kan ta ut full hyra för. Jag menar att det motiverar en halvering av avgälderna. Ni verkar inte heller ha något problem med att till exempel bara ta en symbolisk avgift på en krona för Bromma flygplats eller med att en person för en kolonilott i Bromma, till exempel, betalar 6:50 per lottyta. Om det finns synnerliga skäl kan vi alltså ha olika typer av ekonomiska incitament.

När det gäller att utreda hur sänkningen av avgälderna också skulle komma hyresgästerna till godo tar jag tillbaka den delen av motionen, för det är oerhört enkelt. Man ställer krav på presumering. Det behövs alltså inga sidolöpare eller något speciellt tilläggsavtal, utan man säger helt enkelt att man ställer krav på att hyran ska presumeras i enlighet med jordabalken och de skrivelser som fördes in där 2006 om presumtionshyror. Till skillnad från bruksvärdeshyror utgår presumtionshyror från produktionskostnaderna och produktionskalkylen – är ni med? Det finns nämligen flera olika sätt att sätta hyror i Sverige. Man tror att det bara är bruksvärdet. Men bruksvärdet är *ett* sätt att sätta hyran. Sedan har vi presumtionshyror och till exempel egensatta hyror. Om man presumerar och ställer detta krav vid markanvisningen får vi en koppling till de sänkta produktionskostnaderna.

Jag tycker att det är märkligt att ni behöver ta ett halvår på er för att fundera på hur vi får människor att flytta till en seniorbostad. Då tror jag att hyran är nyckelnivån. Det vi ser nu är att byggandet går ned. Ni misslyckas kapitalt med att nå era egna bostadsmål. Vi ser också när det gäller just markanvisning till seniorbostäder, där ni i denna budget och i förra budgeten har en indikator på 300 hyresrätter per år i seniorbostad, att det är tokröda siffror.

Det här är ett sätt att både få ned hyran och att stimulera byggandet av seniorbostäder. Det tjänar de äldre på, precis som Torun har varit inne på, men vi måste också se till att folk kommer till ett tillgängligt boende. Annars kommer vi inte att klara demografin.

Anförande nr 170

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige! Jag begärde replik när Clara tog exemplet med studentbostäder. De har mycket riktigt en halverad tomträttsavgäld av Stockholms stad. Men skillnaden är motprestationerna. För studentbostäderna är avgälden halverad mot att tomträttshavaren lovar att hyra ut till studenter, men det återspeglas inte i hyran. Man har alltså inte reducerad hyra som student. Det kanske man får i förlängningen, men det kan ingen garantera eller veta.

Skillnaden i motionen är att ni vill halvera tomträttsavgälden för att styra mot att det skulle ge en lägre hyra. Det är det som inte är möjligt, och det här det här som är skillnaden mellan de två

Anförande nr 171

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Förlåt, Johan, men du är felinformerad. Först och främst, när det gäller seniorbostäder, är det ett kategoriboende. Ett av villkoren för att kunna göra denna typ av halvering av avgälden är att det handlar om en avgränsad kategori. De få grupper det här över huvud taget går att göra för är studenter och seniorer. Där finns det klart avgränsade grupper.

Det vi kan göra med att sänka avgälden är för det första att stimulera nyproduktion. Det är fullt möjligt, och det är det vi gör med studentbostäderna. För det andra kan man ställa krav på presumering. Det handlar som sagt om jordabalken. Jag kommer just nu inte ihåg vilken paragraf; det är lite pinsamt, för jag brukar kunna den. Det här är någonting som många kommuner gör, och det är just ett sätt att säkerställa att hyran får en koppling till produktionskostnaderna.

Att detta skulle vara strida av kommunallagen stämmer helt enkelt inte. Däremot tror jag att avtalet med Bromma flygplats gör det.

§ 25 Motion om framtagande av markanvisningspolicy för vård- och omsorgsboenden

Anförande nr 172

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag tänkte att det här var min sista motion, men så insåg jag att jag ju har till som är ute på remiss. Det kommer att bli en fruktansvärt jobbig oppositionsperiod!

Vård- och omsorgsboenden ska vi prata om nu. Vi gjorde som sagt väldigt mycket under den förra mandatperioden. Det handlade om en fördjupad äldreboendeplan och samverkan mellan exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och privata aktörer för att få ihop de olika delarna av stadens organisation. När jag tillträdde som borgarråd hade vi en situation där stadsdelarna årligen tog fram prognoser över behovet av till exempel vård- och omsorgsboenden. Men den prognosen och den äldreboendeplanen hade sedan ingen koppling till exploateringsnämndens faktiska markanvisningar. Man kan tycka att det är ganska onödigt att stadsdelarna sitter och gör de här prognoserna om det sedan inte blir styrande för markanvisningarna. Vad vi också gjorde var att utöka äldreboendeplanen så att vi fick in seniorbostäderna, just mot bakgrund av den argumentation som jag hade under föregående debatt.

Nu har vi fått ganska bra rutiner på exploateringskontoret. De har blivit mycket, mycket bättre. Men det vi måste förstå är att när vi väljer en aktör, privat eller kommunal, som får bygga ett vård- och omsorgsboende så kommer det valet att påverka äldreomsorgen under väldigt många år framöver. Och en sådan sak som är oerhört viktig för kvaliteten i äldreomsorgen är faktiskt den fysiska miljön. Om man jämför ett boende som till exempel Vintertullen, som vi diskuterade under förra kommunfullmäktige, med långa, mörka korridorer, lågt i tak och institutionsliknande miljö med Micasas nya ramprogram för vård- och omsorgsboenden, till exempel Rinkeby allé där vi ser ett beslut bland annat på exploateringsnämnden på torsdag, så ser vi inga korridorer, utan så fort de boende kommer ut möts de av gemensamhetsytor. Det är alltså otroligt ljusst, öppet och så vidare.

Självklart har det därför stor påverkan på vilken typ av äldreomsorg vi kan erbjuda medborgarna i vår stad om vi markanvisar till en byggnad som ser ut som det gör på Vintertullen respektive Rinkeby allé. Kompetensen att göra dessa avgöranden tror jag inte i första hand finns på exploateringskontoret utan på äldreförvaltningen och i stadsdelarna.

Det jag tror att vi ska göra nu för att ta nästa steg i den fördjupade äldreboendeplaneringen är att utifrån äldreboendeplanen, där vi ju pekar ut var någonstans vi ser behov av olika boenden – här behöver vi en privat, här behöver vi en kommunal –faktiskt gå ut och säga: Det här behovet ser staden. Vi behöver ett så här stort boende med så här många platser. Vilka är intresserade av att bygga här? Då skulle man också få ett väldigt transparent jämförelseförfarande där aktörerna, oavsett om de är privata eller kommunala, vet vad staden vill ha.

Den här motionen handlar alltså helt enkelt om att faktiskt involvera äldreförvaltningen och stadsdelarna för att fördjupa kunskapen kring betydelsen av vem som får en markanvisning för ett äldreboende.

Anförande nr 173

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att motionärerna på ett bra sätt i motionens inledning beskriver hur staden i dag arbetar med systematisk och långsiktig äldreboendeplanering som äldreförvaltningen svarar för. Utan att kunna så mycket detaljer om vem som har gjort vad tror jag att den ena motionären, Clara Lindblom, faktiskt har en god förtjänst i detta arbete under tiden som äldreborgarråd.

I det systematiska och långsiktiga planeringsarbete som i dag sker ingår flera andra förvaltningar, bland annat exploateringskontoret, och det här arbetet mynnar ut i den äldreboendeplan som exploateringsnämnden har att utgå från vid sin markanvisning till vård- och omsorgsboenden.

Den här motionen har remitterats till ett flertal nämnder som jag tycker framför kloka synpunkter. Först och främst uppfattar jag att ingen på något sätt har invändningar mot det nuvarande arbetssättet. Flera framhåller därutöver att det är viktigt att berörda förvaltningar får vara delaktiga i processen med markanvisningar till vård- och omsorgsboenden.

Däremot, vilket både stadsledningskontoret och exploateringskontoret konstaterar, är äldreboendeplanen redan i dag en grund för kommande markanvisningar, och därför behövs inte någon egen markanvisningspolicy för vård- och omsorgsboenden.

Exploateringsnämnden skriver i sitt remissvar om den exploateringshandbok som kontoret arbetar efter. Exploateringshandboken är en handbok för medarbetarna på exploateringskontoret som arbetar i exploateringsprojekt. I handboken finns rutinbeskrivningar och verktyg för alla faser i processen. Exploateringskontoret framhåller därför att det inte behövs någon särskild markanvisningspolicy för vård- och omsorgsboenden utan att de frågorna säkerställs dels genom äldreboendeplanen, dels med hjälp av exploateringshandboken. De skriver också i sitt eget tjänstutlåtande så här: För ansökningar gällande nytt vård- och omsorgsboende för äldre, läs aktuell äldreboendeplan och stäm av med bostadssamordnare.

Detta är alltså en instruktion till tjänstemännen på exploateringskontoret som nu står inskriven i handboken.

Exploateringskontoret har också bjudit in aktörer som bygger och förvaltar äldreboenden till särskilda möten för att på så sätt öka förståelsen för markanvisningsprocessen. Jag kan också notera att Clara Lindblom i sin reservation i kommunstyrelsen faktiskt bedömer äldreförvaltningens planerade fortsatta utveckling av rutiner och samarbetsformer som utmärkt. Det låter alltså som att vi är överens om att den här frågan går åt rätt håll.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 174

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag har egentligen inte så jättemycket att tillägga utöver Johan Nilssons inlägg, som jag tycker var väldigt tydliggörande och bra.

Min bild är att vi i och med boendeplanen har en välfungerande strategi för hur vi ska bygga, inte ikapp, det är fel att säga, men hur vi ska klara av att bygga ut äldreomsorgen och äldreboendena i Stockholm fram till 2040. Jag känner mig än så länge inte särskilt oroad över att vi inte skulle klara av det.

Boendeplanen är väldigt tydlig. Den stakar ut vägen framåt för hur vi ska nå de mål vi har, och den är till och med väldigt tydlig med om det är kommunalt eller privat huvudmannaskap, i vilka stadsdelar nya boenden ska komma och när de ska komma dit. Exploateringsnämnden förväntas naturligtvis att agera och besluta utefter boendeplanen, och min rotel har kontinuerliga möten tillsammans med både exploatering och stadsbyggnad för att förvissa oss om att detta arbete tuffar på framåt.

Jag kan känna en något större oro för de icke biståndsbedömda boendena, som vi diskuterade i den förra motionen, med seniorboendena. Där tror jag att vi behöver lägga i en betydligt högre växel och vara tydligare i hur arbetet ska se ut framåt för att vi ska kunna nå de volymmål som vi tillsammans vill nå.

Sedan kommer också boendeplanen nästa år ännu mer än i dag att samordnas mellan exploaterings-, stadsbyggnads- och äldrenämnden, så vi kommer att få ett ännu tätare samarbete än vi har i dag.

Jag håller verkligen med om det som Clara tar upp om framtidens äldreboende och att komma ifrån långa korridorer. Jag tror inte att det är någon byggaktör som i dag bygger äldreboende liknande Vintertullen eller ett antal andra exempel. Visst är det sant att väldigt mycket kompetens finns både hos äldrenämnden och hos stadsdelen, men framför allt finns ju mycket kompetens hos de byggaktörer som är specialiserade på äldreboenden. Det finns mycket kompetens inom Micasa, som Clara Lindblom nämner, men jag var också och invigde Villa Solhem, som jag tror att det var Besqab som hade byggt i Spånga. Det är ett helt fantastiskt äldreboende i en otroligt hemtrevlig miljö. Det heter Villa Solhem just för att det var som en gigantisk villa där det bodde många äldre människor.

Kompetens finns alltså på olika håll. Nu ska vi få en bra boendeplan och en boendeplan som också implementeras. Det är jag inte särskilt orolig för, och därmed behövs inget ytterligare ett lager i form av en särskild markanvisningspolicy för detta.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 175

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag kan säga till Johan Nilsson att den handbok som han refererar till ser ut som den gör tack vare det arbete som den förra majoriteten lade ned under den förra mandatperioden tillsammans med förvaltningarna. Även de gemensamma mötena som vi talar om mellan privata aktörer och förvaltningarna kom

till stånd under den förra mandatperioden, och Erik fortsätter med dem. Det är väldigt mycket jobb som har gjorts, och ja, vi har kommit en bra bit på väg. Men jag tror att vi skulle kunna komma ännu längre när det kommer till markanvisningsprocessen.

En sådan sak som jag tycker att jag möter, både nu och under den förra mandatperioden när jag hade väldigt många samtal med privata aktörer men också innan dess när jag satt i opposition i exploateringsnämnden, är att man upplever markanvisningsprocessen i Stockholms stad som icke transparent. Det är svårt att veta varför en viss byggare fick bygga och inte den andra. Jag träffade en byggare för ett par år sedan som jämförde Stockholms stads markanvisningsprocess med kön utanför Spy Bar – det var länge sedan jag var där – där det står en pointer och av någon anledning får någon komma in halv tre men inte den andra.

Jag tror att när vi redan har en äldreboendeplan och vi vet var någonstans vi vill att boendena ska ligga och pekar ungefär hur stora de ska vara så är det ett ypperligt tillfälle att också från stadens sida vara tydliga med vad det är som vi efterfrågar. Vad är det för typ av boende vi vill ha? Det här gör vi delvis i markanvisningspolicyn. Det står om arkitektur och det står en lång rad skrivningar som försöker beskriva stadens efterfrågan på olika typer av boenden. Jag tror att vi kan göra det här på ett mycket bättre sätt även för vård- och omsorgsboenden, för det man ska komma ihåg är återigen att när exploateringskontoret i dag prövar ansökningar är det inte med hänsyn till exempel till gestaltning, utformning eller de här omsorgsspecifika detaljerna, som ju exploateringskontoret inte kan förväntas kunna.

Sedan är det, precis som Erik säger, så att oerhört mycket kompetens finns hos byggherrarna. Men man ska också tänka på att en markanvisningsansökan kostar pengar. Man vill inte göra en massa projekteringar förgäves, så om staden kan vara väldigt tydlig med att här vill vi ha ett boende och vi efterfrågar ungefär det här, då kan också fler aktörer komma in med förslag. Då får man sedan ett jämförelseförfarande och kan i konkurrens välja det bästa.

Jag tror att det här systemet både skulle göra att vi höjer kvaliteten på våra boenden i staden och bidra till en mer transparent markanvisningsprocess och ett bättre samarbete med såväl privata som kommunala aktörer.

Bifall till motionen – jag glömde det förra gången.

Anförande nr 176

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande! Vi behöver göra allt vi kan, och Clara Lindblom är just nu en idéspruta för allting som vi skulle kunna göra. Ta vara på det! Så känner jag.

Något som Clara började med den förra mandatperioden var rundabordssamtal med de privata byggherrarna. Jag tror inte att hon har sagt det, så jag går upp och säger det. Jag tycker ändå att det är rätt roligt att Ikano i den här remissrundan skriver att de tycker att det är bra att aktörerna väljs av stadens samlade kompetens. Det är alltså en privat byggherre som verkligen tycker att det här skulle vara en bra väg framåt.

§ 26 Motion om gemensam finansiering av motiverade merkostnader

Anförande nr 177

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Egentligen behöver jag inte berätta för er att i flera av stadens exploateringsprojekt finns det byggnader som bör värnas och bevaras. Det handlar oftast om kulturhistoriska värden, och det innebär också ofta att de här byggnaderna blir väldigt svåra att få att bära sig på en kommersiell marknad. Därmed är det också få kommersiella aktörer som vill utveckla dem.

Samtidigt har vi ett stort intresse hos våra invånare av att vi ska bevara historiska byggnader och miljöer i vår stad. Vi har sett många exempel. Vi såg det när Moderaterna rev klocktornet vid Norra station, och vi såg det i den väldigt infekterade debatten om det tullhus som står där vi övervägde att bygga ett Nobelcenter.

En lösning som ofta tas till i den här typen av projekt är att stadens egna förvaltningar eller bolag får använda fastigheterna till att inrymma skolor, förskolor, kulturverksamhet eller någonting annat. Men även för vår stad eller våra förvaltningar blir detta ett budgetproblem. För utbildningsnämnden till exempel innebär det att skolpengen i slutändan får gå till väldigt dyra hyreskostnader i stället för till elevernas undervisning. Det finns fler exempel på detta. Vi lyfter till exempel upp Bobergsskolan i Norra Djurgårdsstaden, som förmodligen kommer att bli Stockholms finaste skola men också den dyraste. Det finns helt andra projekt som inte beror på just kulturhistoriska värden, som Hemsystemen i Enskede-Årsta-Vantör. Där har man har tvingats riva en byggnad för att man ska kunna bygga en skola på platsen, vilket den nya skolan får bekosta.

För kultur- och idrottsnämnden kan det få ännu mer förödande konsekvenser genom att det verkligen direkt tränger ut annan verksamhet då man inte har några marginaler att ta av. Jag tror att vi kommer att se det fortsatt i diskussionerna om gasklockan, även den i Norra Djurgårdsstaden, där vi kanske skulle kunna ha en fantastisk kulturverksamhet men som vi inte vet om kulturförvaltningen eller någon annan aktör kommer att klara av att finansiera.

Exemplen är många, och vi har ett ansvar att värna hela stadens intressen. Därför menar vi att vi behöver se över hur finansieringen kan hanteras på ett sätt så att till exempel inte skolpengen får finansiera hela Stockholms intresse av att bevara historiska miljöer. Det ska vara ett ansvar som vi bär gemensamt.

Bifall till vår motion!

Anförande nr 178

J o h n K å b e r g (C): Ordförande! Tack, Emilia Bjuggren, och tack även till Olle Burell som inte sitter i den här salen längre.

Det här är väl ingen dum tanke, kan man tycka. Jag tror att vi håller med varandra i det att skolpengen ska gå till undervisning, till elever, lärare, skolledare och alla andra

i skolans verksamhet. Där är vi väldigt överens om att man ska ha en effektiv skolverksamhet.

Jag läste er motion och tyckte väldigt mycket om den. Det finns dock ett väldigt stort problem i den, och det är en otydlighet i det ni skriver om stora merkostnader och svåra tomter. Jag var på väg att ställa frågan vad som är mest, ett kilo eller en meter, för att det skulle vara riktigt klurigt. Men det jag undrar är: Vad är stora merkostnader? Vad är svåra tomter?

Anförande nr 179

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag tänker till exempel att en definition skulle kunna vara att man just ser på om det är projekt där det inte finns någon kommersiell aktör som bedömer att det är liksom görbart att förvalta den. Då är det ganska rimligt att anta att här finns en stor kostnad. Med det sagt vill jag absolut inte låsa fast den definitionen, utan det var ett exempel för att försöka att svara på frågan. Jag menar att gränsdragningen är någonting man måste titta på.

Det vi vill lyfta upp är att det här är ett reellt problem, vilket John Kåberg också bekräftar, och som jag tror att alla som någonsin har styrt den här staden upplever. Därför är det kanske dags att vi ser till att hitta en hållbar lösning så att vi kan ha den stad vi vill ha: en stad som både växer med nytt och modernt och som bevarar en del av sin historia i den befintliga bebyggelsen.

Anförande nr 180

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige och motionärerna! Ni motionärer lyfter fram en svår fråga när vi nu förtätar Stockholm och de lättbebyggda platserna redan är upptagna. Det blir dyrare att exploatera på redan bebyggd, svårtillgänglig eller kanske miljöskadad mark, eller om det finns kulturhistoriska värden som ska bevaras, som Emilia Bjuggren nyss berättade.

Den utbyggnad som just nu sker i staden sker mycket riktigt till stor del i form av förtätningar i befintliga stadsdelar eller omvandling av tidigare arbets- och industriområden i linje med nuvarande och tidigare översiktsplaner. Det gör att tillgänglig mark för alla typer av ny bebyggelse ofta är förenad med olika utmaningar, vilket kan avse allt från dåliga markförhållanden eller grundläggningsförhållanden till föroreningar eller värdefull natur som måste skyddas.

Motionärerna anför i sin motion att skolor i dag anläggs på platser där alla andra potentiella aktörer redan har avfärdat marken och ingen vill ha den. Men några av remissinstanserna konstaterar i sina svar att den beskrivningen inte stämmer. Särskilt Stadshus AB konstaterar att byggbar mark är en bristvara i Stockholm och särskilt mark där markläggningsförhållandena är enkla. Resultatet av det här är högre anläggningskostnader, vilket drabbar de flesta bostads- och lokalprojekt och inte bara skolor.

Givet dessa förutsättningar i Stockholm blir det, precis som vi hörde John Kåberg ta upp här nyss, svårt att i enlighet med motionärernas förslag egentligen förstå vad det är som utgör ”svåra tomter” och ”avsevärt högre kostnader”.

Vidare anser jag att det finns en risk att det skulle kunna snedvrída konkurrensen om vi i enlighet med motionärernas förslag skulle tillskapa lokaler med lägre hyra för vår egen verksamhet än vad den skulle vara för externa utförare. Ett exempel: Om Sisab bygger en kommunal skola på svårtillgänglig mark, skulle merkostnaderna som då belastar projektet dras av och inte vara hyresgenererande för skolan och inte betalas av den kommunala skolans skolpeng? Om det i stället hade varit en fristående aktör som hyr in sig av en extern byggherre hade de här merkostnaderna ju ingått i hyran. På så sätt skulle vi snedvrída konkurrensen.

Det finns alltså flera aspekter som måste beaktas i den här motionen, alltifrån svårigheten att bedöma vad som är en högre kostnad och inte, vem som ska betala, hur drar vi gränsen när det visar sig att kanske även vård- och omsorgsboenden, begravningsplatser, kulturscener, bostadsbyggande, skolor och förskolor kanske också borde slippa belastas med hyresgenererade kostnader, och till slut den försvårande faktorn att vi kan snedvrída konkurrensen om vi låter vår egen kommunala verksamhet få fördelar som inte externa skulle få.

Med anledning av detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 27 Motion om att inrätta ett romskt democraticenter

Anförande nr 181

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Det är kul att få behandla min första motion! Jag tackar för svaret, men jag vill fortfarande yrka bifall till förslaget i motionen om ett romskt center i Stockholm. Jag tycker att vi behöver göra mer, helt enkelt, och det är också vad de internationella granskningsorgan som har gett rekommendationer till Sverige säger: Det som görs nu räcker inte. Romer får inte sina mänskliga rättigheter tillgodosedda såsom det är i dag. Mot bakgrund av den långa historia av antiziganism som Sverige har, där vi fortfarande kan se hur det här har satt spår i vårt samhälle med stora kränkningar och diskriminering av romer, behöver vi göra mer för att säkerställa deras rättigheter.

Det jag undrar är bland annat hur det kommer sig att Miljöpartiet i regeringsställning faktiskt satsar på de här frågorna och har föreslagit en myndighet för romska frågor – det är någonting som just nu är ute på remiss och som vi välkomnar – medan man i Stockholm inte är villiga att inrätta ett romskt democraticenter, trots att den statliga utredningen som ni själva har tillsatt ju säger att de center som finns på kommunal nivå är väldigt goda exempel på hur arbetet med romskt inkludering kan bedrivas och att fler kommuner borde ta efter. Varför vill ni inte att Stockholm ska göra det?

Vi ser i svaret att ni anser att det inte görs tillräckligt, att mer kan göras i vissa frågor, att ni vill fortsätta att utbilda och så där. Men det som jag saknar är just en samlingsplats som till exempel i Göteborg och Malmö. I Göteborg erbjuder man till exempel råd och stöd inom en mängd olika frågor, bland annat kring bostad, arbete, utbildning, barnomsorg, skola, hälsofrågor, äldreomsorg och föreningsliv.

De insatser som staden har i dag är ju väldigt bra genom brobygggarverksamhet, arbetsmarknad och på det sociala området. Men det finns ingen knutpunkt som det till exempel finns i Göteborg, där allt finns samlat under ett och samma tak. Vi tror att ett sådant center skulle ha effekt på så sätt att man skulle kunna nå en målgrupp som i dag har väldigt låg tilltro till myndigheter och väldigt svårt att ta till vara sina rättigheter, just för att man inte vill vända sig till myndigheterna. Att då ha en plats där man kan ha igenkänning skulle underlätta och sänka trösklarna.

Jag tycker också att det är anmärkningsvärt att man pratar om att den romska gruppen själv måste få komma till tals men inte har skickat ut den här motionen på remiss till en enda romsk organisation.

Anförande nr 182

Borgarrådet L u h r (MP): Sedan början på den här mandatperioden har vi faktiskt skalat upp arbetet med romsk inkludering. Vi uppmärksammar den romska nationaldagen, vi har fler samråd med representanter för minoriteten, bland annat en ny typ av öppet samråd riktat mot unga upp till 26 år. Vi har också öppna samråd för de romer som vill dyka upp och diskutera dessa frågor. Minoritetens egna

organisationer beviljas nu mer stöd via kulturnämnden, och stadens evenemang och verksamheter innehåller alltfler inslag av romsk kultur, språk och historia.

Självklart borde vi göra mer. Men frågan om hur arbetet med romsk inkludering ska utformas är ganska stor och viktig och inte helt enkel. I det här fallet handlar det till exempel om att välja mellan att skapa särskilda system vid sidan om eller att skapa inkluderande verksamheter som är öppna för alla. Det här kan vara en ganska svår balansgång, för det finns för- och nackdelar med båda alternativen.

Särskilda system eller verksamheter vid sidan om kan vid ett första påseende verka stärkande för målgruppen, inte minst om man skulle ordna en samlande, fysisk anläggning där man kunde ses. Men det kan också innebära en risk för att man cementerar en exkludering. Vi riskerar då att signalera att romer inte är välkomna på alla ställen i staden och att andra verksamheter inte behöver arbeta mer för att möta romska stockholmare med respekt och adekvata kunskaper, vilket vi tycker är superviktigt att man gör. Ett annat alternativ är att skapa fler inkluderande verksamheter med ambitionen att tillgodose allas rättigheter, som dock riskerar att sakna vissa specifika kunskaper, till exempel i det här fallet om romska minoriteter.

Det finns inget facit, men det är ganska viktigt att komma ihåg att vårt gemensamma mål, nämligen att personer som tillhör den romska minoriteten har rätt att bli väl bemötta överallt oavsett vilken del av våra verksamheter som de kommer i kontakt med, är ett arbete som måste prioriteras.

Jag vill också lyfta att när det kommer till frågor som rör minoriteterna är det grundläggande i vårt arbete att arbetet vilar på en dialog och samråd mellan de stockholmare som själva tillhör minoriteten, stadens ansvariga tjänstemän och politiker och att arbetet med romsk inkludering måste fokusera på de frågor som romerna själva har lyft som prioriterade och som därmed också ingår i stadens strategi för romsk inkludering. Frågan om att inrätta ett center, som motionären lyfter, ingår inte i dag i de prioriterade frågorna som romerna själva har lyft. Därför är den inte aktuell just nu.

Jag kan också tillägga att på de samråd med romer som vi har haft har vi tagit emot ett antal önskemål, och där är ett av önskemålen att faktiskt få träffas i verksamheter där man också träffar majoriteten, får prata svenska och också får träffa andra människor än romer.

Anförande nr 183

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Jag tycker att det är väldigt bra att man har förstärkt arbetet med samråd. Det var någonting som vi påbörjade under den förra mandatperioden genom de riktlinjer som togs fram för hur de skulle gå till och att de skulle ske med högsta beslutande organ, bland annat kommunstyrelsen.

Det är väldigt bra att ni arbetar med att nå unga, men jag vill understryka att det här handlar inte om rätten till inflytande på det sättet. Det är också en viktig rättighet, men det här handlar ju om att bland annat få sina ekonomiska rättigheter tillgodosedda och,

som jag lyfte, möjligheten till bostad, arbete, utbildning, sociala frågor. Det är någonting annat än att få samråda med staden, vilket också är väldigt viktigt, men det här skulle fylla en helt annan funktion.

Jag menar att det inte finns en motsättning mellan det staden gör och att skapa sammanhang för att sänka trösklarna.

Anförande nr 184

Borgarrådet L u h r (MP): Vi träffar ju den romska minoriteten på olika sätt, och jag vet att det finns stora utmaningar med väldigt många saker. Vi vet att den här gruppen är en av de mest diskriminerade grupperna i samhället, och vi måste stärka alla kontaktytor som staden har. Men vi ser också att det är av stor vikt att vi också utbildar våra organisationer och alla verksamheter som staden har, där den romska minoriteten kan få hjälp och stöd och att det inte bara är ett ställe där den romska minoriteten kan komma för att mötas. Det är väl också vad vi hör i de samråd som vi hör: Vi behöver stärka hela stadens organisation för att på ett mycket bättre sätt bemöta den romska minoriteten.

Anförande nr 185

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Ordförande, ledamöter, åhörare! När jag var lite yngre tänker jag att det hade varit fantastiskt bra med en sådan här mötesplats, ett demokratiskt center där det var uppenbart att jag skulle möta människor som hade erfarenheter som jag kunde relatera till eller där det fanns personer som kunde relatera till mina erfarenheter som rom.

Regeringen skriver i sin rapport i dag om hur Sverige lever upp till de mänskliga rättigheterna att vi lever i en tid som mer än på mycket länge kräver överenskommelser om de mänskliga rättigheterna och att de ska respekteras och tas på största allvar. Där beskrivs också att man är väldigt stolt över de insatser som har gjorts när det handlar om till exempel romsk inkludering, vilket också borgarrådet lyfter i frågan. Det handlar om alltifrån just brobyggare och stärkt stöd till föreningsutveckling och inte minst satsningar på samråd och liknande.

Resultatet är, som Sissela nämnde här, ofta tillit och förtroende för myndigheter på ett sätt man inte haft tidigare på grund av att man har blivit diskriminerad och kränkt när man tidigare har försökt att möta vissa myndigheter. Det är också så att det har stärkt kontaktnäten, bidragit till ökad kunskap om romers situation och så vidare. Det är viktiga insatser, och det som görs är givetvis också jätteviktigt.

Den strategi som vi har i Stockholm löper ut 2021, och arbetet med romsk inkludering löper ut 2019, om jag inte har fel. Det är därför viktigt att vi inte tappar fart i det arbetet, och det här är ett förslag i en riktning som jag vet att många romer faktiskt lyfter. Jag tycker att det är bra att Katarina Luhr lyfter erfarenheter eller det som diskuteras i samråden. Men jag tycker också att det är viktigt att inte nöja sig där, för om vi på riktigt vill få in romska perspektiv på den här frågan måste vi prata med fler romer än

den samrådsgrupp som finns. Det finns ju många olika synsätt på ett sådant här initiativ.

Det känns viktigt att vi inte tappar fart. Vi får inte känna att vi är nöjda med de här frågorna, för det går inte åt rätt håll för många minoriteter i Sverige i dag.

Det finns en hårfin distinktion kring det som Katarina Luhr lyfter kring verksamheter och institutioner. Vi kan göra både och tror jag. Ett medskick till Katarina Luhr är att ta med sig den här motionen till samrådet och diskutera den och ta med ett annat förslag hit till fullmäktige så diskuterar vi det!

Anförande nr 186

Borgarrådet L u h r (MP): Det är vettiga saker. Jag tänkte bara säga att de strategier vi har löper till 2022. Arbetet med romsk inkludering med finansiering från nationellt håll löper till 2020, men våra strategier löper alltså till 2022.

Att ta fler erfarenheter från samrådsgruppen är anledningen till att vi har öppnat upp för nya samråd både med alla som vi kan nå och kalla och de yngre romerna upp till 26 så att vi kan få nya erfarenheter.

Anförande nr 187

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Tack för tydliggörandet kring när de här olika strategierna löper ut! Oavsett det tänker jag att om det nu finns fler olika typer av samrådsgrupper så är det positivt. Det behövs verkligen ingångar. Jag tänker att projektet Rättighetsjakten, som vi initierade förra mandatperioden, var ett sätt att lyfta in unga romers perspektiv på hur staden kan utvecklas.

Jag hoppas därför att vi också kan få upp konkreta förslag från er blågröna på hur vi kan utveckla arbetet för att stärka romers rättigheter i staden. Det finns ju väldigt mycket mer att göra, och den här frågan är alldeles för viktig för att få ett sådant rungande nej som den har fått. Det tycker jag känns väldigt tråkigt.

Anförande nr 188

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas avslagsyrkanden i kommunstyrelsen. Sedan vill jag bara säga att samhällsvägledning och service är någonting som alla svenska medborgare har tillgång till. Utöver det hänvisar jag till vårt yrkande som vi har lämnat in till kommunstyrelsen.

Anförande nr 189

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Det var kanske inte så oväntat att Sverigedemokraterna skulle tycka så.

Jag kommer inte att uppehålla mig mer vid det utan vill tydliggöra det som jag var inne på tidigare: Jag tycker inte att det finns någon motsättning mellan att skapa ett

romskt democraticenter och att fortsätta att jobba inom de befintliga verksamheterna och all kommunal verksamhet med att höja kunskapen om diskriminering, om antiziganism och hur man kan nå romsk inkludering. Det tror jag nog att de kommuner som har romska center också gör.

Vi ser det här som ett sätt att sänka trösklarna och skapa ytterligare verktyg för att nå en grupp som är svår att nå och som i dag inte får tillgång till den service som de skulle behöva.

Jag vill också påpeka att den kritik och de rekommendationer som har riktats mot Sverige från internationella organ som granskar konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter bland annat handlar om att Sverige måste öka sina ansträngningar för att romer i praktiken ska få del av sina rättigheter. Där räcker det inte med samråd.

Vi anser att ett romskt democraticenter skulle kunna bidra till att i praktiken säkerställa de rättigheter som i dag inte är tillgängliga för många romer. Det handlar inte om att ersätta några befintliga verksamheter eller funktioner. Ambitionsnivån på andra förvaltningar att höja kunskapen och verka för en inkluderande verksamhet ska fortsätta att höjas i enlighet med den strategi som vi tog fram, och arbetet med strategin i sin helhet ska såklart fortsätta. Men det här är ytterligare ett verktyg som vi ofta ser är nödvändigt för att nå grupper som är svåra att nå. Inom arbetsmarknadsområdet har vi jobbat med stadsdelsmammor som jobbar uppsökande för att nå kvinnor långt från arbetsmarknaden, vilket har visat på goda resultat. På samma sätt är det här ett verktyg för att nå en grupp som befinner sig långt ifrån många av våra sociala system och ordinarie verksamheter för att skapa en väg in i kontakten med staden. Där brister det i dag.

Jag tycker som sagt att det är väldigt synd att Miljöpartiet på regeringsnivå bidrar till att stärka arbetet för romers rättigheter men här verkar nöja er med lite bättre samråd och inte med att faktiskt implementera de mänskliga rättigheterna i praktiken genom att säkerställa att de är tillgängliga för alla invånare i staden.

Bifall till motionen!